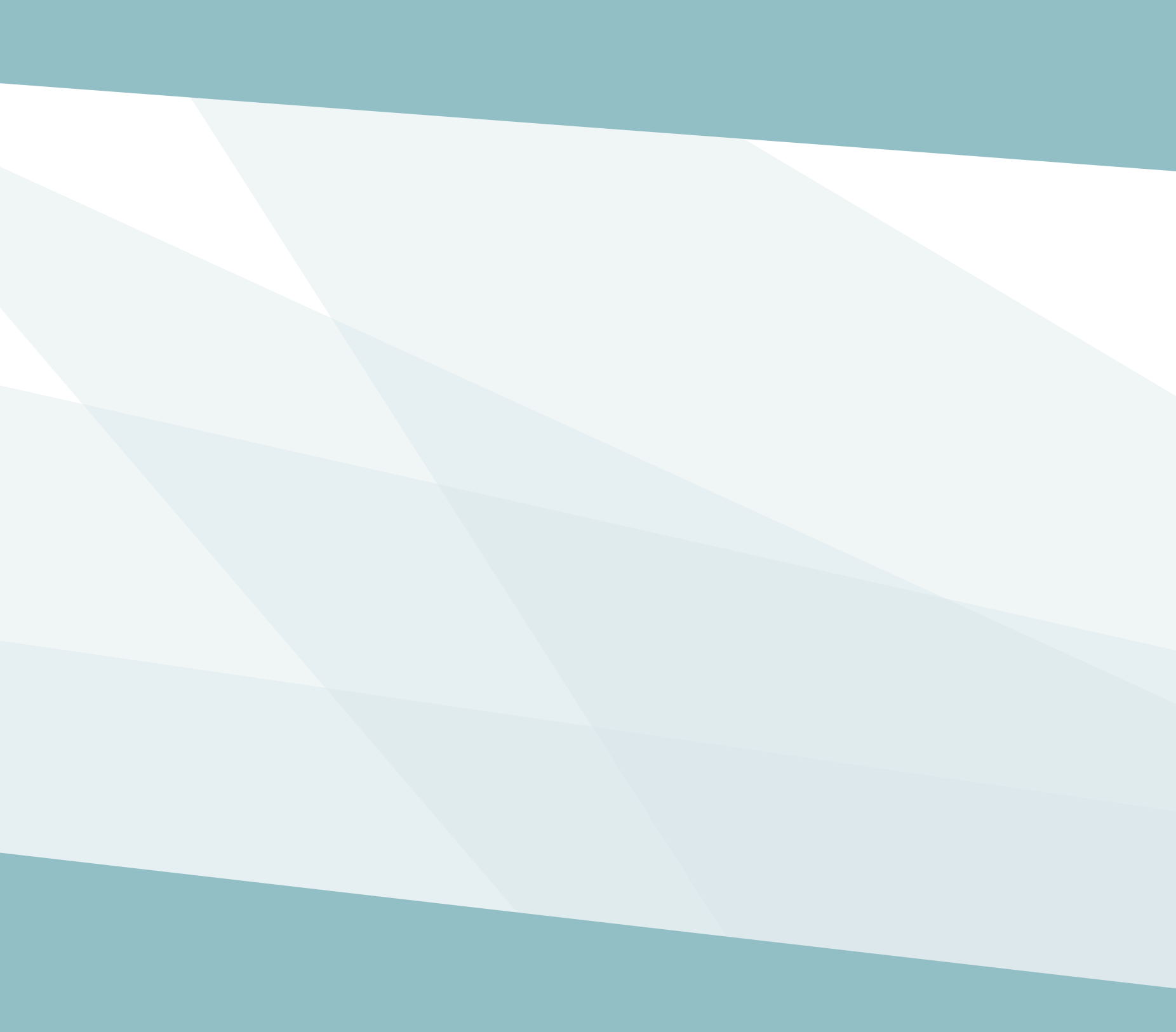

ÅRSRAPPORT

2017

RÅDET FOR
SOCIALT
UDSATTE

ÅRSRAPPORT

2017

RÅDET FOR
SOCIALT
UDSATTE

Rådet for Socialt Udsatte

Rådet for Socialt Udsatte er talerør for socialt udsatte mennesker. Her tænkes især på hjemløse, stofmisbrugere, alkoholmisbrugere, mennesker med sindslidelse, mennesker i prostitution, mennesker ramt af fattigdom eller andre store og sammensatte sociale problemer, der er forbundet med eller kan føre til social udsathed.

Rådets opgaver er:

- at være i dialog med socialt udsatte mennesker
- at indsamle og formidle viden på området
- at udarbejde en årlig rapport om socialt udsattes situation og i den forbindelse komme med forslag til forbedrede indsatser
- at følge indsatserne for socialt udsatte, herunder i forhold til regeringens sociale 2020-mål og andre initiativer over for målgruppen

Læs mere om Rådets opgaver i kommissoriet i kapitel 12 i årsrapporten.

Rådet for Socialt Udsatte består af:

Jann Sjurzen (formand)
Generalsekretær for Caritas Danmark
E-mail: jannsjurzen@hotmail.com

Nina Brünes (næstformand)
Socialsygeplejerske,
faglig konsulent i Region Hovedstaden
E-mail: nina.brynes@regionh.dk

Hanne Thomsen
Forstander for Blå Kors Rold Skov,
Formand for WeShelter
E-mail: hanne.thomsen@gmx.com

Henrik Thiesen
Hjemløselæge i Københavns Kommune
E-mail: alkodoktor@dadlnet.dk

Karl Bach Jensen
Tidl. konsulent i Landsforeningen af nuværende
og tidligere psykiatribrugere (LAP)
E-mail: karl@lap.dk

Flora Ghosh
Direktør i LivaRehab
E-mail: flora@livarehab.dk

Ole Skou
Hjemløsejurist tilknyttet
De hjemløses landsorganisation (SAND)
E-mail: os@sandudvalg.dk

Mille Schiermacher
Projektleder i Det Grønlandske Hus i København
E-mail: ms@sumut.dk

Robert Olsen
Forstander på Kofoeds Skole
E-mail: robert@kofoedsskole.dk

Knud Kristensen
Formand for
Landsforeningen for mental sundhed (SIND)
E-mail: kk@sind.dk

Anja Plesner Bloch
Formand for og medstifter af Brugernes Akademi
E-mail: brugernesakademi@gmail.com

Indhold

Forord.....	8
Socialt udsattes situation.....	11
Snørklede frem- og tilbageskridt i psykiatrien	31
Et dårligt mix at være kvinde og socialt udsat?	36
Exit Prostitution – hvad nu?	40
Myter om kontanthjælp aflives.....	44
Lokale udsatteråd styrker dialogen.....	50
Hjemløsekurven skal knækkes	54
Udsatte migranter skal have værdig hjælp	58
Oversigt over Rådet for Socialt Udsattes forslag.....	64
Rådet for Socialt Udsattes udadrettede aktiviteter.....	66
English summary	80
Kommissorium for Rådet for Socialt Udsatte	92

Forord

Politikere har altid haft en særlig ret til at vælge fakta efter, hvad der passer ind i deres dagsorden. Det har der været mange eksempler på i historien, senest aktualiseret med begreber som postfaktuel samfund eller alternative fakta.

Debatten om socialpolitik og politik for hjælp til socialt udsatte i Danmark er ikke ligefrem postfaktuel. Men den er drevet af en række påstande, der langt fra er belæg for eller kun så sporadisk belæg, at der er tale om et fortegnet billede. Rådet for Socialt Udsatte har derfor brugt mange kræfter på at skabe et bedre overblik over fakta i debatten.

Ukorrekte påstande eller myter bidrager til at stigmatisere store grupper af mennesker, som af forskellige og individuelle årsager er modtagere af kontanthjælp. Stigmatiseringen taler mennesker ud af fællesskabet, også selv om de, der fører påstandene til torvs, hævder, at de gør det for at inkludere mennesker i fællesskabet – altså arbejdsfællesskabet. Problemet er, at påstandene langt fra tegner hele billedet. En rapport bestilt af Rådet dokumenterer, at det ikke er sandt, at flere og flere vælger arbejdet fra til fordel for kontanthjælp – snarere tværtimod.

Det er vigtigt, at så mange som muligt – også socialt udsatte – har et arbejde, der er passende i forhold til, hvad de kan magte, og på betingelser, som de kan leve op til.

Men når et folketingsflertal med kontanthjælpsloft og 225-timers-regel fattiggør mange tusinde med det argument, at flere skal motiveres til at tage et arbejde, og beregner, at ca. 700 flere vil komme i job, så er det helt ude af proportioner. Rent faktisk viser de seneste tal, at over 51.000 modtagere af kontanthjælp mv. og 62.000 børn er berørt af reglerne. Stramningerne taler mennesker ud af fællesskabet ved at lægge skylden for arbejdsløsheden på den enkelte persons motivation, mens det i virkeligheden bl.a. er sygdom og store sociale problemer, kombineret med mangel på jobs og rummelighed på arbejdsmarkedet, som er hovedårsagerne.

Kontanthjælpen er det underste sikkerhedsnet, og der skal være opmærksomhed på, om det er godt nok, og om hensynet til forsørgelse er tilgodeset tilstrækkeligt. Først på året i 2017 kom der meget grundige udregninger af minimumsbudgetter for et værdigt men enkelt levestandard i Danmark. En del kontanthjælpsydelse, herunder uddannelseshjælp til unge under 25 år, integrationsydelse og kontanthjælp til par ramt af 225-timersreglen, rækker ikke til et minimumsbudget. Beskæftigelsesloven har sejret over forsørgelsesloven i et omfang, så det underste sikkerhedsnet er truet.

Et forsørgelsesniveau, der sikrer en bolig, mad, tøj, medicin og andre basale fornødenheder samt et beskedent beløb til selv-

stændig disponering, er et vigtigt element i forebyggelse af sociale problemer.

Ja, sociale problemer som hjemløshed har også mange andre årsager end for få penge, men økonomi er dog stadig en væsentlig årsag. At sikre en kontanthjælp, der gør det muligt at betale husleje, er et af de mest enkle forebyggende tiltag. Det samme gælder i forhold til sanktioner i kontanthjælpsystemet. Det hjælper ikke at sanktionere kontanthjælpsmodtagere så hårdt, at de mister deres bolig og melder sig helt ud af systemet.

Også i forhold til indsatser i form af misbrugsbehandling, hjælp til psykiske problemer eller bare hjælp med at håndtere tilværelsen kan der gøres meget med forebyggelse. I den sammenhæng kan man håbe, at aftalen om revision af voksenbestemmelserne i serviceloven vil bane vejen for større kommunal opmærksomhed på forebyggelse og tidlig indsats. Alt for mange med misbrug af rusmidler kommer alt for sent i kontakt med behandlingssystemet, bl.a. fordi det ikke virker attraktivt for de unge at bede om hjælp til problemerne. Der er set mange gode initiativer rundt omkring med straks-behandling, anonym behandling osv. Men det kan helt sikkert udbredes mere og til flere aldersgrupper.

Regeringen formulerede sidste år ti mål for social mobilitet fulgt op af en socialpolitisk

redegørelse. Målene i forhold til mennesker med handicap og mennesker ramt af psykiske vanskeligheder eller sociale problemer fokuserer på, at flere skal i beskæftigelse eller uddannelse. Det er ofte hørt, at den bedste socialpolitik er en god beskæftigelsespolitik. Problemet er, som skitseret ovenfor, at når beskæftigelsespolitikken bliver at reducere forsørgelsesgrundlaget og gøre mennesker fattigere, så virker den for det første ikke, og den er heller ikke længere social. Der mangler stadig socialpolitiske initiativer, der kan trække i den rigtige retning. Til gengæld er regeringens ønske om at forbedre datagrundlaget for socialpolitikken et godt udgangspunkt.

Heller ikke når det kommer til misbrugsbehandling, hvor der er behov for en langt større indsats, sætter målene for mobilitet en troværdig retning - målene handler kun om effektivitet. Problemet er, at indsatsen ikke kan rumme det antal mennesker, der har behov for behandling. Det er nødvendigt at opprioritere indsatsen. Forhåbentlig bliver regeringsgrundlagets vagt formulerede ambition om at forkorte fristen på 14 dage for iværksættelse af stofmisbrugsbehandling efter borgerens henvendelse realiseret.

Det vil også være et vigtigt led i bekæmpelse af hjemløshed, hvis regeringsgrundlagets mål om flere billige boliger omsættes til virkelighed, sådan at der er tilstrækkeligt med billige boliger – også til dem, der er ramt

af kontanthjælpsloftet. Med formuleringen i regeringsgrundlaget er problemet med manglen på billige boliger politisk anerkendt, hvilket er første skridt mod en løsning. Den nye børne- og socialminister Mai Mercado (K), der har taget fat på at udforme en handlingsplan på området, kan ikke klare opgaven alene. Flere ministre, ikke mindst på bolig- og beskæftigelsesområdet, må levere, hvis der skal ske noget!

Rådets sekretariat flyttede den 1. oktober 2016 fra København til Rønne som led i regeringens udflytning af statslige arbejdspladser. Sekretariatet er nu på plads i Rønne i gode lokaler og med en overvejende ny bemanning. Det er kommet godt i gang. Sekretariatet har fået en meget varm og hjælpsom velkomst på Bornholm. Tak for det. Det har været og er en stor opgave at udskifte to tredjedele af bemanningen på ganske kort tid. Meget viden er ikke flyttet med, men skal genopbygges hos nye medarbejdere.

Denne årsrapport beskriver de emner og temaer, som Rådet især har beskæftiget sig med i det forgangne år, og giver et overblik over situationen for socialt udsatte. Rådets faste begivenheder Brugernes Bazar og det årlige Dialogmøde med de lokale udsatteråd er igen løbet af stablen med stor opbakning og tilslutning. Også på Folkemødet har Rådet været til stede og afholdt tre velbesøgte arrangementer. Derudover har Rådet afholdt

en konference om kvinder i social udsathed, hvor Rådets omfattende rapport om emnet blev præsenteret. Alt dette kan man læse mere om i kapitel 10.

Jeg vil gerne takke rådsmedlemmerne for den store indsats og det engagement, de lægger i deres arbejde, både i deres daglige virke og i Rådet for Socialt Udsatte. Det har været et år, hvor der har været masser af debat og mange alvorlige problemstillinger at tage fat på – bl.a. har beskæftigelsesreformerne, socialt udsatte kvinders vilkår og det psykiatriske område været emner, som Rådet har beskæftiget sig med. Forhåbentlig vil myndigheder og politikere lytte til de forslag, som Rådet stiller i årsrapporten.

Jeg vil gerne takke sekretariatet for deres indsats i en tid, hvor der som nævnt har været store omvæltninger ifm. udflytningen til Rønne. Trods den nye placering og den nye sammensætning i sekretariatet har rådsbetjeningen som altid været god og effektiv. Også en stor tak til Rådets samarbejdspartnere, som vi altid har et konstruktivt og positivt samarbejde med.

God fornøjelse med årsrapporten!

Jann Sjørnsen
Formand for
Rådet for Socialt Udsatte

KAPITEL 1:

Socialt udsattes situation

Fattigdom findes i Danmark – og den vokser

I 2015 afskaffede V-regeringen fattigdomsgrænsen, som var blevet indført nogle år forinden efter anbefaling fra et ekspertudvalg. Argumentet for afskaffelsen var, at fattigdom handler om andet end økonomi og desuden er svært at måle – særligt, hvis man måler det i forhold til det generelle indkomstniveau i samfundet, som det var tilfældet med den gamle fattigdomsgrænse.

Med afskaffelsen af fattigdomsgrænsen er fattigdom desværre ikke blevet afskaffet. Faktisk tyder meget på, at fattigdommen er stigende i Danmark. Tal fra det tidligere Økonomi- og Indenrigsministerium viser, at antallet af fattige er mere end fordoblet i perioden 1999-2013 – fra ca. 16.200 til 40.000 personer, og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har pr. april 2017 anslået, at der i 2015 var omkring 45.000 fattige i Danmark. Det tal vil formentlig stige yderligere, eftersom effekterne af integrationsydelsen, 225-timersreglen og kontanthjælpsloftet ikke optræder i tallene endnu. Også skattereformen, den tidligere kontanthjælpsreform og reformen af førtidspension

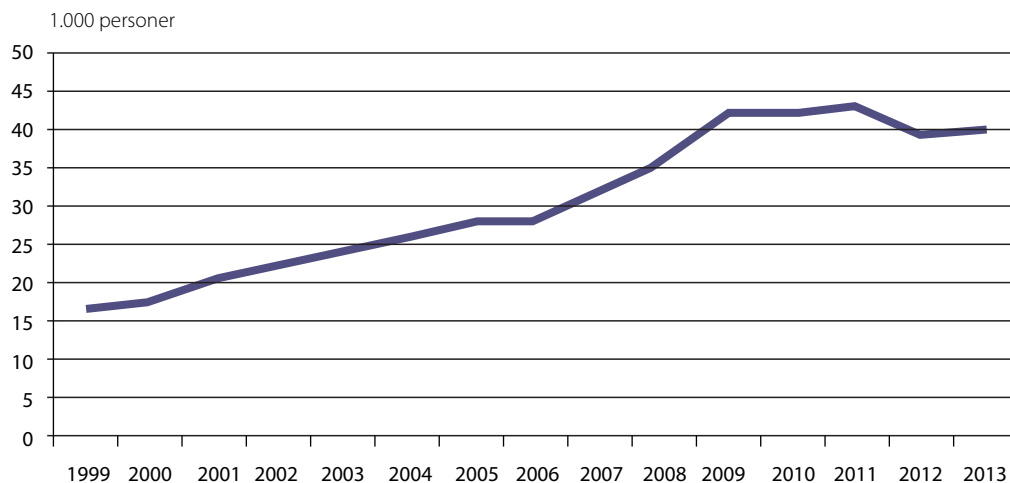
og fleksjob øger isoleret set antallet af økonomisk fattige med op til 10.000 personer ifølge beregninger fra det tidligere Økonomi – og Indenrigsministerium.

I løbet af 2016 udkom to nye undersøgelser, der begge bidrager til debatten om fattig-

dom. Først udkom SFI's undersøgelse om fattigdom og afsavn, og senest har Rockwoolfondens Forskningsenhed udgivet deres længe ventede minimumsbudgetter.

Afsavnsundersøgelsen viser, at der er en tydelig sammenhæng mellem økonomisk

Figur 1.1 Antal økonomisk fattige

Kilde: 'Familiernes økonomi - fordeling, fattigdom og incitamenter', Økonomi- og Indenrigsministeriet, maj 2015

fattigdom og afsavn. Fattige lider i højere grad afsavn end ikke-fattige på en lang række parametre. Fx afstår fattige oftere end ikke-fattige fra at spise tre måltider om dagen, gå til tandlæge, opvarme deres bolig tilstrækkeligt og købe lægeordineret medicin. Økonomisk ikke-fattige har generelt en højere livstilfredshed end økonomisk fattige. Afsavnsundersøgelsen bekræfter dermed, at fattigdom isoleret set kan være et stort problem, som ikke blot er afledt af andre sociale problemer. Der er dog det særlige, at fattige og ikke-fattige kontanthjælpsmodtagere har nogenlunde lige mange afsavn. Ca.70 pct. inden for begge grupper lider mindst ét basalt afsavn, hvilket er markant flere end for andre grupper.

Et lignende billede tegnes i *Minimumsbudget for forbrugsudgifter* fra Rockwoolfondens Forskningsenhed. Budgettet er et bud på, hvad det som minimum koster at leve en beskeden tilværelse i Danmark uden basale afsavn. Regnestykket er nedslående, når man ser på, hvad de forskellige familietyper på kontanthjælp, uddannelseshjælp eller integrationsydelse kan regne med at have til rådighed hver måned. Et overslag viser, at mange typer familier – særligt efter de seneste reformer – ikke har råd til basale forbrugsgoder, men tværtimod mangler flere tusinde kroner hver måned. Nedenstående tabel viser budgetterne for forskellige familietyper, der er blevet beskåret i ydelse som følge af 225-timers-reglen. Særligt par, som fratages den ene kontanthjælp, rammes hårdt.

Med de seneste undersøgelser kan der ikke længere herske tvivl om, at fattigdom findes i Danmark, og at denne fattigdom genererer en række afsavn og problemer. Spørgsmålet er, om der er politisk vilje til at gøre noget ved det. Én af de lavest hængende frugter ville være at fjerne de fattigdomsskabende ydelser som uddannelseshjælpen og integrationsydelsen samt droppe kontanthjælpsloftet og 225-timers-reglen. Om ikke andet kunne regeringen starte med at anerkende, at der findes fattige mennesker i Danmark, og at den problemstilling ikke kan fejes af bordet med mantraet om, at disse menneskers problemer "ikke kun handler om økonomi". For fattigdom handler i høj grad også om økonomi.

Tabel 1.1
Månedligt rådighedsbeløb og minimumsbudget for familier på kontanthjælp ramt af 225-timers-reglen

	Enlig uden børn	Enlig m. 1 barn	Enlig m. 2 børn	Par uden børn	Par m. 1 barn	Par m. 2 børn	Par m. 3 børn
Rådighedsbeløb efter boligudgifter	4.800	6.700	9.800	2.900	7.300	8.400	9.400
Minimumsbudget ekskl. boligudgifter	5.300	6.800	8.700	9.100	10.500	12.600	15.300
Forskel	-500	-100	1.100	-6.200	-3.200	-4.200	-5.900

Kilde: Beskæftigelsesministeriet og Rockwoolfondens Forskningsenhed samt egne beregninger.

Udsatte flyttes til andre "kasser" med beskæftigelsesreformerne

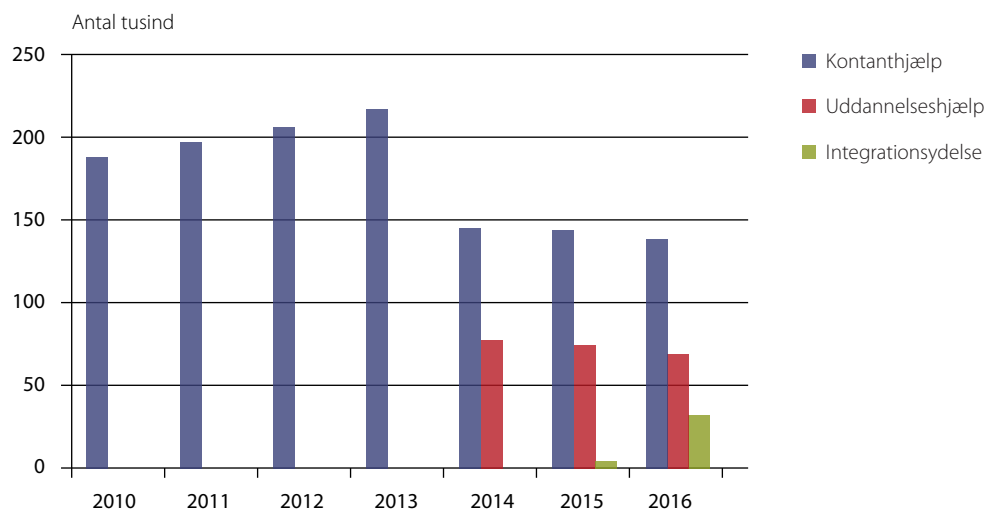
I tabellen herunder kan man se, at der over en årrække samlet set er kommet flere danskere på kontanthjælpsydelse - dvs. "almindelig" kontanthjælp, integrationsydelse til nye danskere og uddannelseshjælp til unge under 30 år.

Fra 2015 til 2016 sker der ifølge statistikken et mindre fald i antallet på hhv. "almindelig" kontanthjælp og uddannelseshjælp. Kun antallet af personer på integrationsydelse er

steget markant fra 2015 til 2016, hvilket kan skyldes, at antallet af nye danskere steg, men også at ydelsen først blev indført i sidste halvdel af 2015. Lægges tallene sammen, er der i alt ca. 239.000 personer i Danmark på kontanthjælpsydelse i 2016.

Det samlet set stigende antal danskere på kontanthjælpsydelse får nogle politikere til at konkludere, at der mangler økonomiske incitamenter til at arbejde. Det er dog en grov forsimpning af virkeligheden. I kapitel 5 kan man læse meget mere om, hvordan

Figur 1.2 Antal personer på kontanthjælp, uddannelseshjælp og integrationsydelse

Kilde: www.jobindsats.dk

Rådet i år har sat særligt fokus på at få aflivet myter om kontanthjælpen. I kapitlet kan man blandt andet læse, at det stigende antal kontanthjælpsmodtagere ikke blot kan tilskrives den simple forklaring, at "det ikke kan betale sig at arbejde". Årsagerne til stigningen skal findes i en lang række faktorer. Det gælder bl.a. konjunkturudsving, men også det faktum, at det er blevet sværere at få førtidspension og revalidering, og at mange er faldet ud af dagpengesystemet. Det er altså den klassiske stoleleg, hvor borgere blot overgår fra én "kasse" til en anden.

Tal, som kan findes hos Ankestyrelsen, viser, at der i de første tre kvartaler af 2016 er tilkendt nogenlunde samme antal førtidspensioner som i tilsvarende periode i 2015, mens der i sidste kvartal er sket en mindre stigning

sammenlignet med året før. Det markante niveauskifte med langt færre tilkendte førtidspensioner, som fremgår af tabel 1.3, er dog fortsat tydelig. Tabellen viser samtidig, at der fortsat er godt gang i tildelingen af fleksjob. Det er i udgangspunktet positivt. Antallet af tildelte ressourceforløb – som skal være helhedsorienterede, individuelt tilrettede udviklingsforløb for borgere, som er langt fra arbejdsmarkedet – er også nogenlunde det samme som de foregående år. Om ressourceforløbene har den ønskede effekt er dog en helt anden historie. Det kan du også læse meget mere om i kapitel 5.

Vil antallet af hjemløse fortsætte med at stige?

Antallet af hjemløse i Danmark er blevet opgjort systematisk siden 2007. Tællingen sker hvert andet år i uge 6 og udføres af SFI med hjælp fra hjemløsetilbuddene. I 2017 er der foretaget en ny tælling, og tallene offentliggøres senere på året. Rådet afventer med stor interesse resultatet. Der er dog ikke nogen umiddelbar grund til at være optimistisk. Siden 2009 er antallet af hjemløse steget støt, som det fremgår af tabel 1.4. Bl.a. er der sket knap en fordobling af unge hjemløse under 25 år siden 2009.

Det stigende antal hjemløse gør, at der er stor efterspørgsel på pladserne på herberger og forsorgshjem. Som man kan se i tabel 1.5, ligger antallet af ophold på herberger

Tabel 1.3 Antal nytilkendelser af førtidspension og personer, der begynder i ressourceforløb og fleksjob.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nytilkendelser af førtidspension	15.969	14.621	5.743	6.187	6.912	7.601
Ressourceforløb	-	-	2.290	7.959	9.358	8.602
Fleksjob	11.794	13.333	12.707	15.597	15.329	15.546

Note: Tallene er for "antal påbegyndte forløb" i perioden.

Kilde: www.jobindsats.dk og Ankestyrelsen, ast.dk for førtidspension

og forsorgshjem – også kaldet § 110-tilbud – stabilt i perioden fra 2010 til 2015, hvor de seneste tal er fra.

Mens det samlede antal af ophold er nogenlunde det samme år for år, er antallet af lange

ophold dog steget gennem perioden. Der er i perioden fra 2010 til 2015 kommet 200 flere ophold, som strækker sig ud over 120 dage. Det er en kedelig tendens. Herberger og forsorgshjem spiller en meget vigtig rolle som midlertidige botilbud til hjemløse, men det er

bekymrende, hvis de i for høj grad får karakter af længerevarende botilbud. Det er desværre sandsynligt, at det stigende antal længerevarende ophold skyldes, at der er mangel på billige boliger. Det er en problematik, som Rådet har peget på gentagne gange.

Tabel 1.4 Antal hjemløse over tid

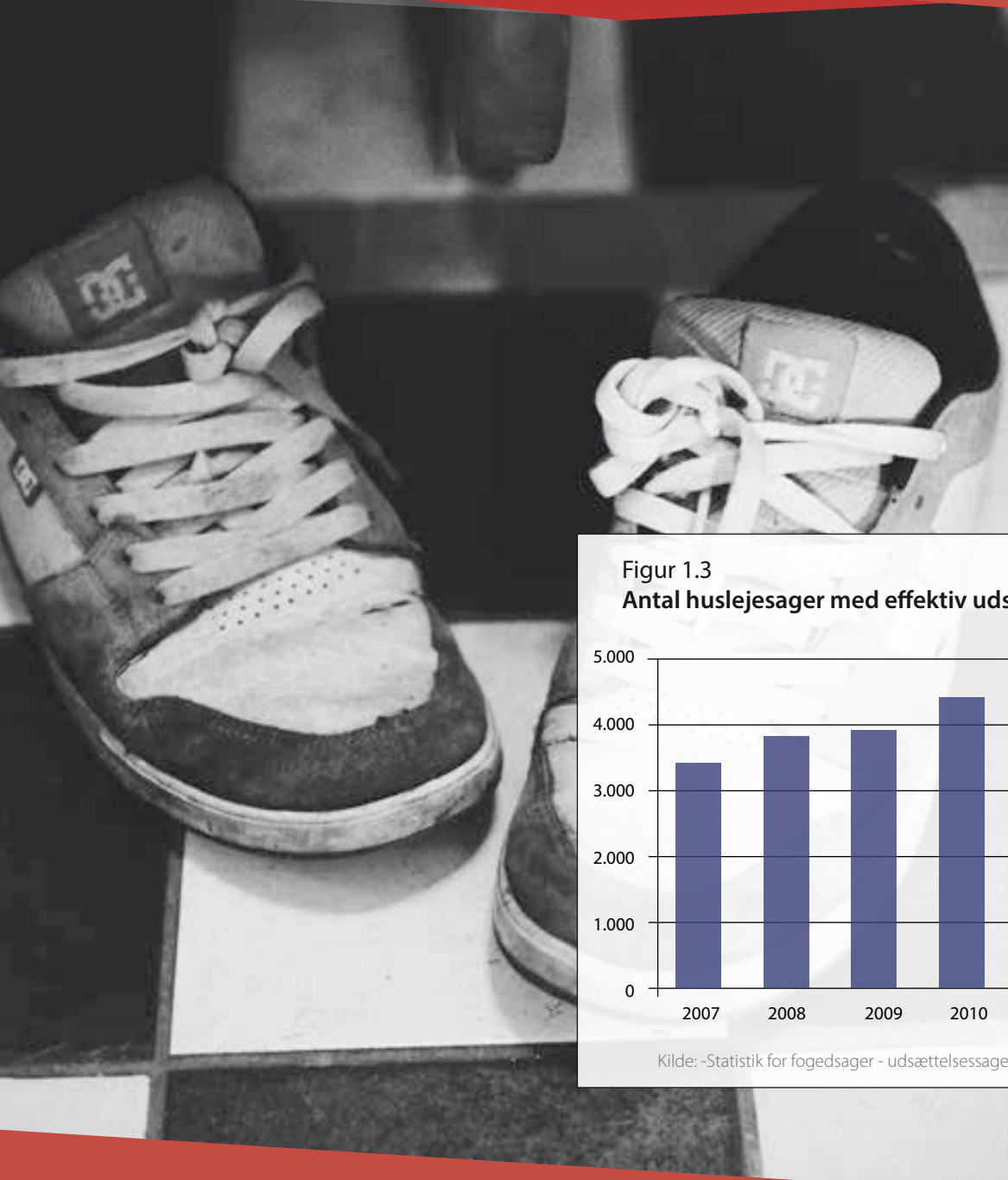
	2007	2009	2011	2013	2015
SFI's hjemløsetælling (uge 6)	5.253	4.998	5.290	5.801	6.138
– heraf unge under 25 år	–	633	1.002	1.138	1.172
– heraf overnatter på gaden eller lign.	552	506	426	595	516
– heraf natvarmestuer	-	355	283	349	281
– heraf herberg, forsorgshjem	-	1.952	1.874	2.015	2.008
– heraf kvinder (procent af alle)	20	22	23	22	22

Kilde: 'Hjemløshed i Danmark, National kortlægning', i årene 2007, 2009, 2011, 2013, 2015, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

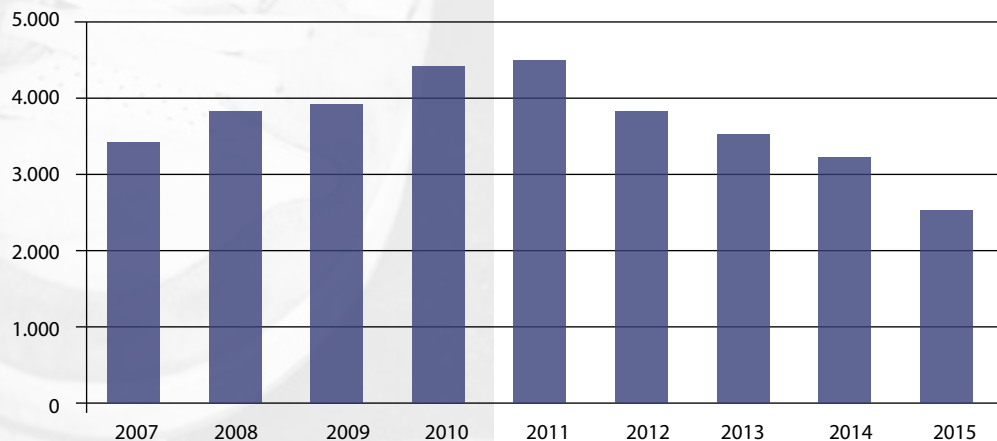
Tabel 1.5 Antallet af brugere og deres samlede ophold på 110-botilbud efter opholds varighed og tid

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
I alt	6.274	6.219	6.199	6.118	6.369	6.236
120 dage – 1 år	1.659	1.670	1.734	1.857	1.844	1.853

Kilde: Ankestyrelsens databank og Brugere af botilbud efter servicelovens § 110, årsstatistik

Figur 1.3
Antal huslejesager med effektiv udsættelse af lejere i perioden 2007 – 2015

Kilde: -Statistik for fogedsager - udsættelsessager for privat bolig 2007 - 2017, Dommerstyrelsen

Der er også plads til en positiv nyhed. Antallet af udsættelser er faldet siden 2012, hvor det daværende kontanthjælpsloft og den daværende 225-timers-regel blev afskaffet. Det kan man se i figur 1.3. De nyeste tal er dog fra 2015 – altså fra før genindførslen af kontanthjælpsloftet og 225-timers-reglen. De kommende års opgørelser vil vise, om de nedsatte ydelser som frygtet betyder, at antallet af udsættelser igen kommer til at stige.

Regeringen har meldt ud, at den i år vil lancere en handlingsplan for bekæmpelse af hjemløshed. I årsrapportens kapitel 7 kan du læse meget mere om, hvad Rådet mener, der er behov for af initiativer, så hjemløshed

i Danmark bekæmpes – og du kan læse Rådets konkrete forslag til en handlingsplan på området.

Ny viden om antallet af stofmisbrugere mangler stadig

Det er altid kedeligt at skulle gentage sig selv. Men desværre må det endnu engang konstateres, at der ikke er et opdateret estimat over antallet af stofmisbrugere i Danmark. Det seneste skøn fra Sundhedsstyrelsen er fra 2009, som dengang anslog, at der er ca. 33.000 danskere, som har et stofmisbrug. Center for Rusmiddelforskning skønner dog, at antallet snarere nærmer sig 70.000-90.000. Hvad det reelle antal er, udgør en blind plet på kortet over viden på området. Derfor opfordrer

Rådet endnu en gang til, at viden om antallet af stofmisbrugere i Danmark bliver opdateret og stillet til rådighed.

Der er til gengæld nyere tal at hente, når det kommer til stofmisbrugsbehandlingen. Antallet af stofmisbrugere, som er i behandling, er faldet. Som det fremgår af tabel 1.6, fortsætter antallet af døgnbehandlinger med at falde. Det er en uheldig udvikling for ikke mindst socialt udsatte misbrugere, som ofte vil have gavn af et døgnbehandlingstilbud. Udgifterne på området faldt markant fra 2010 til 2011. Siden har udgiftsniveauet ligget nogenlunde stabilt.

Tabel 1.6 Den kommunale behandlingsindsats over for stofmisbrug: antal, former og økonomi

	2010	2011	2012	2013	2014
Stofmisbrugere i behandling	14.600	16.200	17.100	17.000	16.650
– heraf substitution	7.850	7.600	-	7.050	6.900
– heraf kvinder (i procent af alle)	23	22		22	
Døgnbehandlig (DANRIS)	1.010	773	716	704	677
Kommunernes udgifter (mio. kr. 2016-pl)	966	896	909	891	910

Kilder: 'Narkotikasituationen i Danmark 2015', Sundhedsstyrelsen, DANRIS 2013 Stof, CFR 2014, Kommunernes regnskaber, Databank DST og Rådet for Socialt Udsattes egne beregninger

Tabel 1.7 Kriminalforsorgens behandlingsindsats, antal og former

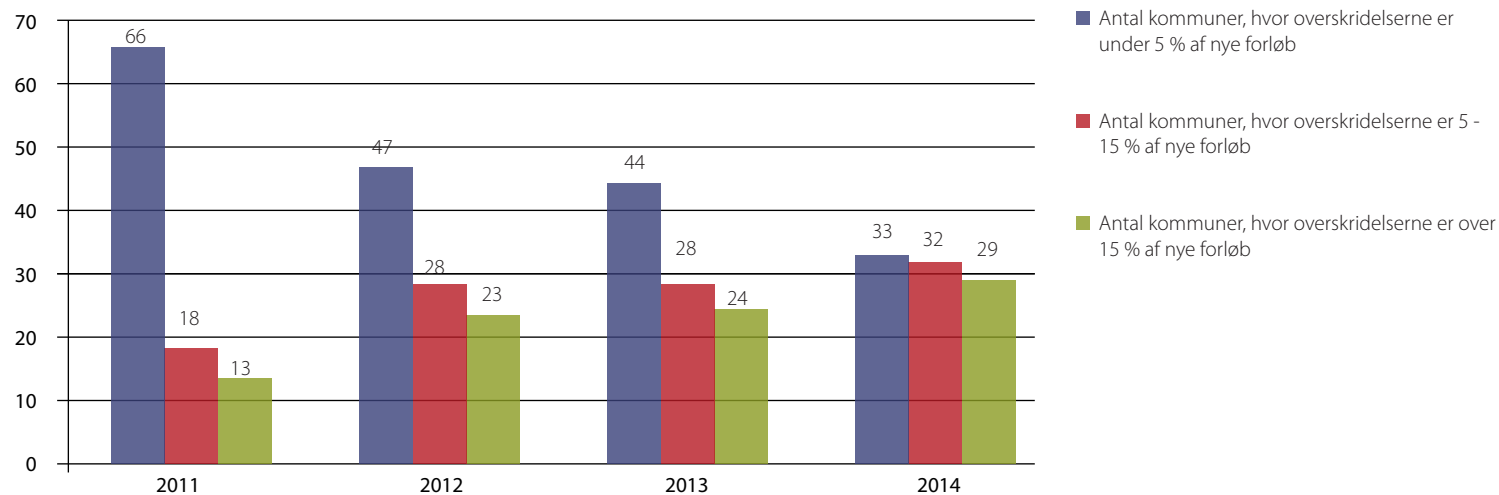
	2012	2013	2014	2015
Igangsatte forløb	3.424	4.353	4.199	3.948
– heraf arresthuse	1.208	1.829	1.654	–
Igangsatte forløb fængsler	2.216	2.524	2.545	–
– heraf ambulante	–	–	1.736	–
– heraf behandlingsafdelinger	–	–	809	786
– heraf substitution	234	294	174	205

Note: Tallene er for misbrugsbehandling og omfatter også alkoholmisbrug (360 i fængsler i 2014)

Kilde: Direktoratet for Kriminalforsorgen: Årsrapport for 2014 og 2015 vedr. misbrugsbehandling

Figur 1.4

Antallet af kommuner fordelt på andelen af nystartede behandlingsforløb, som overskrider behandlingsgarantien

Kilde: Stofmisbrugsdatabasen og egne beregninger

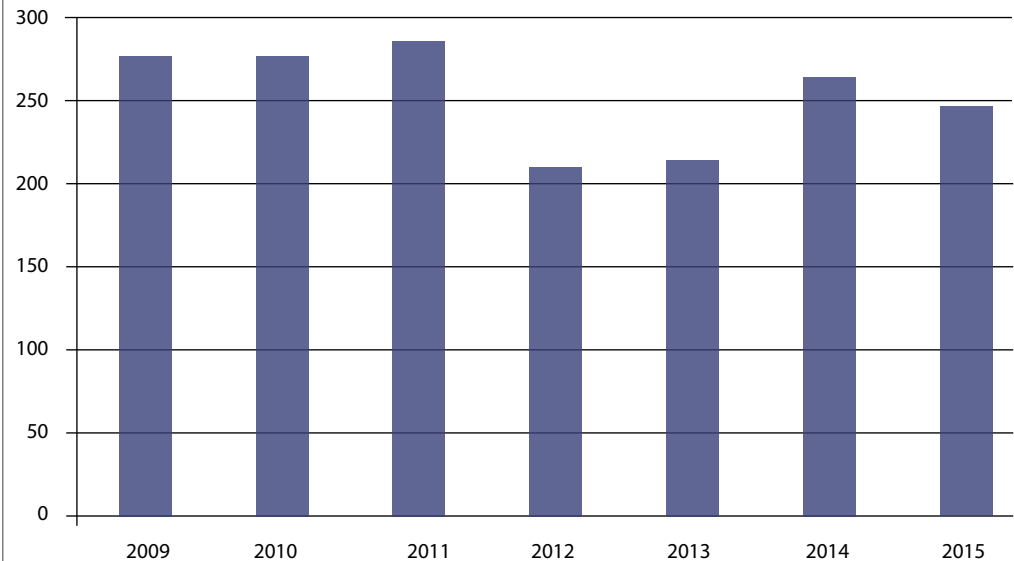

Kriminalforsorgen tilbyder en bred vifte af sociale misbrugsbehandlingstilbud, der retter sig mod misbrug af narkotika, hash og alkohol. Antallet af igangsatte behandlingsforløb i fængslerne er også faldet fra 2013 til 2014. Det kan man se i tabel 1.7. Misbrugsbehandling i Kriminalforsorgens regi er inddelt i to hovedkategorier: 1) Højintensiv behandling, som finder sted på særafdelinger (behandlingsafdelinger), hvor de indsatte ikke har kontakt med andre indsatte i fængslet, og 2) lavin-

tensiv behandling, som parallelt med andre beskæftigelsestilbud finder sted i dagtimerne, fx tre dage om ugen (ambulant behandling).

Behandlingsgarantien giver stofmisbrugere ret til at komme i behandling senest 14 dage efter, at de henvender sig. Mange kommuner overholder ikke garantien og de nyeste tal viser, at det bliver værre og værre. I figur 1.4 kan man se, at to tredjedele af kommunerne ikke overholder behandlingsgarantien.

Figur 1.5
Antal narkorelaterede dødsfald 2009-2015

Kilde: "Narkotikasituationen i Danmark 2016", Sundhedsstyrelsen

At behandlingsgarantien ikke overholdes er på ingen måde godt nok, og det kalder på en markant reaktion fra ministeren. Kommunerne må gøre det bedre, og det bør indskræpes, at behandlingsgarantien er en ret, og at den skal overholdes. Af regeringsgrundlaget fremgår det, at regeringen vil undersøge mulighederne for at afkorte behandlingsgarantien for stofmisbrugere. Rådet afventer, hvad der konkret kommer ud af den melding.

Stofmisbrug har mange alvorlige konsekvenser og kan i allerværste fald medføre dødsfald som følge af fx en overdosis. De nyeste tal på området, som fremgår af figuren på forrige side, viser, at der i 2015 var ca. 250 narkorelaterede dødsfald i Danmark. Det er nogenlunde på niveau med året før – men fortsat 250 for mange.

I 2012 lancerede den daværende regering Stofmisbrugspakken med i alt 10 initiativer, som skal styrke den sociale stofmisbrugsbehandling. Et centralt element er udviklingen af Nationale Retningslinjer for Stofmisbrugsbehandling, som er ved at blive implementeret landet over. Rådet sidder med i følgegruppen for pakken og følger forløbet tæt. Initiativerne løber frem til 2018.

To nye SFI-rapporter fra 2016, som begge er en del af Stofmisbrugspakken, belyser udfordringerne for borgere med stofmis-

brug. Den første ser på registerdata fra Stofmisbrugsdatabasen og viser bl.a., at 41 pct. af de undersøgte behandlingsforløb er succesfulde. Det nytter altså noget at give behandling. Den anden undersøgelse ser på behandlingssystemet i et brugerperspektiv og bekræfter, at der er behov for langt mere brugerinddragelse – og behov for at tænke stofmisbrugsbehandlingen meget bredere, end til kun at handle om misbruget. To ud af tre personer i behandling har fysiske og psykiske problemer, og knap halvdelen har sociale og økonomiske problemer. Mange efterlyser hjælp til psykiske og sociale problemer. Det kan være i form af flere samtaler eller psykologhjælp – og et generelt helhedssyn på indsatsen, så de enkelte ikke sideløbende presses i fx beskæftigelsessystemet.

Hver sjette udsatte har et alkoholmisbrug

Statens Institut for Folkesundhed skønner, at 140.000 danskere er alkoholafhængige. Center for Rusmiddelforskning vurderer, at der blandt unge i alderen 15-24 år er 25.000-30.000 personer med et så stort misbrug af alkohol, at det kræver en indsats og behandling. I dag er der dog kun cirka 15.000 danskere i alkoholmisbrugsbehandling. Det er forsvindende få.

Langt de fleste voksne og unge med et alkoholmisbrug er dog ikke socialt udsatte. Betegnelsen "socialt udsatte mennesker med et alkoholmisbrug" dækker over personer med sociale og psykiske problemer kombineret med et skadeligt alkoholforbrug eller alkoholafhængighed. Der findes ikke en særskilt opgørelse over denne gruppe. En undersøgelse fra Statens Institut for Folkesundhed fra 2012 viser, at hver sjette udsatte har et alkoholmisbrug. Den seneste hjemløsetælling fra 2015 viser, at fire ud af ti hjemløse har et alkoholmisbrug.

Flere socialt udsatte, som er tidligere alkoholmisbrugere, eller som prøver at komme ud af et misbrug, opholder sig på bosteder, som er rusmiddelfri. Det giver den enkelte mulighed for ro og skaber mindre stress og risiko for tilbagefald, hvis der ikke er adgang til at indtage rusmidler på bostedet. Den mulighed er der dog skabt usikkerhed omkring: Med henvisning til § 11 i lov om røgfrie miljøer har Ankestyrelsen den 3. januar 2017 truffet afgørelse i en konkret sag, hvor en beboer på et bosted for hjemløse har udfyldt en samtykkeblanket om, at borgerens værelse er røgfrit. Ankestyrelsen finder, at samtykket er i strid med lov om røgfrie miljøer. Af samme afgørelse fremgår det, at bosteder ifølge Ankestyrelsen heller ikke kan afkræve samtykke om ikke at indtage alkohol eller andre rusmidler på eget værelse.

Sagen har skabt en del bekymring landet over i forhold til, hvordan bosteder efter servicelovens §§ 107,108 og 110 fremover skal håndtere brugen af alkohol og andre rusmidler. På mange bosteder, hvor der for eksempel opholder sig mennesker med tidligere misbrugsproblemer, er det i dag i strid med husordenen på stedet at indtage alkohol eller andre rusmidler. Mange opholder sig netop på bostedet for at komme ud af et misbrug eller for at få behandlet eftervirkningerne af et misbrug.

Børne- og socialminister Mai Mercado (K) har i februar 2017 oplyst til Folketingets Socialudvalg, at hendes ministerium er i dialog med Ankestyrelsen for at få afklaret afgørelsens rækkevidde og den nærmere retstilstand på området. Rådet afventer ministeriets vurdering og vil følge det videre forløb nøje. Rådet mener, at det er helt afgørende, at der også fremover er mulighed for at opholde sig på bosteder, som er rusmidelfri. Det kan være meget uhensigtsmæssigt for borgere, som prøver at komme ud af et misbrug – og ud af et misbrugsmiljø – hvis der er andre på bostedet, som indtager rusmidler.

Hvor er pengene til psykiatrien blevet af?

Den seneste tid har der været megen omtale i medierne af pressede forhold på de psykiatriske afdelinger. Både personale og pårørende har givet udtryk for, at der mangler hænder. Samtidig har der været stor debat om de 2,2 mia. kr., psykiatrien fik med satspuljeaftalen for 2015-2018, og de 40 mio. kr. årligt til flere sengepladser, som blev øremærket med satspuljen 2012-2015.

Hvor blev pengene af? Hvorfor blev der ikke etableret det antal sengepladser, som var forventningen, da pengene blev afsat? Antal-

let af sengepladser i psykiatrien er ifølge Danske Regioners tal tværtimod faldet med 11,6 pct. i perioden 2007-2016 fra 3.287 i 2007 til 2.905 sengepladser i 2016.

Samtidig viser en opgørelse, som Sundheds- og Ældreministeriet leverede i foråret 2017, at den gennemsnitlige udgift for en psykiatrisk patient er faldet med hele 18 pct. i perioden 2009-2015. Til sammenligning er udgiften til en somatisk patient kun faldet med 4 pct. Så selvom der er blevet tilført midler til psykiatrisk behandling, er det slet ikke på et niveau, der modsvarer det øgede antal patienter.

Sundheds- og ældreminister Ellen Trane Nørby (V) erkendte i forbindelse med offentliggørelse af tallene, at psykiatrien er presset. Hun pegede på, at det bl.a. kan skyldes en uhensigtsmæssig organisering. Regeringen har derfor iværksat et såkaldt "styringseftersyn af hele psykiatrien". En arbejdsgruppe, som regionerne deltager i, forventer at afslutte sit arbejde i efteråret 2017. Den skal komme med konkrete anbefalinger til, hvordan den overordnede styring af psykiatrien kan forbedres med afsæt i "gennemsigtighed og styring af aktivitet, kvalitet og ressourceanvendelse i psykiatrien".

Tabel 1.8 Tilrettede driftsudgifter for somatiske og psykiatriske sygehuse samt udgifter pr. patient, 2009-2015

	2009	2011	2013	2015
Somatiske sygehuse, mio. kr.	61.479	60.473	63.269	64.728
Somatiske unikke patienter, antal tusinder	2.452	2.487	2.527	2.679
Udgifter pr. patient, kr.	25.100	24.300	25.000	24.200
Psykiatriske sygehuse, mio. kr.	7.612	7.842	8.426	8.762
Psykiatriske unikke patienter, antal tusinder	109	117	130	148
Udgifter pr. patient, kr.	69.800	67.000	64.800	59.200

Kilde: Sundheds- og Ældreministeriet

Stadig mange foranstaltningsdomme

Rådet har gennem årene fulgt udviklingen i antallet af personer med en foranstaltningsdom. En foranstaltningsdom indebærer, at en person, som begår en straffelovsovertrædelse, men som på grund af psykisk sygdom vurderes at være utilregnelig på gernings-tidspunktet, underkastes en foranstaltning i stedet for fx en fængselsstraf. Også personer med personlighedsforstyrrelser mv. kan idømmes foranstaltning i stedet for almindelig straf, hvis det anses for formålstjenligt - det sker i stigende omfang. En foranstaltning kan bestå i tilsyn, ambulante behandling, indlæggelse på hospital eller anbringelse i egnet institution. Gruppen af mennesker, der får en foranstaltningsdom, er en særligt udsat gruppe inden for psykiatrien, ikke mindst fordi der er en høj grad af stigmatisering forbundet med at have en psykisk sygdom og have begået en straffelovsovertrædelse.

Som man kan se i figur 1.6, steg antallet af foranstaltningsdomme mellem år 2000 og 2011 fra 421 til 915 domme, hvilket er den hidtidige rekord. I årene 2012 til 2015 ses et lille fald, men niveauet er stadig højt i forhold til år 2000.

Rådet fik i 2014 udarbejdet en rapport, der dokumenterer udviklingen i foranstaltningsdomme. Udover at antallet af foranstaltningsdomme var steget, viser rappor-

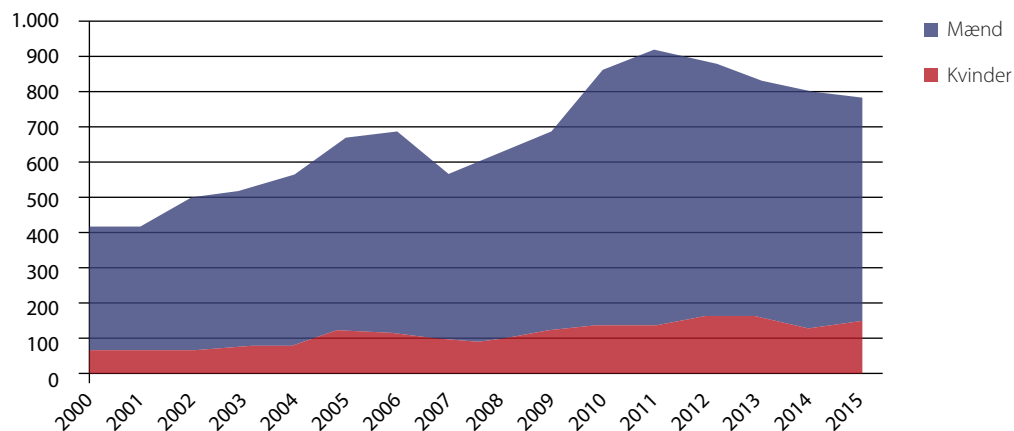
ten også, at antallet af domme for vold eller trusler mod offentligt ansatte var firedoblet i perioden 2000-2012. Hvad der er vigtigt at bemærke er, at den vold eller de trusler, der har ført til en foranstaltning, ofte blev begået under en indlæggelse på en psykiatrisk afdeling.

Den tendens blev bekræftet af regeringens ekspertgruppe vedr. retspsykiatri, som i 2015 kortlagde udviklingen i antallet af retspsykiatriske patienter. De kom frem til, at stigningen i antallet af foranstaltningsdomme primært skyldtes simpel vold eller vold og trusler mod offentligt ansatte. De fandt desuden frem til, at gerningsstedet i

disse sager først og fremmest var bosteder og hospitaler.

I kølvandet på en række alvorlige overfald på medarbejdere på bosteder og psykiatriske hospitaler har der det seneste års tid været ekstra fokus på vold mod offentligt ansatte. Tal fra Danmarks Statistik, som blev offentliggjort i foråret 2017, viser, at anmeldelser om vold og trusler mod offentligt ansatte som sygeplejersker, socialrådgivere og sosu-assisterer steg voldsomt i 2016. I 2016 blev der anmeldt 4.835 tilfælde af vold eller trusler mod offentligt ansatte. Året før var antallet 2.814. Anmeldelserne om vold er dermed steget med hele 72 pct.

Figur 1.6 Antal foranstaltningsdomme fordelt på køn

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, Levevilkår

Det stigende antal anmeldelser skyldes ikke, ikke nødvendigvis, at der bliver begået mere vold og fremsat flere trusler over for offentligt ansatte, men snarere, at de ansattes tendens til at anmelde har forandret sig. Fagforeningerne, bl.a. Forbundet af Offentligt Ansatte (FOA), har gjort meget for, at de af deres medlemmer, der arbejder med udsatte voksne, fx i psykiatrien, skal blive bedre til at anmelde sager om vold. Det forstærkes af, at Erstatningsnævnet i juni 2015 ændrede praksis, så der nu stilles skærpede krav om at politianmelde voldsepisoder inden for 72 timer, medmindre der er konkrete pædagogiske og/eller behandlingsmæssige hensyn, der taler imod. Foretages der ikke politianmeldelse, risikerer personalet at få afvist deres krav om erstatning efter offererstatningsloven, hvis de som følge af volden har tabt arbejdsfortjeneste eller fået mén. Det er væsentligt at understrege og udbrede kendskabet til, at der fortsat ikke er krav om politianmeldelse for at opnå erstatning efter arbejdsskadeloven.

Det vil være en meget uheldig udvikling, hvis antallet af foranstaltningsdomme igen begynder at stige pga. ændret praksis i forhold til erstatning til volds ofre. Tallene for 2016 er endnu ikke offentliggjort, men området skal fortsat følges.

Udsatte grønlandere har det svært i Danmark

Selvom de fleste grønlandere, der bor i Danmark, klarer sig godt, er der også en del, der får sociale problemer. Det er vanskeligt at fastslå antallet, men det anslås, at et sted mellem 6 og 20 pct. af de 14.000-18.000 grønlandere, der bor i Danmark, får problemer med hjemløshed, misbrug, psykiske problemer og fattigdom. I løbet af de seneste år er der kommet mere dokumenteret viden om denne målgruppe. Rådets to kvalitative rapporter *I Grønland er jeg for dansk, og i Danmark er jeg "bare" grønlander* (2014) og *Udsatte grønlandske kvinder i Danmark* (2016) beskriver en lang række udfordringer og barrierer for udsatte grønlandere i Danmark. Dette billede bakkes op af andre undersøgelser. Bl.a. viser SFI's rapport *Grønlandere i Danmark* (2015), at andelen af hjemløse blandt grønlandere er næsten 50 gange så stor som blandt andre danskere.

Udsatte grønlandere adskiller sig fra andre socialt udsatte i Danmark, idet de er danske statsborgere på papiret, men ofte ikke i praksis, ligesom mange har særlige sproglige og kulturelle udfordringer. Dertil kommer et begrænset kendskab til det danske system samt en række systemiske barrierer mellem det danske og det grønlandske samfund, der gør det svært at få adgang til de hjælpeforanstaltninger, man ellers har ret til

som dansk statsborger. Så selvom udsatte grønlandere i Danmark har ret til hjælp, kan de have store udfordringer med at gøre brug af hjælpen.

Som en del af satspuljeaftalen for 2013-2016 var der afsat 13,4 mio. kr. over fire år til en strategi for udsatte grønlandere i Danmark. Strategiens fokus var at udvikle en model for samarbejdet mellem henholdsvis de private/frivillige aktører og den almene sociale kommunale indsats. De fem projektkommuner (Aalborg, Aarhus, Esbjerg, Odense og København) fik dog kun mulighed for at søge om lidt over halvdelen af puljen, og de private og frivillige aktører fik kun i meget beskedent omfang del i de afsatte midler. En stor del af midlerne var øremærket til Socialstyrelsen og Socialt Udviklingscenter SUS, som skulle stå for udvikling og sparring med projektkommunerne.

Socialt Udviklingscenter SUS udviklede i forbindelse med strategien en samarbejdsmodel, som blev afprøvet i de fem projektkommuner i perioden 2014-2016. Det overordnede formål var at sikre, at socialt udsatte grønlandere modtog en målrettet indsats, og at de specialiserede indsatser blev koordineret med den almene sociale indsats. Derudover havde strategien specielt fokus på modtagelsen af potentielt udsatte grønlandere, der flytter til Danmark. På trods

af dette fokus, og på trods af flere aktørers kritik, blev det politisk besluttet ikke at inddrage Grønlands Selvstyre som en del af strategiens arbejde.

Strategien for udsatte grønlandere udløb med udgangen af 2016, og som det ofte er tilfældet med indsatser, der finansieres med puljemidler, står man nu tilbage med spørgsmålet om, hvordan viden, erfaringer, samarbejdsrelationer mv. forankres hos kommuner og øvrige aktører. Uanset hvad må strategien dog siges at have været en saltvandsindsprøjtning til området, som har udvidet og styrket samarbejdet mellem de organisationer, der arbejder med udsatte grønlandere. Det er bl.a. sket gennem temadage, lokale netværk, samarbejdsfora og netværksmøder, som i en vis udstrækning er videreført efter strategiens udløb. Det primære ansvar for forankring af strategien ligger nu hos projektkommunerne, og strategiens fortsættelse afhænger af, at der sker en løbende indsats for at vedligeholde de netværk og nøglefunktioner, som indgår i samarbejdet.

Men for at dette gode arbejde kan fortsætte, kræver det, at der bliver tilført området midler. Det glæder derfor Rådet, at der er blevet afsat 36,4 mio. kr. til udsatte grønlandere i satspuljen 2017-2020. De midler er afsat til "en videreførelse og udbredelse af gode erfaringer fra tidligere indsatser for udsatte grøn-

landere", og til "afprøvning af nye metoder i indsatsen med det formål, at målgruppen i højere grad profiterer af den hjælp og støtte, som de modtager". Det bliver ligeledes spændende at følge samarbejdet mellem Grønland og Danmark. Udfordringerne med udsatte grønlandere i Danmark opstår i en vekselvirkning mellem de to lande, og løsningerne skal derfor også findes i fælleskab mellem Danmark og Grønland.

Rådet ønsker, at der udvikles en landsdækkende og mere permanent indsats, der forholder sig til det store – og stigende – antal herboende grønlandere med sociale problemer. Det er nævnt i regeringsgrundlaget fra november 2016, at regeringen vil "fortsætte arbejdet for at styrke inklusionen af grønlandere i Danmark, herunder forbedre forholdene for socialt udsatte grønlandere". Regeringsgrundlaget og satspuljebevillingen kan være et godt udgangspunkt for en national handlingsplan på området.

Endelig en politisk aftale om voksenbestemmelserne i serviceloven

En afbureaukratisering af voksenbestemmelserne i serviceloven har været en bunden opgave for regeringen, siden den kom til. Efter et kaotisk forløb omkring årsskiftet 2014-2015, hvor daværende socialminister Manu Sareen (RV) efter heftig kritik fra bl.a.

handicaporganisationerne endte med at trække et omstridt forslag til ændring af serviceloven tilbage, synes trådene nu endelig at være blevet samlet – endda til de flestes tilfredshed.

I november 2016 kunne daværende social- og indenrigsminister Karen Ellemann (V) præsentere en politisk aftale om en reform af den sociale lovgivnings rammer for indsatsen til socialt udsatte og mennesker med handicap. Aftalen blev som en del af forhandlingerne om satspuljen på det sociale område indgået mellem regeringen og Folketingets øvrige partier undtagen Enhedslisten. Den 15. marts 2017 kunne børne- og socialminister Mai Mercado (K) så endelig fremsætte et lovforslag om en række ændringer af serviceloven, lov om socialtilsyn og retssikkerhedsloven.

Rådet havde lovforslaget i høring og synes, at forslaget rummer mange gode elementer. Bl.a. er formålsbestemmelsen til servicelovens kapitel om støtte til voksne udvidet, og der er tilføjet et punkt, der handler om at fremme inklusion i samfundet, herunder medvirke til at øge den enkeltes mulighed for deltagelse i uddannelse, beskæftigelse og sociale relationer. Det er positivt, at der er lagt vægt på inklusion i samfundet som et selvstændigt formål. Alt for mange mennesker står i dag uden for fællesskabet, og det

bør være en central bestræbelse for sociale indsatsere at arbejde for, at også mennesker med sociale problemer kan inkluderes i samfundet.

Derudover er der tilføjet et kapitel om tidlig, forebyggende indsats. Med den ændring får kommunerne mulighed for at iværksætte gruppebaserede såvel som individuelle tilbud om hjælp og støtte til personer, der har nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller sociale problemer, og personer, der er i risiko for at udvikle funktionsnedsættelse eller sociale problemer. Der er længe blevet talt om vigtigheden af tidlig, forebyggende indsats, så det er et fremskridt, at der nu sendes et tydeligt signal om, at det er noget, kommunerne bør prioritere.

Den reviderede servicelov lægger desuden op til, at kommunen i endnu højere grad end i dag skal have mulighed for at benytte de kompetencer og muligheder, som den frivillige sektor kan levere i forhold til samværstilbud i form af netværksgrupper, klubtilbud m.v. som et generelt supplement til den kommunale indsats. Også det er et fremskridt. Den frivillige sektor kan bidrage med myndighedsfri relationer mellem borgerne og de frivillige og dermed supplere den hjælp og støtte, som det professionelle system med sagsbehandlere og socialarbejdere leverer.

Endelig indføres der klageadgang hos Ankestyrelsen over tilbudslederens afgørelser om afslag på optagelse i og udskrivning fra kvindekrisecentre og herberger. Det er en betydelig forbedring af retssikkerheden for personer, der benytter de tilbud, og det er noget, Rådet længe har efterspurgt. En række organisationer, herunder De hjemløses landsorganisation SAND, har arbejdet for en regelændring og har udtrykt tilfredshed med lovforslaget.

Borgernes retssikkerhed er forbedret på en række punkter, bl.a. ved at der indføres et varsel på 14 uger for kommunens afgørelser om frakendelse eller nedsættelse af hjælp efter en række bestemmelser i serviceloven, som vil blive kombineret med en særligt hurtig klagesagsbehandling i Ankestyrelsen.

Med det fremsatte lovforslag synes der om-sider at være ro om servicelovens voksenbestemmelser – endda med en række forbedringer for socialt udsatte.

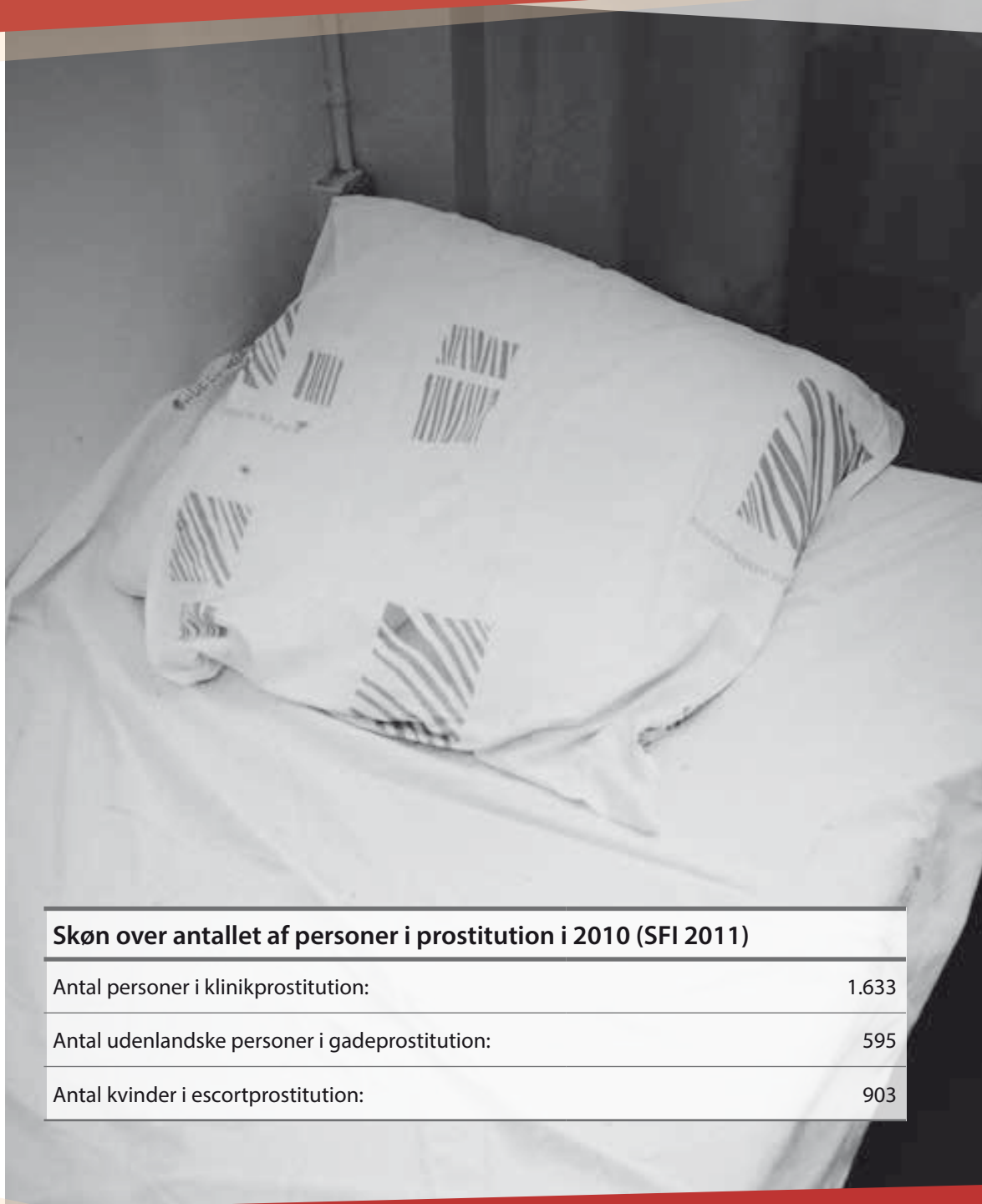
Prostitution – omfang og indsatser

Der findes ikke nogen eksakt viden om, hvor mange der lever i prostitution i Danmark. SFI har i rapporten "Prostitution i Danmark" fra 2011 gjort det hidtil mest grundige forsøg på at opgøre antallet af mennesker i prostitution fordelt på forskellige undergrupper.

For grupperne dansk gadeprostitution, mandlig escortprostitution, barprostitution og "privat/diskret" har det ikke været muligt at komme med et sagligt estimat.

Socialstyrelsen har siden 2003 beregnet, hvor mange personer, der synligt lever i prostitution i Danmark. Socialstyrelsens opgørelse er baseret på annoncer fra fx internettet, besøgstal fra Rederne under KFUKs Sociale Arbejde, der har kontakt til gadeprostituerede, Center Mod Menneskehandels opsøgende arbejde og Kompetencecenter Prostitutions opsøgende arbejde overfor indendørsprostituerede i Danmark. Den seneste beregning af antallet af personer, der lever i prostitution, er udgivet af Socialstyrelsen i 2015 og anslår, at der er mere end 2.900 personer, der lever i prostitution i Danmark.

Inden for såvel forskningen som i den offentlige debat hersker der mange modstridende synspunkter om, hvorfor nogle mennesker er i prostitution, hvad konsekvensen er, og om prostitution skal betragtes som

Skøn over antallet af personer i prostitution i 2010 (SFI 2011)

Antal personer i klinikprostitution:	1.633
Antal udenlandske personer i gadeprostitution:	595
Antal kvinder i escortprostitution:	903

et erhverv eller som et socialt problem. Det står dog klart, at sociale problemer fylder meget for en betydelig gruppe blandt mennesker i prostitution. Det gælder i særlig grad personer, som sælger sex på gaden og som fx kæmper med hjemløshed, misbrug og psykiske lidelser.

Det er de mennesker, Rådets arbejde koncentrerer sig om, og som forskellige sociale indsatser retter sig mod – bl.a. det ambitiøse projekt Exit Prostitution, der blev afsluttet i 2016. Du kan læse mere om Exit Prostitution i kapitel 4.

Med satspuljen for 2017-2020 blev der afsat 7 mio. kr. til en pulje, som udmøntes i 2017, hvor relevante NGO'er kan søge midler til bistand, rådgivning og støtte til mennesker, som er på vej ud af prostitution. Der er dog behov for, at området bliver prioriteret med en mere langsigtet handlingsplan og en mere langsigtet finansiering.

Ny sundheds- og sygelighedsundersøgelse på vej

Det er velkendt, at socialt udsattes sundhed halter alvorligt efter den øvrige befolknings. Tidligere undersøgelser af socialt udsattes sundhed og sygelighed har vist, at socialt udsatte lever markant kortere end resten af danskerne, er mere syge og har et væsentligt forøget brug af sundhedsydelser.

Sundhed er derfor et område, som Rådet for Socialt Udsatte har stort fokus på.

Statens Institut for Folkesundhed (SIF) gennemfører for nu tredje gang en stor sundheds- og sygelighedsundersøgelse (SUSY Udsat) for Rådet for Socialt Udsatte. Undersøgelsen er en opfølgning på tidligere undersøgelser fra Rådet og SIF fra 2007 og 2012. Undersøgelsen består dels af en registeranalyse af socialt udsattes dødelighed og brug af sundhedsvæsenets ydelser, som bliver lanceret i forsommeren 2017. Herudover kommer der i 2018 også en kvalitativ analyse af socialt udsattes møde med sundhedsvæsenet samt en spørgeskemaundersøgelse af brugere af væresteder, herberger, behandlingstilbud m.fl. Den kvalitative undersøgelse kommer til at sætte fokus på, hvad der karakteriserer socialt udsattes møde og kontakt med sundhedsvæsenet fra henholdsvis den udsattes borgers og den sundhedsprofessionelles perspektiv. Spørgeskemaundersøgelsen skal dokumentere sundhedstilstanden hos socialt udsatte og sammenligne denne med den generelle befolknings sundhedstilstand samt se på, om der er forbedringer eller forværringer af socialt udsattes sundhedstilstand sammenlignet med 2007 og 2012.

SUSY Udsat er den eneste undersøgelse af sin art, som sammenligner socialt udsattes sundhed med resten af den danske befolk-

nings og tilvejebringer dermed vigtig viden, som forhåbentlig kan bidrage til at forbedre udsattes sundhedssituation og skabe opmærksomhed og politisk fokus på området.

Viden om socialt udsattes sundhed er vigtig, da den kan bidrage til, at sundhedssystemet udnytter ressourcerne bedre og ikke mindst til at øge livskvaliteten for gruppen af udsatte borgere.

Kommunernes budgetter for udsatteområdet

De offentlige nettodriftsudgifter til udsatteområdet i kommunerne ligger fortsat ca. 1. mia. kr. under udgifterne i 2010. Udgifterne var i 2015 lidt højere end i 2014, men det er kun en marginal forskel.

Det er især udgifterne til varige og midlertidige botilbud (såkaldte § 108- og § 107-botilbud), som er faldet meget siden 2010. Udgifter til hjemløseboformer (§ 110) og kvindekrisecentre (§ 109) er steget i perioden og udgør nu godt 1 mia. kr.

Misbrugsbehandlingen er efter et markant dyk fra 2010 til 2011 langsomt på vej mod det beløb, som blev brugt i 2010. Udgifterne til lavtærskeltilbud i form af væresteder og aktivitetstilbud samt opsøgende indsatser som støtte-kontaktpersoner er fortsat på et markant lavere niveau end i 2010. Der ser dog ud til, at udgifterne har ligget på et nogenlunde stabilt niveau siden 2012.

Tabel 1.9 Offentlige nettodriftsudgifter til sociale indsatser for socialt udsatte

Mio. kr. 2016-priser	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hjemløse-boformer og kvindekrisecentre	924	918	986	1.046	1.068	1.061
Social behandling til stof- og alkoholmisbrugere	1.309	1.218	1.232	1.246	1.266	1.297
Varige og midlertidige botilbud til socialt udsatte	4.669	4.216	3.850	3.916	3.769	3.781
Støtte- kontaktperson til socialt udsatte	237	173	181	170	173	175
Væresteder mv. til socialt udsatte	625	548	475	506	471	494
I alt	7.764	7.073	6.725	6.884	6.748	6.809

KAPITEL 2:

Snørklede frem- og tilbageskridt i psykiatrien

Der er store problemer med den behandling og støtte, mennesker med psykiske lidelser i Danmark får – det har der været længe. Der har været iværksat ambitiøse projekter og handlingsplaner for at forbedre forholdene. Mange dedikerede politikere, kompetente fagpersoner, tålmodige brugere og pårørende har budt ind med viden og forslag, og der er meget viden om, hvad der er brug for.

Derfor har det været ekstra ærgerligt at være vidne til dét, der er foregået på den psykiatriske scene det sidste års tid. Selvom det foreløbig er endt udmærket, er der blevet gået mange omveje og taget mange tilbageskridt undervejs. Men nu er arbejdet forhåbentlig tilbage på sporet.

APRIL 2012:

SRSF-REGERINGEN NEDSÆTTER ET PSYKIATRIUDVALG

I april 2012 nedsatte den daværende SRSF-regering et udvalg (Regeringens udvalg om psykiatri), der skulle komme med forslag til, hvordan indsatsen for mennesker med psykisk sygdom bedst muligt kunne tilrettelægges og gennemføres. Udvalget bestod af repræsentanter for bl.a. ministerier, forskningsverdenen, regioner, kommuner, brugerorganisationer samt fagpersoner.

Psykiatriudvalget udarbejdede en omfattende rapport med forslag inden for områderne forebyggelse og tidlig indsats, styrket sammenhæng i indsatsen, høj kvalitet i indsatsen, retspsykiatri, inddragelse af borgere, pårørende og civilsamfund, nedbringelse af tvang, digitalisering samt bedre styring og ressourceanvendelse. Rapporten udkom i oktober 2013 og bar navnet "En moderne, åben og inkluderende indsats for mennesker med psykiske lidelser".

MAJ 2014:

SR-REGERINGENS PSYKIATRIPLAN UDKOMMER

I maj 2014 offentliggjorde SR-regeringen sin psykiatriplan "Ligeværd – nyt fokus for indsatsen for mennesker med psykiske lidelser – en langsigtet plan". Planen rummede bl.a. initiativer om halvering af anvendelsen af tvang frem mod 2020, ligestilling af psykiatriske patienters rettigheder med andre patienter samt inddragelse af pårørende og tidligere brugere i indsatsen.

Års arbejde ud med badevandet

I april 2012 nedsatte den daværende SRSF-regering sit psykiatriudvalg, og hermed syntes der at blæse nye vinde i debatten om en psykiatri, der alt for længe havde været plaget af utilstrækkelig behandling, stigmatisering af patienter og for udstrakt brug af tvang. I maj 2014 fulgte regeringens psykiatriplan, som til dels videreførte det arbejde, der var blevet lavet i psykiatriudvalget. Det blev fulgt op af en satspuljeaftale for 2015, hvor satspuljeparterne afsatte 2,2 mia. kr. i perioden 2015-2018 til et løft af psykiatrien, heraf 300 mio. kr. permanent.

Men så skiftede arbejdet pludselig fokus. Den 25. marts 2016 blev en 57-årig kvindelig ansat på det socialpsykiatriske bosted Lindegården i Roskilde dræbt med kniv. Politiet anholdt en 30-årig mandlig beboer i sagen. Drabet var en tragedie for offeret, for offerets pårørende og for alle beboere og medarbejdere på Lindegården – og også for drabsmanden og hans familie. Men det var desværre ikke det første. Det var det femte drab i perioden 2012-2016 på en medarbejder i et socialt tilbud begået af en beboer i en psykisk krise. Problemer med trusler og vold, og i sjældne tilfælde endda også drab, har været kendt længe på psykiatriområdet. Det var ikke et pludseligt opstået problem. Men pludseligt opstået var det forslag, der med ét skulle blive løsningen på det hele.

Regeringen, der i mellemtiden var blevet til en V-regering, greb resolut til handling, og med ét syntes initiativerne fra både psykiatriudvalget og psykiatriplanen langt borte. For nu skulle det pludselig gå hurtigt, og når det skal gå hurtigt, glemmer man åbenbart alt, hvad man ved.

I efteråret 2016 kom der således en handlingsplan til forebyggelse af vold på botilbud, som partierne bag satspuljeaftalen tilsluttede sig.

”

Vi kan ikke stiltiende være vidne til, at beboere og medarbejdere på botilbud lever i en dagligdag med trusler, vold og overgreb. Samtidig må vi konstatere, at der er en gruppe borgere, der i dag ikke får den hjælp, som de har behov for. Med handlingsplanen sikrer vi både den nødvendige indsats til den gruppe borgere, og vi sætter målrettet ind for at skabe tryghed og sikkerhed for medarbejdere og beboere på vores botilbud”

Daværende social- og indenrigsminister Karen Ellemann i forbindelse med offentliggørelsen af handlingsplanen til forebyggelse af vold på botilbud, oktober 2016.

”

Med den skitserede løsning skabes der alvorlig uklarhed om, hvad det nye tilbud er (og dermed uklarhed om hvilke rettigheder brugerne har). Den skitserede løsning er i strid med grundloven og Danmarks internationale forpligtelser (Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og FN's Handicapkonvention)”

SIND – Landsforeningen for psykisk sundhed i høringssvar til forslaget om specialiserede socialpsykiatriske afdelinger, januar 2017.

”

Lovforslaget bevæger sig længere væk fra brugerinddragelse, og med sine stærke restriktioner i patienternes rettigheder bliver vejen banet for brug af skjult tvang og trusler om tvang. Dette både hvad angår ufrivillig indespærring (der normalt er temmelig voldsomt også ved personalet) og tvangsmedicinering”

Landsforeningen af nuværende og tidligere Psykiatribrugere (LAP) i høringssvar til forslaget om specialiserede socialpsykiatriske afdelinger, januar 2017.

”

Det er instituttets opfattelse, at oprettelsen af de foreslåede specialiserede socialpsykiatriske afdelinger vil være udtryk for en fundamental forandring af det psykiatriske behandlingssystem. Med forslaget er der lagt op til, at tvangen skal kunne udøves på afdelinger, der ikke er ledet af en læge, og uden at der foreligger et behandlingsbehov, der kan begrunde tvangen, idet behandlingen i givet fald skal ske på en traditionel psykiatrisk afdeling”

Institut for Menneskerettigheder i høringssvar til forslaget om specialiserede socialpsykiatriske afdelinger, januar 2017.

Rådet for Socialt Udsatte var, ligesom en række andre aktører, stærkt kritiske over for handlingsplanen. Planen bar præg af hastværk og af, at arbejdsgruppen bag planen udelukkende bestod af ministerier, KL og Danske Regioner. Erfaringer fra interesseorganisationer, brugerorganisationer, fagfolk mv. var ikke inddraget i tilstrækkeligt omfang, og det resulterede i en plan, som stred imod anbefalinger fra de fleste med viden om området. I Danmark er der tradition for at inddrage eksperter og interessenter, når områder skal reformeres – og særligt når det drejer sig om ændringer, der vil have meget vidtrækkende konsekvenser for en gruppe borgere. Men det skete ikke denne gang.

Et juridisk misfoster

Handlingsplanens største nyskabelse var etablering af 150 pladser på en ny type specialiserede socialpsykiatriske afdelinger. I december 2016 kom lovforslaget om de nye afdelinger i høring, og det var ikke opmuntrende læsning. Ligesom handlingsplanen bar lovforslaget præg af at have været udarbejdet i al hast uden inddragelse af tilstrækkelig bred faglig ekspertise.

Afdelingerne blev i lovforslaget beskrevet som en hybrid mellem hospitalsafdelinger og botilbud. De skulle placeres i tilknytning til eksisterende psykiatriske afdelinger og regionerne skulle drive dem. Men det fremgik også, at der ikke var faste læger på afdelingerne. Patienterne havde heller ikke de rettigheder, patienter normalt har, som det fx følger af psykiatriloven. Dertil kom, at patienterne skulle betale for opholdet, hvilket man normalt ikke skal på en sygehusafdeling. I den forstand var der nærmere tale om en ny type botilbud.

Men som beboere på et botilbud havde patienterne heller ikke de sædvanlige rettigheder. Fx kunne patienterne ”udsluses uden samtykke”. Men noget af det mest alvorlige, som var noget helt nyt

på socialpsykiatriske botilbud, var, at man på de nye afdelinger kunne blive udsat for en række tvangsforanstaltninger. Forslaget introducerede muligheden for at anbringe og tilbageholde patienter mod deres vilje, selvom de ikke opfyldte kriterierne for tvangsindlæggelse. Desuden blev det foreslået at indføre mulighed for åbning af patientens post og undersøgelse af patientens hjem og ejendele.

I stedet for at forsøge at rette op på nogle af de grundlæggende mangler i psykiatrien, alle havde kendt til i årevis, forsøgte man altså at indføre et juridisk misfoster, som ville medføre alvorlige forringelser af sindslidendes rettigheder.

Tilbage på sporet

De mange kritiske høringssvar gjorde indtryk på partierne bag aftalen. Efter at have sendt et revideret forslag i høring i februar 2017, som fik stort set lige så drøje hug som det første, blev forslaget om de specialiserede socialpsykiatriske afdelinger i marts 2017 trukket tilbage.

I april 2017 kunne regeringen og alle Folketingets partier, på nær Enhedslisten, meddele, at der var indgået en ny aftale, som skulle fastlægge rammerne for nye rehabiliterende psykiatriske afdelinger i behandlingspsykiatrien med plads til 150 patienter. En meget

væsentlig forskel fra det oprindelige forslag er, at det er de gældende bestemmelser i sundhedsloven og tvangsbestemmelserne i psykiatriloven, der kommer til at gælde. Dermed undgår man de mange juridiske uklarheder samt indførelsen af nye tvangsformer. Lovforslaget er i skrivende stund endnu ikke fremsat, men alt tyder på, at regeringen og partierne bag aftalen omsider har lyttet til de mange aktører på området, og at man kan komme frem til en aftale, både fagpersoner, brugere og pårørende bakker op om. Det er positivt – om end vejen derhen var unødvendigt lang.

Men dermed er alle problemer ikke løst. Et meget presserende og håndgribeligt problem er, at der mangler ressourcer i psykiatrien generelt. En opgørelse fra Sundheds- og Ældreministeriet fra februar 2017 viste fx, at udgifterne pr. patient på psykiatriske afdelinger er faldet med 18 pct. i perioden 2008-2015. Der er godt nok kommet flere penge til psykiatrisk behandling, men der er også kommet mange flere patienter. Det kan medføre, at patienter udskrives – fx til socialpsykiatriske botilbud – længe før de er færdigbehandlede.

Desuden er der behov for fortsat at arbejde med at højne det faglige niveau i psykiatrien, herunder at mindske konfliktniveauet på psykiatriske afdelinger og socialpsykiatriske

botilbud. Et lavt konfliktniveau er en gevinst for både brugere og medarbejdere. Heldigvis er der allerede mange gode erfaringer at trække på i den sammenhæng. SFI's rapport "Voldsforebyggelse på botilbud og forsorgshjem" fra 2017 peger bl.a. på, at forebyggelse af vold handler om et godt arbejdsmiljø med et tilstrækkeligt kompetenceniveau og muligheder for løbende faglig udvikling, et ressourceniveau der er tilstrækkeligt i forhold til arbejdets indhold, en ikke-konfronterende pædagogisk tilgang til borgerne samt gode relationer mellem brugere og medarbejdere. Det er i og for sig ikke nyt. Faktisk er det pointer, der også fremgik af psykiatriudvalgets arbejde. Dejligt hvis dette arbejde nu kunne blive brugt.

Rådet for Socialt Udsatte opfordrer regeringen til:

- at give psykiatrien og den psykosociale indsats det løft, der har været brug for længe – både økonomisk og fagligt.
- at indlede en proces, hvor organisationer på området får mulighed for at bidrage til en ny psykiatriplan til at afløse psykiatriplanen fra 2014, som udløber i 2018.

KAPITEL 3:

Et dårligt mix at være kvinde og socialt udsat?

Når man tænker på en person, der er socialt udsat, vil man formodentlig se en mand for sig. Det er der en god grund til. Der er flere mænd end kvinder, som lever i hjemløshed og med stof- og alkoholmisbrug, og socialt udsatte mænd er nemmere at få øje på i gadebilledet end udsatte kvinder. Men kvinder har også svære sociale problemer. Deres problemer kan blot have et andet udtryk end mænds.

I Danmark er der ikke tradition for at tænke køn i de sociale indsats, og socialt arbejde er som udgangspunkt tilrettelagt som en kønsneutral indsats, hvor mænd og kvinder tilbydes samme typer af behandling og støtte. En vigtig undtagelse er kvindekrisecentre, som tilbyder husly og støtte til kvinder og deres børn, som har været udsat for vold eller trusler om vold i hjemmet. Men de mest udsatte kvinder kan som regel ikke bruge kvindekrisecentrene, da de ikke tager imod kvinder, der har et stofmisbrug, en psykisk lidelse eller er i prostitution. Udsatte kvinder må derfor som regel bruge de samme herberger, natcaféer, væresteder, behandlingstilbud, beskæftigelsesindsatser mv. som mænd.

Men mænd og kvinder påvirkes ikke nødvendigvis på samme måde af de samme vilkår, og de har ikke nødvendigvis de samme behov. Det er blevet endnu mere klart for Rådet for Socialt Udsatte, som i december 2016 offentliggjorde rapporten "Kvinder i social udsathed". Rapporten er en fortsættelse af Rådets fokus på kønsspecifikke sociale problemer, som startede med undersøgelsen om udsatte grønlandske kvinder fra foråret 2016.

Tilbud til mænd dominerer

Mænd udgør størstedelen – ca. tre fjerdedele – af brugerne af fx hjemløsetilbud, stofmisbrugs- og alkoholbehandlingstilbud. Det kan betyde, at tilbuddene primært fungerer på mænds præmisser, og at kvinder i endnu ringere grad end mænd oplever deres behov imødekommet her. Alene den fysiske indretning af stederne kan siges at have et maskulint udtryk. Mange kvinder holder sig desuden ofte fra herberger og natcaféer pga. risikoen for seksuelle overgreb fra andre (mandlige) brugere.

At visse sociale tilbud har et generelt meget lavt niveau, hvad angår fx plads- og hygiejneforhold, kan være særlig problematisk, når

kvinder og mænd skal opholde sig der sammen. Det er uværdigt at have menstruation, når der mangler hygiejneartikler, og der er mange dages ventetid på at få et bad. Det er ikke nemt at føle sig beskyttet mod seksuelle overgreb, når man overnatter på en madras på gulvet på en natcafé sammen med 30 mænd.

Nogle steder er der imidlertid oprettet særlige kvindeherberger eller skærmede afdelinger for kvinder. Noget tyder på, at der er brug for flere af disse tilbud, og at der i det hele taget er brug for mere differentierede tilbud til socialt udsatte uanset køn.

Ofte udsat for vold og seksuelle overgreb

Rådets undersøgelse fra december 2016 tegner et barskt portræt af livet som kvinde i social udsathed. Her er historier om utallige overgreb og svigt gennem barndommen, som gentager sig gennem voksenlivet. Flere af kvinderne beskriver, hvordan familiemedlemmer og kærester begår vold og seksuelle krænkelser mod dem, og hvor svært det alligevel er at bryde relationen, fordi de gradvist har mistet troen på deres eget værd, og fordi de ikke har andre.

”

Jeg havde jo brug for ham, for jeg havde ingen andre, men til sidst blev det for farligt at blive, og det lykkedes mig heldigvis at flygte. Jeg var jo gul og blå og havde blod overalt, så ham, der fandt mig, kørte mig direkte på hospitalet, og de indlagde mig med det samme”

Kvinde, 40 år, Rådet for Socialt Udsatte 2016

Også andre undersøgelser bekræfter, at udsatte kvinder har en høj risiko for at opleve vold og seksuelle overgreb. I SUSY UDSAT 2012 (Sundhedsprofil for socialt udsatte i Danmark) er det dokumenteret, at socialt udsatte kvinder i højere grad end socialt udsatte mænd har været udsat for vold inden for det seneste år. Det er også beskrevet, at socialt udsatte kvinder i højere grad end socialt udsatte mænd er udsat for seksuelle overgreb. Hvad angår voldtægter, svarer 7 pct. af kvinderne og 1 pct. af mændene, at de indenfor det seneste år har været udsat for gennemført tvunget samleje. Hele 18 pct. af kvinderne og 4 pct. af mændene svarer, at de indenfor det seneste år har været udsat for andre seksuelle overgreb, hvilket omfatter overgreb som ubehagelig seksuel beføling, blotteri og forsøg på tvunget samleje.

Lettere fysisk vold er et eksempel på, at udsathed kommer til udtryk forskelligt afhængigt af køn. Socialt udsatte – både mænd og kvinder – er i høj grad udsat for vold, men socialt udsatte kvinder er markant oftere end socialt udsatte mænd udsat for lettere fysisk vold som at blive skubbet, revet, rusket eller slået. Andelen af socialt udsatte kvinder, der har været udsat for lettere fysisk vold inden for det seneste år er 28 pct., mens det for mænd er 19 pct. Når det drejer sig om grov fysisk vold som at blive sparket, udsat for kvælningsforsøg eller angrebet med våben, er andelen den samme for mænd og kvinder, nemlig 22 pct.

Det kan være svært for udsatte kvinder at få hjælp, når de er udsat for vold og seksuelle overgreb. I Rådets undersøgelse fortæller flere kvinder om at blive mistænkeliggjort, når de fx anmelder overgreb til politiet eller fortæller om det til sociale myndigheder. Samtidig har kvinder, der har et stofmisbrug, en psykisk sygdom eller som er i prostitution, som nævnt ofte ikke adgang til kvindekrisecentre.

”

Det er jo ikke så anerkendt hos kommunen, selvom jeg har prøvet at fortælle dem, at det jo hænger sammen med noget, der ligger bagved. Når man prøver at tale med dem, så er de ret ligeglade. For eksempel sagde en socialrådgiver: "Jamen, du har jo selv et ansvar, når du har kastet dig ud i sådan noget (prostitution, red.)"

Kvinde, 34 år, Rådet for Socialt Udsatte 2016

Der mangler viden

Der er ikke tradition for at arbejde kønsspecifikt med sociale indsatser i Danmark. Det kan skyldes manglende viden, og det kan skyldes en frygt for at tilgodese kvinder på bekostning af mænd, som også har svære sociale problemer. Men det er en falsk modsætning. Bestræbelsen i sociale indsatser bør være at hjælpe så mange som muligt så godt som muligt. Hvis man kan blive bedre til at se på sociale problemer på en nuanceret måde og have blik for mange forskellige faktorer, der kan have betydning for det enkelte menneske, har alle vundet. Det er netop nuancerne, der er vigtige. Derfor kan man heller ikke bare konkludere, at alle kvinder er sårbare og svage og kan lide at strikke, og at alle mænd er handlekraftige og aggressive

og kan lide at spille billard. Hvis man uden videre antager det, er man med til at reproducere nogle stereotyper, som begrænser mennesker. Myndigheder og sociale tilbud har derfor brug for at vide mere om, hvilken betydning køn har for forskellige mennesker i forskellige sammenhænge. Hvordan præger kulturelle forventninger til køn udsatte menneskers liv? Hvordan præger kulturelle forventninger til køn sociale indsatser? Hvordan påvirker lovgivningsmæssige rammer eller fysisk indretning kønnene forskelligt? Hvem bliver i praksis tilgodeset, når der laves sociale tilbud? Hvordan kan der arbejdes for, at flere mennesker af alle køn kan få den rigtige hjælp? Det er eksempler på spørgsmål, man bør beskæftige sig meget mere med.

”

Særligt når jeg var pige, skulle jeg jo opføre mig ordentligt. Det var anderledes for mine brødre, men jeg kunne jo ikke bare sidde og råbe op og sådan noget. Så det har jo altid været sådan, jeg har været"

Kvinde, 54 år, Rådet for Socialt Udsatte 2016

FORSLAG

- Rådet foreslår, at tilbud til socialt udsatte indrettes, så også kvinder kan og vil anvende dem.
- Rådet foreslår, at politi, sociale myndigheder og NGO'er har skærpet opmærksomhed på problemet med vold og overgreb mod udsatte kvinder.
- Rådet foreslår, at der etableres et tilstrækkeligt antal tilbud til socialt udsatte kvinder, der er udsat for vold og seksuelle krænkelser, og at eksisterende tilbud, herunder kvindekrisecentre, også inkluderer socialt udsatte kvinder.
- Rådet foreslår, at der tilvejebringes mere forskningsbaseret viden om køns betydning for sociale problemer og sociale indsatser.

KONFERENCE I DECEMBER 2016 OM KVINDER I SOCIAL UDSATHED

Den 14. december 2016 holdt Rådet for Socialt Udsatte en konference i anledning af lanceringen af rapporten "Kvinder i social udsathed". Her deltog 100 personer – primært brugere og fagpersoner. Her blev det bl.a. drøftet, hvilke fordele og ulemper der er ved særlige kvinde-tilbud, hvordan kønsstereotyper kan fastholde kvinder i ressourcetsvage roller, hvad man kan gøre ved, at de seneste års reformer har skabt mere fattigdom for kvinder, samt hvilke forhold man skal overveje, hvis man vil imødekomme flere udsatte kvinders behov.

På konferencen talte:

- Helene Forsberg-Madsen fra Rådet for Socialt Udsatte
- Camilla Bjørnsson og Sara Mortensen fra SANDs kvindenetværk
- Iben Nørup, Post Doc, Ph.d., Aalborg Universitet
- Birgit Petersson, lektor, speciallæge i psykiatri
- Kathrine Bro Ludvigsen, antropolog, specialkonsulent i KABS VIDEN
- Jeanett Bjonness, adjunkt, Center for Rusmiddelforskning.

RÅDET FOR SOCIALT UDSATTES UNDERSØGELSE AF "KVINDER I SOCIAL UDSATHED"

Undersøgelsen "Kvinder i social udsathed", som Rådet lancerede i december 2016, er en kvalitativ interviewundersøgelse, som har til formål at undersøge livssituationen for socialt udsatte kvinder med henblik på at belyse kønsspecifikke problemer og kvinders ønsker og behov.

Der er gennemført kvalitative interviews med 15 kvinder og 10 socialarbejdere.

Kvinderne, som medvirker i undersøgelsen, har alle erfaring med livet i social udsathed, og er i de fleste tilfælde rekrutteret fra de tilbud, de benytter, bl.a. herberger, varmestuer og behandlingssteder.

Find rapporten på www.udsatte.dk.

KAPITEL 4:

Exit Prostitution – hvad nu?

Socialt udsatte, der er i prostitution, bør have meget bedre hjælp, end tilfældet er i dag. Der er blandt forskere og fagfolk på feltet udbredt enighed om, at en stor gruppe mennesker, der er i prostitution, har sociale problemer, som de har brug for støtte til at håndtere. Det kan dreje sig om en kombination af økonomiske problemer, boligproblemer, psykiske og fysiske lidelser og misbrugsproblemer. Desuden lever mange mennesker i prostitution med gentagne voldelige og seksuelle overgreb. Så uanset om man mener, at prostitution og/eller sexkøb skal være tilladt eller ej – hvilket debatten på området ofte har drejet sig om – kan de fleste blive enige om, at mennesker, der ønsker at forlade prostitution, eller som ønsker at have bedre livsvilkår, mens de er i prostitution, bør have hjælp.

Én af de indsatser, der har været satset meget på i den forbindelse, er det fireårige projekt Exit Prostitution, som løb i perioden 2012-2016. Projektet var et udviklingsprojekt ledet af Socialstyrelsen med det formål at skabe et kommunalt funderet tilbud til borgere med prostitutionserfaringer. Det var slået stort op, og der var afsat 46 mio. kr. til det. Men hvad kom der så ud af projektet?

Evalueringen fra SFI, som kom i foråret 2017, giver noget af – men ikke hele – svaret.

Endelig en evidensbaseret metode?

Projekt Exit Prostitution mødte allerede tidligt en del kritik. Det var for dyrt, kom for få til gavn, der var for meget bureaukrati, projektet var for længe om at komme i gang, og NGO'erne blev ikke tilgodeset. Det var blot nogle af de kritikpunkter, der dukkede op undervejs. Men hvis man lader alt det ligge og først og fremmest betragter projektet som et metodeudviklingsprojekt, hvad kan man så sige om projektets metode?

Projekt Exit Prostitution bygger på metoden Critical Time Intervention (CTI), som oprindeligt er udviklet for at afhjælpe hjemløshed blandt bl.a. personer med alvorlige psykiske lidelser, fx i overgangen fra et ophold på et psykiatrisk hospital eller et herberg til egen bolig. Når det har været hævdet, at CTI er en evidensbaseret metode er det sådan set rigtigt nok – på hjemløseområdet i USA vel at mærke.

SFI tilpassede i samarbejde med Socialstyrelsen metoden til målgruppen i Exit Prostitution. Det samlede CTI-forløb blev bl.a. forlæn-

get fra 9 til 12 måneder ud fra en betragtning om, at det ville tage længere tid at etablere kontakt med mennesker i prostitution end med hjemløse.

Ser man på deltagerens udbytte af projektet, viser evalueringen gode resultater. Bl.a. øges den mentale trivsel hos deltagerne, og den gennemsnitlige prostitutionsfrekvens blandt deltagerne falder, jo længere de når i CTI-forløbet.

Der er en positiv udvikling i oplevelsen af egen livssituation blandt deltagerne, jo længere de når i CTI-forløbet på en række dimensioner, herunder motivation og ansvar, psykisk helbred m.m. De deltagere, der er blevet interviewet til evalueringen, fortæller, at de generelt føler sig bedre rustet til at håndtere problemstillinger i deres dagligdag og oplever en positiv udvikling på en række områder. Fx har de fået bedre styr på praktiske ting som økonomi og bolig og har opnået forbedret selvværd og en forbedring af relationen til deres nærmeste. Flere fortæller også, at de har reduceret/stoppet et evt. misbrug.

”

Vi vil have de fire største kommuner i landet, sammen med de frivillige og private organisationer på området, til at udvikle en sammenhængende og helhedsorienteret indsats, der styrker de prostitueredes tillid til systemet. Indsatsen skal tage hånd om den prostitueredes samlede situation, der ofte involverer flere sociale problemstillinger som fx stofmisbrug, psykiske vanskeligheder mv. (...) Vi skal levere en indsats, som favner hele spektret af problemstillinger, så vi tager de prostituerede i hånden og hjælper dem i det øjeblik, de tager det første skridt ud af prostitution”

Daværende socialminister Karen Hækkerup, ligestillingsminister Manu Sareen, justitsminister Morten Bødskov og skatteminister Holger K. Nielsen, kronik i Politiken d. 21. november 2012

FORSLAG

- Rådet foreslår, at der laves en national handlingsplan på prostitutionsområdet, og at både kommuner og NGO'er inddrages i dette arbejde.
- Rådet foreslår, at der fra statens side prioriteres vedvarende ressourcer til prostitutionsområdet – både til kommuner og NGO'er.

Deltagerne har opnået en effekt i forhold til udgangspositionen, som var ingen indsats eller en mindre intensiv indsats. Men så er der også brugt 46 mio. kr. – eller over 300.000 kr. pr. forløb. Spørgsmålet er, om man kunne have opnået de samme – eller endnu bedre – resultater, hvis pengene var blevet givet til de NGO'er, der allerede arbejdede med området. Eller til deltagerne selv? Men endnu vigtigere er det, om metoden kan og vil blive brugt af kommunerne fremover, så kvinder i prostitution kan få en relevant indsats. De spørgsmål giver evalueringen kun vage svar på.

Videre herfra

Exit Prostitution har sat fokus på sociale problemer hos mennesker, der lever i prostitution, og det har været en vigtig anerkendelse af området. Projektet var først og fremmest et metodeudviklingsprojekt, og metoden ser ud til at kunne anvendes – i en lidt tilpasset form ganske vist. Samtidig må man konstatere, at CTI ikke er en mirakelkur, og at flere af projektkommunerne i forskellige sammenhænge har tilkendegivet, at de ikke vil arbejde videre med metoden efter projektets ophør, primært fordi den er meget ressourcekrævende. Alene af den grund skal man nok tøve lidt med at kalde projektet en rendyrket succes.

Mennesker, der lever i prostitution, har ofte komplekse sociale problemer, som det kræver tid, vedholdenhed og faglig indsigt at afhjælpe. Tidligere undersøgelser har vist, at mennesker i prostitution i meget ringe omfang oplever, at der findes tilbud, som kan hjælpe dem med at komme ud af prostitution, og at de i det hele taget ikke kender ret meget til de støttetilbud, der findes. Der er behov for en mere langsigtet plan for indsatsen, og at der fremover vil blive prioriteret mere stabile ressourcer til området.

PROJEKT EXIT PROSTITUTION

Exit Prostitution var et udviklingsprojekt ledet af Socialstyrelsen med det formål at skabe et kommunalt funderet tilbud til borgere med prostitutionserfaringer. Projektet afprøvede metoden Critical Time Intervention (CTI) i fire kommuner - Aalborg, Aarhus, København og Odense.

Den oprindelige projektperiode var april 2012 – december 2015, men projektet blev sidenhen forlænget til og med udgangen af 2016.

Udmøntningen af projektet forudsatte et partnerskab mellem projekt-kommuner og relevante NGO'er, der i forvejen løste opgaver på prostitutionsområdet. Hver projektkommune blev derfor tildelt 500.000 kr., der årligt kunne tildeles relevante NGO'er. I forbindelse med projektets forlængelse på et år blev der også afsat midler, som NGO'erne kunne søge uafhængigt af kommunerne.

Projektets mål var at forbedre deltagernes mentale trivsel, forbedre deltagernes oplevede livssituation og evt. reducere deres prostitutionsfrekvens, hvis de ønskede dette.

Projektets målgruppe var borgere, der ønskede at forlade prostitution og/eller udsatte borgere, der ønskede at ændre deres aktuelle livssituation. Oprindeligt var den primære målgruppe for projektet borgere, der ønskede at stoppe med at sælge sex. Kort efter projektets start blev det dog revideret til generelt at gælde borgere med prostitutionserfaringer.

I alt 147 unikke deltagere har været med i et CTI-forløb. Ud af de 147 påbegyndte forløb var 141 forløb afsluttet og seks forløb stadigvæk i gang i begyndelsen af december 2016, hvor data til evalueringen blev trukket.

KAPITEL 5:

Myter om kontanthjælp aflives

Det kan være svært at orientere sig i den voksende mængde af information, som i dag findes på stadigt flere medie-platforme. Det gælder ikke mindst i forhold til vigtige politiske dagsordner, hvor argumenter til tider flyger rundt, så det er svært for den enkelte at vide, hvad der er hold i.

En af de helt centrale politiske dagsordner er de mange reformer af det danske system for overførselsindkomster – bl.a. dagpenge, sygedagpenge, førtidspension og kontanthjælp. Omdrejningspunktet for reformerne, som skiftende regeringer har stået bag, er, at borgere udenfor arbejdsmarkedet kommer i arbejde eller uddannelse gennem en styrkelse af økonomiske incitamenter. Ingen kan være uenig i, at det er godt, hvis flere, som er i stand til at arbejde, kommer i arbejde. Men alligevel går nuancerne ofte tabt i den politiske debat.

Rådet for Socialt Udsatte mener, at der er behov for et langt mere nuanceret syn på socialt udsattes udfordringer. Der er brug for en debat om, hvad der reelt vindes, set i forhold til de omfattende sociale omkostninger det har, når det sociale sikringsystem reformeres i så

omfattende grad. Det er baggrunden for, at Rådet i det forgangne år har sat særligt fokus på myter og påstande om socialt udsatte på overførselsindkomst. Det er sket med en omfattende kortlægning af viden på området, som Rådet har fået lavet af analysebureauet Analyse & Tal.

Socialt udsatte kommer ikke i arbejde af lavere kontanthjælp

En af hovedpointerne i Analyse & Tals rapport er, at bevægelser i antallet af kontanthjælpsmodtagere er alt for komplekst til at kunne tilskrives mangel på økonomiske incitamenter. Rapporten beskriver, at for de grupper, som i forvejen var tæt på arbejdsmarkedet, kan økonomiske incitamenter have en lille effekt. Men langt hovedparten af kontanthjælpsmodtagere kan ikke reagere på økonomiske incitamenter.

To tredjedele af kontanthjælpsmodtagerne er vurderet aktivitetsparate, hvilket vil sige, at de ikke er jobparate – de kan ikke tage et arbejde i den nærmeste fremtid. Deres årsager til ikke at arbejde er ikke manglende økonomiske incitamenter. Det er sociale problemer, fysisk eller psykisk syg-

dom, manglende erhvervskompetencer mv. Alligevel rammes mange i denne gruppe af kontanthjælpsloftet. Desuden er der ikke kun en social, men også en kønsmæssig slagside af de nye regler: Stramningerne rammer mange enlige forsørgere, som oftest er kvinder. I alt blev ca. 51.000 voksne personer og ca. 62.000 børn ramt af kontanthjælpsloftet og/eller 225-timers-reglen i fjerde kvartal 2016.

RÅDET FOR SOCIALT UDSATTES NYE RAPPORT GØR OP MED MYTER OM KONTANTHJÆLPEN

Medierne kan ofte tegne et forenklet billede af en virkelighed, som er kompleks. Rådet har på den baggrund bedt analysebureauet Analyse & Tal om at foretage en kortlægning af eksisterende viden og nuancere de politiske påstande bag reformerne af bl.a. kontanthjælp og førtidspension.

I alt gennemgås ti politiske påstande, som ofte er hørt fra politikere, herunder for eksempel: "Det kunne ikke betale sig at arbejde før det nye kontanthjælpsloft", "reformerne rammer ikke socialt udsatte" og "økonomiske incitamenter får folk i arbejde eller uddannelse".

Resultatet er blevet rapporten: "Holder påstandene?". Der er også lavet en pixi-udgave "Husk det store billede" med hovedkonklusioner fra hovedrapporten og tre animerede film, som forklarer en række af hovedkonklusionerne. Find det hele på www.udsatte.dk.

HVORDAN ER DE NYE REGLER?

Kontanthjælpsloftet

Kontanthjælpsloftet sætter en grænse for, hvor meget man samlet set kan få i særlig støtte, boligstøtte og kontanthjælp. Grænsen for, hvad man samlet set kan få, afhænger blandt andet af ens alder, om man er forsørger, gift/samlevende eller enlig. Der er 23 forskellige "lofter". Hvis ens samlede ydelser er over grænsen, vil man få mindre i særlig støtte eller boligstøtte.

225-timers-reglen

225-timers-reglen indebærer et krav om, at kontanthjælpsmodtagere skal arbejde 225 timer om året.

Hvis man ikke arbejder de 225 timer, kan ens kontanthjælp blive sat ned. Er man gift, kan man miste sin ydelse helt. Hvis den enkelte ikke aktuelt har en arbejdsevne, der gør vedkommende i stand til at arbejde 225 timer inden for 12 måneder, er vedkommende undtaget fra reglen. Det er kommunen, der vurderer, om den enkelte er undtaget.

PÅSTAND:

”Flere og flere vælger arbejde fra til fordel for kontanthjælp”

Der er sket en stigning i antallet af kontanthjælpsmodtagere over de seneste år. Det er politisk blevet brugt som argument for, at der er behov for at stramme reglerne og blandt andet indføre et kontanthjælpsloft. En central præmis bag stramningerne er altså, at stigningen i antallet af kontanthjælpsmodtagere tegnes af borgere, som foretrækker at søge kontanthjælp frem for at arbejde, fordi det ikke kan betale sig at arbejde. Men passer det?

VIRKELIGHED:

Det fremgår af Analyse & Tals rapport at:

- Det kan betale sig at arbejde – og det kunne det også før kontanthjælpsloftet.
- Der er ikke flere og flere, som går fra beskæftigelse og over på kontanthjælp – tværtimod.
- De seneste års stigning i antallet af kontanthjælpsmodtagere skyldes flere ting, herunder konjunktursving efter den økonomiske krise, at det er blevet sværere at få førtidspension og revalidering, og at mange er faldet ud af dagpengesystemet.

Læs flere ”fup eller fakta” om i alt ti påstande i rapporten.

Kilde: ”Holder påstandene? Det empiriske grundlag for beskæftigelsesreformerne”, 2017, af Analyse & Tal for Rådet for Socialt Udsatte

Hvilke jobs skal socialt udsatte tage?

Analyse & Tals rapport viser blandt andet, at der langt fra er jobs nok til rådighed, som matcher kontanthjælpsmodtageres erhvervs-kompetencer og ressourcer. Kun 43 pct. af kontanthjælpsmodtagerne havde en kompetencegivende uddannelse i 2015. Det gør det blandt andet vanskeligt for mange at finde 225 timers beskæftigelse på det almindelige arbejdsmarked, som de nye regler kræver.

Rådet mener, at det er kritisabelt, at 225-timers-reglen rammer mange i den gruppe, som er visiteret aktivitetsparate – og som dermed allerede er vurderet til ikke at kunne tage arbejde i den nærmeste fremtid. Samtidig er det et stort problem at stille krav om, at kontanthjælpsmodtagere skal arbejde 225 timer på det almindelige arbejdsmarked, uden at der er garanti for, at der er et egnet job på 225 timer til rådighed for den enkelte.

”

Vi har oplevet en voldsom vækst i antallet af mennesker i kontanthjælpssystemet... Derfor sikrer kontanthjælpsloftet en mærkbar økonomisk forskel på at blive forsørgt af det offentlige og på at tage et job til den overenskomstfastsatte mindsteløn”

Daværende beskæftigelsesminister. Jørn Neergaard Larsen (V) i Jyllands-Posten, 19. november 2016

Udsatte og syge holdes på pinebænken

Antallet af nytillkendelser af førtidspension er faldet drastisk, efter reglerne blev lavet om i 2013. I stedet har mange fået et ressourceforløb. Men en undersøgelse fra 2016 viser, at to tredjedele af dem, der var i ressourceforløb på et tidspunkt i 2014, stadig er det halve inde i 2016. Kun 2 pct. er kommet i beskæftigelse, 6 pct. i fleksjob og 0 pct. er i uddannelse. 18 pct. er tildelt førtidspension.

Regeringen har i marts 2017 lanceret en 'initiativpakke' om ressourceforløbene, som blandt andet skal sikre hurtigere sagsbehandling, og det indskærpes i samme forbindelse overfor kommunerne, at indholdet af ressourceforløbene skal være meningsfuldt. Det er tiltrængt, og Rådet anerkender, at det er et lille skridt i den rigtige retning.

I værste fald bliver ressourceforløb blot en udskydelse af tidspunktet for tildeling af førtidspension – et forløb, som skaber utryghed for socialt udsatte og syge borgere. Reglerne på området er skruet sådan sammen, at kommunen har et uhensigtsmæssigt økonomisk incitament til at fastholde socialt udsatte og syge i kontanthjælpssystemet frem for at tildele førtidspension til mennesker, for hvem førtidspension kan være den bedste løsning.

Socialt udsatte, som kan komme tilbage på arbejdsmarkedet, skal selvfølgelig have hjælp og støtte til det. Men der er en gruppe, som har været på kontanthjælp i alt for mange år. 80 pct. af de aktivitetsparate i 2007 var stadig udenfor arbejdsmarkedet i 2014. I Analyse & Tals rapport kan man læse, at flere undersøgelser viser, at tilkendelse af førtidspension faktisk forbedrer livskvaliteten og helbredssituationen for nogle af de meste udsatte og syge borgere.

Fanget i en økonomisk dødsspiral

Danmark har tilsluttet sig FN's bæredygtighedsmål, hvor "bekæmp fattigdom" er mål nummer 1. Men på den hjemlige scene er det mere end svært at få øje på, hvilke konkrete initiativer de ansvarlige politikere tager for at leve op til målet. Tværtimod sender de lave ydelser mange langt under det såkaldte minimumsbudget. Minimumsbudgettet er lavet af eksperter og viser, hvad man skal have at leve for, hvis man skal opretholde en værdig tilværelse i Danmark.

Grupper, som ligger langt under minimumsbudgettet, er særligt unge på den lave uddannelseshjælp, nye borgere på integrationsydelse og den gruppe af borgere, som er ramt af kontanthjælpsloftet, 225-timersreglen – eller begge dele. I kapitel 1 er til eksempel vist en oversigt over månedlige

rådighedsbeløb for forskellige familietyper ramt af 225-timersreglen. Det fremgår, at der er minus på kontoen hver måned for de fleste. Særligt hårdt ramt er par, som mister hele den ene kontanthjælp. Rådet mener, at fattigdomsproblemer i Danmark skal tages meget alvorligt. Der bør laves en national handlingsplan til bekæmpelse af fattigdom.

Mange på kontanthjælp kæmper ikke kun med lave ydelser, men har også – efter år med en presset økonomi – store gældsbyrder. Gælden bliver en møllesten om halsen, som gør en i forvejen svær situation håbløs. Adgang til gratis og uvildig gældsrådgivning er helt afgørende for mange socialt udsatte, som er fanget i en økonomisk dødsspiral.

FORSLAG

- Rådet foreslår, at aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere altid er undtaget fra 225-timersreglen.
- Rådet foreslår, at 225-timersreglen først træder i kraft, såfremt jobcenteret har sikret, at der er et relevant arbejde på 225 timer til rådighed for den enkelte.
- Rådet foreslår, at incitamentsstrukturen i lovgivningen ændres, sådan at kommunen ikke har incitament til at fastholde meget syge og udsatte personer på kontanthjælp eller i resourceforløb.
- Rådet foreslår, at regeringen i forlængelse af tilslutningen til FN's bæredygtighedsmål udarbejder en national handlingsplan for bekæmpelse af fattigdom.
- Rådet foreslår, at der sikres adgang for alle til en permanent, offentligt finansieret, uvildig gældsrådgivning.

ET VÆRDIGT LIV PÅ KONTANTHJÆLP?

I en befolkningsundersøgelse svarer 37 pct. af danskerne, at de mener, at mennesker på kontanthjælp har råd til at leve et værdigt liv. 31 pct. tror ikke på den påstand. Resten ved ikke eller svarer hverken/eller.

Kun 19 pct. af danskerne tror, at de selv kunne leve et godt liv på kontanthjælp.

Kilde: Epinion for Analyse & Tal, 2017

KAPITEL 6:

Lokale udsatteråd styrker dialogen

HVAD ER ET LOKALT UDSATTERÅD?

Et lokalt udsatteråd er tilknyttet en bestemt kommune og er med til at formidle synspunkter mellem borgere og byråd om lokalpolitiske spørgsmål, der vedrører socialt udsatte. Det er frivilligt, om kommunen vil oprette et udsatteråd, hvorimod fx ældreråd og handicapråd er lovpligtige.

HVAD ER EN LOKAL UDSATTEPOLITIK?

En lokal udsattepolitik er kommunens politik på området for socialt udsatte borgere. Den hænger ikke nødvendigvis sammen med det lokale udsatteråd – nogle kommuner har en udsattepolitik uden at have et udsatteråd og omvendt.

HVAD LAGER ET LOKALT UDSATTERÅD?

Et lokalt udsatteråd arbejder for at forbedre forhold og indsatser for socialt udsatte borgere i kommunen. Det gør rådet bl.a. ved at udarbejde høringsvar, udvikle projekter og afholde dialogmøder eller events, der sætter social udsathed på dagsordenen.

HVORFOR ER DET VIGTIGT AT HAVE ET LOKALT UDSATTERÅD?

Når kommunen forhandler om vigtige beslutninger, der vedrører socialt udsatte, så kan rådet i kraft af medlemmernes viden på området rådgive politikerne. Med et udsatteråd skaber kommunen en ramme, der er med til sikre og styrke dialogen mellem politikerne og udsatte borgere.

HVEM SIDDER I ET UDSATTERÅD?

Der er ingen fast opskrift på, hvem der bør sidde i et udsatteråd, eller hvordan det sammensættes. Det er kommunalbestyrelsen, der definerer rådets rolle og formål, inden det nedsættes. Antallet er rådsmedlemmer er typisk mellem 8 og 12 medlemmer. Rådsmedlemmer kan være direkte udpeget af kommunalbestyrelsen og er typisk borgere med brugererfaring, repræsentanter fra lokale brugerorganisationer, frivillige sociale organisationer, fagpersonale fra kommunen og/eller politikere.

Flere udsatteråd kommer til

Flere og flere kommuner vælger at nedsætte lokale udsatteråd og vedtage lokale udsattepolitikker. I 2007 var der kun ét lokalt udsatteråd – det var Odense, der var frontløber for at nedsætte et talerør for socialt udsatte borgere. Rådet for Socialt Udsatte spurgte i marts 2017 kommunerne, om de har nedsat et udsatteråd, og 36 kommuner meldte tilbage, at de har valgt at nedsætte et udsatteråd – siden har også Bornholms Regionskommune meldt ud, at de nedsætter et lokalt udsatteråd.

De første lokale udsattepolitikker blev vedtaget i 2009, og senest har 20 kommuner valgt at vedtage en udsattepolitik, og mindst fem mere er på vej.

Øger indsatsen

Rådet for Socialt Udsatte har i 2017 modtaget en fireårig satspuljebevilling til at gennemføre et initiativ til fremme af lokale udsatteråd. Bevillingen giver Rådet mulighed for at opprioritere indsatsen gennem forskellige aktiviteter for at understøtte og udvikle eksisterende lokale udsatteråd, samt bistå kommuner med rådgivning i at nedsætte nye udsatteråd.

Rådet vil i 2017 arbejde for, at spørgsmålet om udsatteråd, og om hvordan kommunen får en god dialog med socialt udsatte, tages op i den kommunale valgkamp i alle kommuner.

Årligt møde med lokale udsatteråd

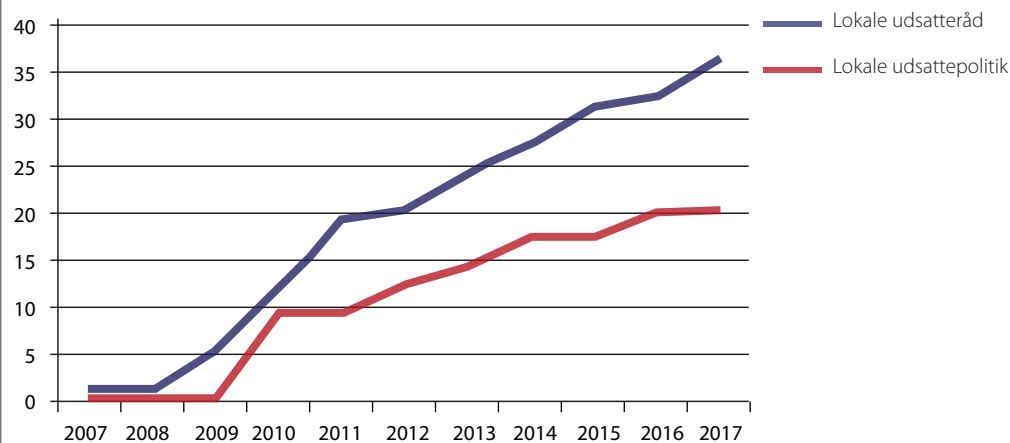
Rådet for Socialt Udsattes årlige dialogmøde med de lokale udsatteråd i 2016 var igen velbesøgt, og tilbagemeldingerne var positive. Dialogmødet er en platform for at få ny viden på udsatteområdet og giver samtidig deltagere mulighed for at sparre og inspirere hinanden på tværs af kommunegrænser.

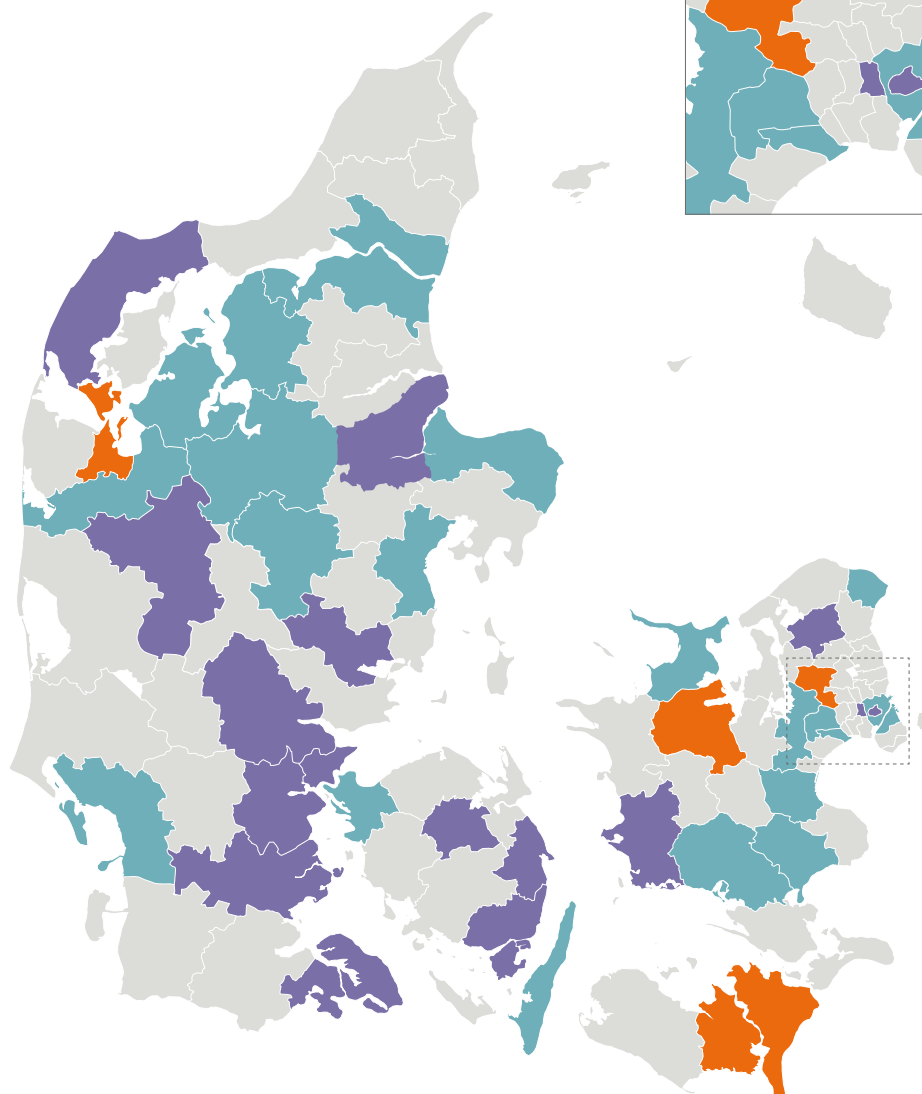
Ikke lovpligtigt

Rådet for Socialt Udsatte har gentagne gange peget på, at alle kommuner bør nedsætte et udsatteråd. Desværre er det stadig ikke lovpligtigt at nedsætte udsatteråd, som det ellers er med fx ældreråd og handicapråd, men Rådet for Socialt Udsatte ser meget positivt på, at kommunerne i stigende grad vælger at prioritere udsatteråd. Kommunerne er med til at gøre demokratiet mere tilgængeligt ved at sænke dørtærsklen til kommunalbestyrelsen og lytte til udsatte borgere, når der skal udvikles politik på udsatteområdet.

Ifølge § 16a i kommunestyrelsesloven kan byrådet beslutte at yde diæter og transportgodtgørelser til rådets ikke-kommunale medlemmer i forbindelse med møder.

Figur 6.1 10 års udvikling af lokale udsatteråd og udsattepolitikker

Kommuner med udsatteråd (blå):
 Esbjerg, Faxe, Helsingør, Holstebro, Høje Taastrup, Ishøj, København, Køge, Langeland, Middelfart, Norddjurs, Næstved, Odsherred, Roskilde, Silkeborg, Skive, Vesthimmerlands, Viborg, Aalborg, Aarhus (20)

Kommuner med udsattepolitik (orange): Egedal, Guldborgsund, Holbæk, Struer (4)

Kommuner med både udsattepolitik og udsatteråd (lilla): Fredericia, Frederiksberg, Haderslev, Herning, Hillerød, Horsens, Kolding, Nyborg, Odense, Randers, Rødovre, Slagelse, Svendborg, Sønderborg, Thisted, Vejle (16)

FORSLAG

- Rådet foreslår, at alle kommuner udarbejder og vedtager en lokal udsattepolitik.

KAPITEL 7: Hjemløsekurven skal knækkes

Børne- og socialminister Mai Mercado (K) har meldt ud, at der i 2017 skal udarbejdes en handlingsplan for bekæmpelse af hjemløshed. Rådet for Socialt Udsatte byder tiltaget velkommen.

Hjemløshed er en ekstrem form for udsathed, og hjemløse-statistikken er trist læsning. Der kommer flere og flere hjemløse. Rådet frygter, at den nyeste hjemløsetælling, som offentliggøres senere på året, igen vil bekræfte den kedelige udvikling.

Det er uacceptabelt, at den opadgående kurve over antallet af hjemløse endnu ikke er knækket, og Rådet mener, det er afgørende, at indsatsen på området prioriteres.

Reformer gør det svært at betale husleje

Rådet mener ikke, at det giver mening at tale om bekæmpelse af hjemløshed, hvis ikke den helt store strukturelle barriere – manglen på billige boliger, som kan betales af mennesker på de laveste ydelser – bliver imødekommet af konkrete løsninger.

”
Mens antallet af hjemløse stiger, falder antallet af billige boliger, og både SFI og Rigsrevisionen peger på, at manglen på billige boliger bidrager til den negative udvikling i hjemløshedsstatistikken”

Fra ”Manglen på billige boliger” af Kuben Management for Rådet for Socialt Udsatte, 2015

Housing first-metoder hjælper mange ud af hjemløshed og i egen bolig. Men forebyggelse af hjemløshed skal også prioriteres. Det er at benægte realiteterne, hvis ikke politikerne forholder sig til, at reformerne af kontanthjælpen i kombination med manglen på billige boliger gør det rigtig svært for mange at betale huslejen – og at det øger risikoen for flere hjemløse over tid.

Det er en lang og trist deroute, når mennesker ikke har et ordentligt forsørgelsesgrundlag. Først optager den enkelte måske nye lån, aflyser børnefødselsdagen eller skærer antallet af daglige måltider ned. Prostitution kan også holde fogeden fra døren for en tid. Men uanset hvor lang tid, der går, før man ender på gaden, så er der en sammenhæng mellem hjemløshed og økonomi. Det gælder ikke mindst, når de økonomiske udfordringer ramler sammen med sociale problemer som psykisk sygdom eller misbrug. Det har SFI blandt andet påvist. Kommunerne bør derfor have de rette redskaber, så de kan stå klar med hjemløshedsforebyggende tiltag, når udsatte borgere rammes af beskæringer som følge af 225-timers-reglen eller kontanthjælpsloftet.

”*Årsagen til... tvangsmæssige udsættelser er typisk en kombination af lav indkomst, stor gæld, og at lejerne har svært ved at administrere deres økonomi...*”

Fra ”Retten til bolig. Status 2015-16”,
Institut for Menneskerettigheder

Både unge og ældre står på gaden

Det er en falliterklæring for det danske samfund, at der sker så voldsom en stigning i antallet af unge hjemløse i disse år. Fra 2009

til 2015 er sket en fordobling. Det er i den forbindelse bekymrende, at unge hjemløse i stigende grad opsøger herberger og forsorgshjem, som kan være miljøer, som ikke er egnede for unge. En SFI-undersøgelse, som Rådet fik gennemført i 2015 bekræfter, at unge hjemløse er mindre tilfredse med tilbuddene på herberger og forsorgshjem end de ældre beboere. Der bør i stedet være særlige tilbud, som er målrettet unge hjemløse.

Det er dog ikke kun antallet af unge hjemløse, som stiger. Den seneste hjemløsetælling fra 2015 viste også, at der er sket en stigning i antallet af hjemløse i alderen over 50 år. Én af årsagerne til det kan være, at også hjemløse lever længere. Det er meget positivt. Men det kan forstærke behovet for eksempel særlige boliger til denne målgruppe af borgere, som har levet et hårdt og slidsomt liv.

Rådet er opmærksom på, at en afgørelse fra Ankestyrelsen tidligere i år har skabt usikkerhed omkring, hvorvidt det fortsat er tilladt at have rusmiddelfri miljøer på hjemløseboformer (læs mere om den problematik i kapitel 1 under afsnittet ”Hver sjette udsatte har et alkoholmisbrug”). Det er Rådets opfattelse, at det kan være afgørende for visse målgrupper af for eksempel tidligere misbrugere at kunne være i et miljø, hvor indtagelse af rusmidler ikke er tilladt.

”

Livet på boformen er... for flere... forbundet med en række udfordringer og frustrationer. En del af disse udfordringer er relateret til indtag af stoffer og alkohol. Flere af de interviewpersoner, som ikke selv er aktivt misbrugende, eller som måske forsøger at stoppe med at være det, finder det... vanskeligt at bo sammen med personer, som åbenlyst misbruger alkohol og stoffer”

Fra "Livet på hjemløseboformer" af SFI for Rådet for Socialt Udsatte, 2015

Nedslidte og utidssvarende botilbud

Flere herberger og forsorghjem – også kaldet § 110-tilbud – har en lang historie. Det kan mange steder ses på de fysiske rammer. Særligt i de store byer, men også andre steder i landet, er herberger og forsorghjem utidssvarende og nedslidte. Personalet gør generelt en brav indsats, men rammerne kan være trøstesløse. Badefaciliteter er for eksempel mangelfulde og værelserne nedslidte. Det skaber ikke gode rammer for kvinder og mænd, som prøver at vende skuden i et hårdt og udsat liv.

Der bør ske en betydelig opgradering af de fysiske rammer på § 110-tilbuddene. I den forbindelse bør man tænke på, at tilbuddene skal imødekomme både kvinders og mænds behov i forhold til blandt andet hygiejne, tryghed og aktiviteter.

Et hjem er mere end et tag over hovedet

Housing first-metoder hjælper mange hjemløse i bolig. Men for at boligen fastholdes, er det vigtigt, at den tidligere hjemløse trives i sit nye hjem og får opbygget et socialt netværk som alternativ til fællesskabet på gaden. Desuden er det afgørende, at der fortsat eksisterer lavtærskel-tilbud som væresteder og varmestuer til dem, som oplever angst om natten eller falder tilbage i et gademiljø. Det kan være et langt sejt træk at komme ud af hjemløshed, og både civilsamfundet og NGO'erne er vigtige spillere i det forløb.

Det kan også være en god idé at afprøve forsøg med personligt ombud, hvor socialt udsatte får hjælp til at agere i "systemet". Personligt ombud findes i Sverige og er en lønnet professionel, som er uafhængig af myndigheder og støtter borgeren i at få opfyldt sine ønsker, samordner indsatserne, går med til møder osv.

De vigtige overgange

Det er ikke sjældent, at socialt udsatte udskrives til gaden, enten efter et endt ophold i sundhedsvæsenet, i psykiatrien eller i Kriminalforsorgen. Samtidig er der borgere, som ryger tilbage i hjemløshed efter et ophold på et herberg eller forsorghjem, fordi der ikke var et tilstrækkeligt efterværn eller ikke var en egnet bolig til rådighed. Der er behov for, at der tilrettelægges indsatser, som tager højde for overgangene – ellers kan indsatsen vise sig at være skønne spildte kræfter.

FORSLAG

Rådet foreslår, at følgende elementer indgår i en national handlingsplan for bekæmpelse af hjemløshed:

- Kommunernes muligheder for støtte til betaling af huslejen for de laveste indkomstgrupper udvides.
- Reduktion af boligstøtten som følge af kontanthjælpsloftet gøres betinget af, at borgeren af kommunen får tilbud om en anden, egnet bolig til en husleje, der ikke medfører, at den samlede ydelse omfattes af kontanthjælpsloftet.
- Der indføres en forpligtelse for kommunen til at reagere med hjemløshedsforebyggende tiltag og tæt opfølgning, såfremt en borger bliver beskåret som følge af 225 timersreglen – sådan at det sikres, at borgeren ikke mister sin bolig.
- Tilbud, som specifikt er målrettet unge hjemløse, opprioriteres, herunder særlige hjemløseboformer efter servicelovens § 110 til unge, overgangsboliger mv.
- Der stilles tilstrækkeligt med tilbud til rådighed for gruppen af ældre hjemløse, herunder en passende permanent boform med den nødvendige støtte og pleje.
- Det sikres, at der fortsat er hjemløseboformer og andre tilbud, som er rusmiddelfri.
- Der afsættes midler til en modernisering af de fysiske rammer på § 110-boformer.
- Der afsættes midler til en opkvalificering af sociale netværkstilbud til tidligere hjemløse.
- Der iværksættes forsøg med personligt ombud.
- Der iværksættes en styrket indsats for, at der er en holdbar boligløsning for socialt udsatte, som udskrives fra sygehuse, psykiatrien eller Kriminalforsorgen.
- Efterværn og støtte i overgangen fra herberg til eget hjem styrkes.

KAPITEL 8:

Udsatte migranter skal have værdig hjælp

Har man har bevæget sig rundt i en af landets større byer, har man med stor sandsynlighed lagt mærke til et stigende antal fattige udlændinge, som samler flasker, tigger eller sover i byens parker. Hvilke rettigheder har de? Er de her lovligt? Får de nogen hjælp? Det er spørgsmål, som mange nok har stillet sig selv.

På de sociale tilbud rundt omkring og i sundhedsvæsenet kan man heller ikke undgå at opleve, at denne gruppe er blevet større, og at det for en dels vedkommende er udsatte mennesker, som har et alvorligt behov for både social- og sundhedsmæssig hjælp.

Det er en dilemmafyldt problematik – men det er ikke desto mindre helt afgørende, at der fra politisk hold er en anerkendelse af problematikken og af behovet for værdige løsninger i form af hjælp til nødstedte mennesker. Det er vigtigt, at det danske samfund fastholder at have et ansvar for, at der tages hånd om alle, der er her, mens de er her. Det danske samfund må ikke vænne sig til, at der går forhutlede mennesker rundt i gader og stræder, som samfundet ikke behøver

tage sig af – selvom de måske har et uklart opholdsgrundlag rent retsligt.

I den forbindelse er det vigtigt at understrege, at et uklart opholdsgrundlag ikke er ensbetydende med et illegalt opholdsgrundlag. Retten til fri bevægelighed er en grundsten i EU. Blot at henvise til, at gruppen er her ulovligt og derfor straks skal udrejse af landet, er en forsimpning af problematikken.

Hvem er socialt udsatte, uregistrerede migranter?

Institut for Menneskerettigheder (IMR) anvender begrebet "uregistrerede migranter" om gruppen af udlændinge, som opholder sig her i landet uden myndighedernes viden og accept. Migranterne kendes ifølge IMR også som "irregulære", "udokumenterede", "papirløse", "migrantarbejdere" eller "illegale migranter". Især begrebet "illegale migranter" er misvisende og stigmatiserende, da det – uretmæssigt – forbindes med kriminalitet.

IMR beskriver i deres seneste statusrapport på området, at "uregistrerede migranter" omhandler udlændinge, der opholder sig

kortvarigt eller langvarigt i Danmark, og som ikke – eller ikke længere – opfylder betingelserne for indrejse, ophold eller arbejde her i landet, og som har begrænsede rettigheder efter dansk lovgivning som følge af den manglende eller begrænsede opholdsret. Det kan fx være afviste asylansøgere eller udlændinge, som søger arbejde eller udfører arbejde uden arbejdstilladelse, herunder sexarbejdere.

IMR understreger, at gruppen af uregistrerede migranter har vidt forskellige opholdsgrundlag. Nogle har ret til at opholde sig i landet en kortere eller længere periode, mens andre slet ikke har ret til ophold. Men alle har de det tilfælles, at deres opholdsstatus giver begrænsede rettigheder efter dansk lovgivning – eller begrænsede muligheder for at gøre brug af rettigheder uden at risikere registrering, tilbageholdelse og udsendelse. Denne ringe retsstilling gør ifølge IMR gruppen sårbar i forhold til at få opfyldt basale økonomiske og sociale rettigheder og behov, men gør dem også sårbare over for udnyttelse og overgreb, herunder menneskehandel.

Selvom uregistrerede migranter altid vil være sårbare i en eller forstand i kraft af deres ringe retsstilling, er det dog langt fra alle i denne gruppe, som har sociale problemer. Ud af den samlede gruppe af uregistrerede migranter i Danmark – som ifølge IMR's seneste statusrapport skønnes at udgøre minimum 20.000 personer – er der altså kun en lille andel, der har sociale problemer, som psykiske lidelser og misbrugsproblemer. Der findes ingen opgørelse over, hvor stor gruppen af socialt udsatte, uregistrerede migranter i Danmark er. Projekt Udenfor konkluderede i 2012 i en undersøgelse, som udelukkende omfattede hjemløse migranter i København, at "særligt sårbare hjemløse migranter" med sociale problemer udgjorde cirka 20 pct. af det samlede antal hjemløse migranter. Det er dog kun en andel af uregistrerede migranter, som er hjemløse, og det er langt fra sådan, at det kan skønnes, at 20 pct. af alle uregistrerede migranter er socialt udsatte.

REGLERNE PÅ OMRÅDET

Forsørgelsehjælp

Andre EU-borgere kan alene modtage forsørgelsehjælp i Danmark, hvis de har opnået EU-retlig status som arbejdstager. Det vil i praksis sige, at en EU-borger ikke kan få forsørgelsehjælp uden først at have haft arbejde en vis periode i Danmark.

Sociale indsatser efter serviceloven

Enhver, der opholder sig lovligt her i landet, har ret til hjælp efter serviceloven. Det gælder som udgangspunkt både midlertidigt og fast ophold. Der stilles ikke efter serviceloven krav om bopælsregistrering, men modtagelsen af ydelser vil i mange tilfælde i praksis betyde en vis form for registrering af udlændingen.

Hjælp efter sundhedsloven

Ydelser efter sundhedsloven er som udgangspunkt betinget af en bopæl og registrering i Folkeregistret. Personer, der ikke har bopæl her i landet, herunder uregistrerede migranter og turister mv., har kun ret til akut sygehusbehandling samt til anden sygehusbehandling, når det under de foreliggende omstændigheder ikke skønnes rimeligt at henvise personen til behandling i hjemlandet, eller personen ikke tåler at blive flyttet til et sygehus der. Når behandlingen ikke er akut, kan regionen kræve betaling. Regionen kan dog også yde behandlingen gratis, når det på grund af omstændighederne skønnes rimeligt.

Hjælp efter udlændingeloven

Efter udlændingelovens regler kan en udlænding, der opholder sig her i landet og indgiver ansøgning om asyl, som udgangspunkt få udgifter til underhold og nødvendige sundhedsmæssige ydel-

ser dækket af Udlændingestyrelsen, indtil udlændingen meddeles opholdstilladelse, eller udlændingen udrejser eller udsendes. En udlænding kan dog ikke få udgifterne til underhold og nødvendige sundhedsmæssige ydelser dækket, hvis personens opholdssted ikke kendes.

Udvisning og afvisning

Udlændinge, der opholder sig i Danmark uden fornøden tilladelse, kan udvises. En udlænding, der har haft ophold i Danmark i mindre end 6 måneder, kan endvidere udvises, f.eks. hvis det formodes, at den pågældende vil arbejde uden arbejdstilladelse, eller hvis den pågældende ikke har de nødvendige midler til sit underhold (subsistensløshed). Ovenstående kan dog ikke begrunde udvisning af EU-/EØS-statsborgere.

Subsistensløshed

Tredjelandstatsborgere kan udvises, når den pågældende ikke har de nødvendige midler til sit underhold (subsistensløshed). Vurderingen af, om udlændingen har de nødvendige midler til sit ophold, skal foretages i den konkrete situation, men var i 2010 vejledende fastsat til ca. 350 kroner per dag. Statsborgere i EU- og EØS-lande kan ikke udvises eller afvises alene på baggrund af manglende midler til deres underhold, men kan alene afvises, såfremt opholdet bliver en urimelig byrde for det sociale system. Det følger af EU-Domstolens praksis, at den blotte henvendelse om hjælp eller ansøgning om offentlig bistand ikke betyder, at den pågældendes ophold kan anses for en urimelig byrde.

Kilde: Institut for Menneskerettigheder:
Uregistrerede migranter – status 2015-2016, 2016

ROCKWOOL FONDENS UNDERSØGELSE AF GADE-MIGRANTER FRA RUMÆNIEN

Rockwool Fondens Forskningsenhed offentliggjorde i 2015 resultatet af en spørgeskemaundersøgelse blandt gade-migranter fra Rumænien, som opholder sig i hhv. Oslo, Stockholm og København.

Analysen viste, at gade-migranterne har begrænset jobberfaring, og at tiggeri og flaskesamling udgør deres primære indtægtskilder. Stort set ingen modtager sociale ydelser i Danmark, Norge eller Sverige. Gruppen, som opholder sig i København, er den mest ressourcestærke i sammenligning med grupperne i hhv. Sverige og Norge, hvilket kan hænge sammen med, at Danmark har skrappe regler ift. tiggeri og gadesoveri.

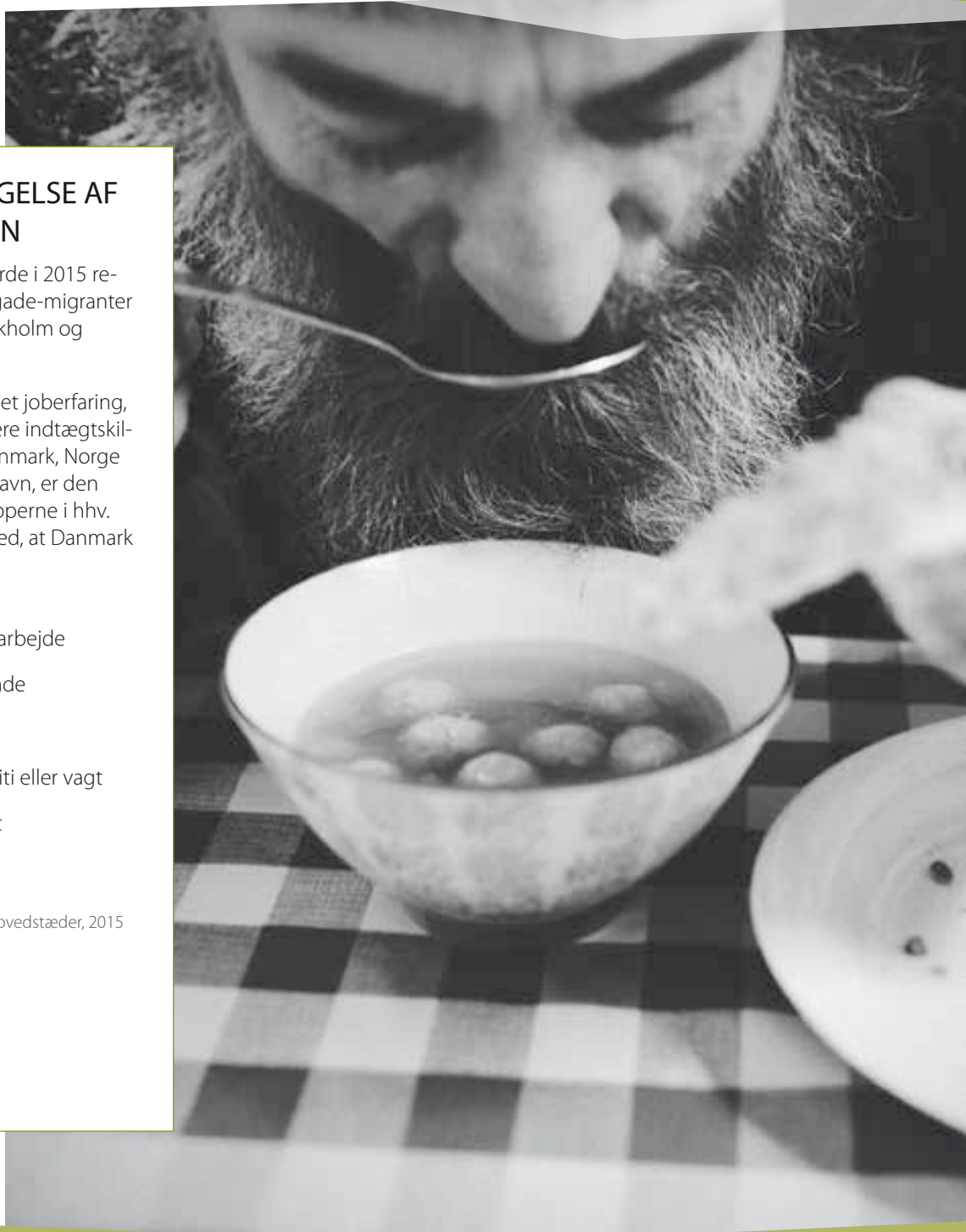
Undersøgelsen viste også at:

- 100 pct. af dem, der tigger, hellere vil have et arbejde
- 80 pct. af dem, der tigger, finder det ydmygende
- Hver tredje er blevet råbt ad på gaden
- Hver tredje er blevet vækket om natten af politi eller vagt
- 17 pct. er blevet slået, skubbet eller overfaldet

Kilde: FOFA for Rockwool Fondens Forskningsenhed:

When poverty meets affluence.

Forskning om rumænske gademigranter i de skandinaviske hovedstæder, 2015

OPGØRELSE OVER BRUGERE AF KIRKENS KORSHÆRS KOMPASSET

Kirkens Korshær har siden januar 2013 drevet rådgivningstjenesten Kompasset i København. Formålet er at rådgive og støtte hjemløse migranter, så de bedre kan navigere i det danske samfund, og forebygge social deroute. Rådgivningen varetages af frivillige rådgivere, herunder jurister og socialrådgivere. Medarbejderne taler tilsammen 15 forskellige sprog.

Kompasset offentliggjorde i 2015 en opgørelse over brugen af tilbudet i perioden 2013-2015. I alt besøgte lidt under 1000 personer stedet i perioden, heraf:

- 67 pct. EU-borgere
- 26 pct. ikke-EU-borgere med opholdstilladelse i et andet EU-land
- 7 pct. ikke-EU-borgere uden opholdstilladelse i et andet EU-land eller personer med ukendt nationalitet

Langt de fleste (91 pct.) var mænd. Kompasset bistod i perioden med hjælp i alt cirka 5350 tilfælde.

Kilde: www.kirkenskorshær.dk

NGO'erne løfter en kæmpe opgave

I kraft af at frivillige og private tilbud i NGO-regi ikke er omfattet af serviceloven, kan de hjælpe personer, som er uregistrerede. Rådet er særligt optaget af, at der er sådanne tilbud til rådighed for gruppen af uregistrerede migranter, som har sociale problemer, psykiske lidelser og misbrug. Det er en gruppe, der kun er yderst begrænset viden om – men det er en gruppe, som tilbud på området oplyser, er meget udsatte, og som rangerer allerlavest i hierarkiet på gaden.

Det er en kæmpestor opgave, som de frivillige og private tilbud løfter i forhold til denne gruppe. Derfor er det helt afgørende, at tilbuddene modtager en tilstrækkelig permanent, helårlig finansiering til at kunne løfte opgaven.

I en årrække har der været begrænset politisk vilje til at prioritere offentlig finansiering af helårlige frivillige og private tilbud til migrantgruppen – bl.a. når satspuljen fordeles.

Men den manglende politiske anerkendelse af, at uregistrerede migranter er her i landet, og at mange har behov for social- og sundhedsmæssig hjælp, får ikke problemet til at forsvinde. Tværtimod er risikoen for en yderligere social deroute for mange overhængende – med endnu større menneskelige og økonomiske omkostninger til følge.

Adgangen til sundhedsydelser er en gråzone

I sundhedsvæsenet møder personalet ofte personer med både banale og alvorlige sygdomslidelser, som ikke er registrerede. Sundhedsvæsenet har efter de gældende regler, når det på grund af omstændighederne skønnes rimeligt, mulighed for at give gratis, sundhedsmæssig behandling – også hjælp, der strækker sig ud over hjælp af mere akut karakter, fx i forbindelse med længerevarende fysisk eller psykisk sygdom.

FORSLAG

- Rådet foreslår, at der sikres helårlig, permanent finansiering af tilbud i NGO-regi, som kan yde akut hjælp til udsatte migranter uanset opholdsgrundlag. Med akut hjælp menes særligt overnatning, omsorg, hygiejne og mad.
- Rådet foreslår, at der sikres helårlig, permanent finansiering af tilbud, som kan hjælpe med en god og værdig hjemrejse for udsatte migranter, såfremt det er den bedste løsning for den enkelte.
- Rådet foreslår, at udsatte migranter får adgang til sundhedsydelser, indtil opholdsgrundlag og eventuelle hjemrejsemuligheder er afklaret.

KAPITEL 9:

Oversigt over Rådet for Socialt Udsattes forslag

FORSLAG FRA KAPITEL 3:

Et dårligt mix at være kvinde og socialt udsat?

- Rådet foreslår, at tilbud til socialt udsatte indrettes, så også kvinder kan og vil anvende dem.
- Rådet foreslår, at politi, sociale myndigheder og NGO'er har skærpet opmærksomhed på problemet med vold og overgreb mod udsatte kvinder.
- Rådet foreslår, at der etableres et tilstrækkeligt antal tilbud til socialt udsatte kvinder, der er udsat for vold og seksuelle krænkelser, og at eksisterende tilbud, herunder kvindekrisecentre, også inkluderer socialt udsatte kvinder.

FORSLAG FRA KAPITEL 4:

Exit Prostitution – hvad nu?

- Rådet foreslår, at der laves en national handlingsplan på prostitutionsområdet, og at både kommuner og NGO'er inddrages i dette arbejde.
- Rådet foreslår, at der fra statens side prioriteres vedvarende ressourcer til prostitutionsområdet – både til kommuner og NGO'er.

FORSLAG FRA KAPITEL 5:

Myter om kontanthjælp aflives

- Rådet foreslår, at aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere altid er undtaget fra 225-timers-reglen.
- Rådet foreslår, at 225-timers-reglen først træder i kraft, såfremt jobcenteret har sikret, at der er et relevant arbejde på 225 timer til rådighed for den enkelte.
- Rådet foreslår, at incitamentsstrukturen i lovgivningen ændres, sådan at kommunen ikke har incitament til at fastholde meget syge og udsatte personer på kontanthjælp eller i resourceforløb.
- Rådet foreslår, at regeringen i forlængelse af tilslutningen til FN's bæredygtigheds mål udarbejder en national handlingsplan for bekæmpelse af fattigdom.
- Rådet foreslår, at der sikres adgang for alle til en permanent, offentligt finansieret, uvildig gældsrådgivning.

FORSLAG FRA KAPITEL 6:

Lokale udsatteråd styrker dialogen

- Rådet foreslår, at alle kommuner udarbejder og vedtager en lokal udsattepolitik.

FORSLAG FRA KAPITEL 7:

Hjemløsekurven skal knækkes

Rådet foreslår, at følgende elementer indgår i en national handlingsplan for bekæmpelse af hjemløshed:

- Kommunernes muligheder for støtte til betaling af huslejen for de laveste indkomstgrupper udvides.
- Reduktion af boligstøtten som følge af kontanthjælpsloftet gøres betinget af, at borgeren af kommunen får tilbud om en anden, egnet bolig til en husleje, der ikke medfører, at den samlede ydelse omfattes af kontanthjælpsloftet.
- Der indføres en forpligtelse for kommunen til at reagere med hjemløshedsforebyggende tiltag og tæt opfølgning, såfremt en borger bliver beskåret som følge af 225 timers-reglen – sådan at det sikres, at borgeren ikke mister sin bolig.
- Tilbud, som specifikt er målrettet unge hjemløse, opprioriteres, herunder særlige hjemløseboformer efter servicelovens § 110 til unge, overgangsboliger mv.
- Der stilles tilstrækkeligt med tilbud til rådighed for gruppen af ældre hjemløse, herunder en passende permanent boform med den nødvendige støtte og pleje.
- Det sikres, at der fortsat er hjemløseboformer og andre tilbud, som er rusmiddelfri.
- Der afsættes midler til en modernisering af de fysiske rammer på § 110-boformer.
- Der afsættes midler til en opkvalificering af sociale netværkstilbud til tidligere hjemløse.
- Der iværksættes forsøg med personligt ombud.
- Der iværksættes en styrket indsats for, at der er en holdbar boligløsning for socialt udsatte, som udskrives fra sygehuse, psykiatrien eller Kriminalforsorgen.
- Efterværn og støtte i overgangen fra herberg til eget hjem styrkes.

FORSLAG FRA KAPITEL 8:

Udsatte migranter skal have værdig hjælp

- Rådet foreslår, at der sikres helårlig, permanent finansiering af tilbud i NGO-regi, som kan yde akut hjælp til udsatte migranter uanset opholdsgrundlag. Med akut hjælp menes særligt overnatning, omsorg, hygiejne og mad.
- Rådet foreslår, at der sikres helårlig, permanent finansiering af tilbud, som kan hjælpe med en god og værdig hjemrejse for udsatte migranter, såfremt det er den bedste løsning for den enkelte.
- Rådet foreslår, at udsatte migranter får adgang til sundhedsydelser, indtil opholdsgrundlag og eventuelle hjemrejsemuligheder er afklaret.

KAPITEL 10:

Rådet for Socialt Udsattes udadrettede aktiviteter

Konference om socialt udsatte kvinder, 14. december, 2016

Tal viser, at flertallet af socialt udsatte er mænd, og meget tyder på, at kvinder i mindre grad bruger de sociale tilbud og i højere grad skjuler deres udsathed. Rådet for Socialt Udsatte ønskede at sætte fokus på, hvad køn betyder for de sociale tilbud og indsatser og blive klogere på udsatte kvinders særlige behov og problemer. Rådet holdt derfor en konference, hvor rapporten Kvinder i Social Udsathed blev præsenteret. Rapporten beskriver social udsathed fra kvinders perspektiv og vidner om, at kvinderne ikke føler, at der er tilstrækkelig hjælp at hente i sociale tilbud eller hos myndighederne. Kvinderne efterspørger hovedsageligt at blive mødt med mere tillid, hvilket kan være en afgørende faktor både i det forebyggende arbejde og sociale indsatser generelt.

Derudover bød dagen på en række oplæg med udgangspunkt i både forskningen og brugernes hverdag som socialt udsatte.

Dagens konference opfordrede også til debat, så deltagernes inputs kunne bringes med videre i Rådets arbejde. Der var konsensus om, at køn er relevant at tage højde for i tilrettelæggelsen af sociale indsatser, og at Rådet bl.a. kan fremme lige muligheder ved at gøre politikerne opmærksomme på de kønnede slagsider af reformerne af kontanthjælp og førtidspension.

Brugernes Bazar, 30. august, 2016

Rådet for Socialt Udsatte afholdt sammen med De hjemløses landsorganisation (SAND), Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere (LAP) og BrugerForeningen for aktive stofbrugere som vanligt arrangementet Brugernes Bazar den 30. august i Kongens Have i Odense. Årets tema var "Diagnoser - hvad betyder det for socialt udsatte?".

På bazaren kunne de ca. 1.500 fremmødte deltagere både opleve social- og indenrigsminister Karen Ellemann, Rock-Nalle, ordførere fra Folketingets partier, politikere fra Region Syddanmark og Odense Kommune – og der var naturligvis en lang række boder, hvor de mange organisationer på området fortalte om deres virke.

Folkemøde, 17./18. juni, 2016

Under Folkemødet 2016 afholdt Rådet for Socialt Udsatte tre arrangementer:

- Fredag den 17. juni kl. 10.00 - 11.00 i Røgeriets Mødetelt: Hvordan sikrer vi en alkoholbehandling, der rummer alle?
- Fredag den 17. juni kl. 14.45 - 15.45 i Brandstationens Mødetelt: Debat om evidensbølgens indtog i det sociale arbejde.
- Lørdag den 18. juni kl. 10.00 - 11.00 i Sverigesvejs Mødetelt: Kønsspecifikke problemer for socialt udsatte grønlandske kvinder.

Dialogmøde med de lokale udsatteråd, 8. juni, 2016

Den 8. juni blev årets dialogmøde med de lokale udsatteråd afholdt i Odense. Der var 21 råd repræsenteret på mødet. Jann Sjursen bød velkommen og fortalte om de mange ting, der rører sig på udsatteområdet – fx kontanthjælpsloftet og regeringens nye mål for social mobilitet.

Temaet for årets møde var brugerinddragelse, og Rådet for Socialt Udsattes undersøgelse af de psykosociale indsatser blev præsenteret. Jørgen Anker fra SUS, der lavede undersøgelsen, fortalte om undersøgelsen og om brugerundersøgelser generelt. Udsatterådet fra Holstebro holdt et spændende oplæg om deres arbejde. I det efterfølgende gruppearbejde havde Rådet for Socialt Udsatte stillet spørgsmål til, hvordan deltagerne så på brugerinddragelse - hvordan gør de det konkret i deres råd? Til sidst blev der stillet gode forslag til, hvad næste års møde kunne indeholde.

Deltagelse i følgegrupper og udvalg

- Arbejdsgruppe om kontanternes rolle i samfundet (Betalingsrådet)
- Følgegruppe til arbejde med reform af servicelovens voksenbestemmelser (Social- og Indenrigsministeriet)
- Følgegruppe til Projekt styrket indsats på væresteder (Socialstyrelsen)
- Følgegruppe til Stofmisbrugspakken (Socialstyrelsen)
 - Følgende følgegrupper hører under Stofmisbrugspakken:*
 - Arbejdsgruppe til udarbejdelse af nationale retningslinjer for den sociale stofmisbrugsbehandling
 - Ekspertgruppen om Projekt udgående og rummelig stofmisbrugsbehandling
- Følgegruppe til projektet for udbredelse og implementering af Hjemløsestrategiens resultater (Socialstyrelsen)
- Følgegruppe til projektet Exit Prostitution (Socialstyrelsen)
- Rådet for Menneskerettigheder (Institut for Menneskerettigheder)
- Følgegruppen på strategien for udsatte grønlandere i Danmark (Socialstyrelsen)
- Referencegruppen vedrørende revision af TB-vejledning (Sundhedsstyrelsen)
- Kontaktudvalget for Europa 2020-strategien (Udenrigsministeriet)
- Dialogforum om gæld (Den Sociale Retshjælp)
- Referencegruppe for nationale retningslinjer for den specialiserede sociale rehabiliteringsindsats for borgere med svære spiseforstyrrelser (Socialstyrelsen)
- Faglig sparringsgruppe for evaluering af psykologordningen (Sundhedsstyrelsen)
- Følgegruppe til projektet Primus Motor (Røde Kors)
- Dialogforum om boligområdet (Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen)
- Overvågningsudvalget for EU-strukturfondsmålet om investeringer i vækst og beskæftigelse (Erhvervsstyrelsen)
- Følgegruppe til undersøgelsen Social Eksklusion i Danmark (SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd/Trygfonden)
- Følgegruppe til udredningsprojektet Kapaciteten i den sociale stofmisbrugsbehandling i Danmark (SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd)
- Overvågningsudvalg for det danske program under den europæiske fond for bistand til de sociale dårligst stillede – FEAD-programmet (Børne- og Socialministeriet)

Debatindlæg og kronikker

16. april, 2016 - Debatindlæg i Kristeligt Dagblad:

Social retning uden mål? Der skal skabes reelle forbedringer for de socialt udsatte

Jann Sjursen går ind i diskussionen om, hvorvidt sociale mål skal være retningsgivende eller absolutte. Han understreger bl.a., at det er altafgørende, at målene bliver et redskab til positive forandringer og ikke blot en papirtiger. Der er først og fremmest brug for kontinuitet, og et socialt mål vedrørende fattigdom, så vi får en fælles målestok for, om udviklingen går i den rigtige retning, og et kvalificeret grundlag at diskutere på.

25. august, 2016 – Kronik i Jyllands-Posten:

Hvorfor er nødvendighedens politik altid negativ for udsatte - de svageste må holde for igen

I denne kronik skriver Jann Sjursen om det der ofte betegnes som nødvendighedens politik. Tidligere har borgere på overførselsindkomst måtte holde for, når der skulle uddeles skattelettelser, og det forventer Jann Sjursen desværre, bliver tilfældet igen. Med kontanthjælpsloft, 225-timers-regel mm. vil det betyde endnu sværere kår for de, der i forvejen har det svært.

31. august, 2016 – Debatindlæg i Kristeligt Dagblad:

Regeringens planer mangler socialpolitisk vingesus

Jann Sjursen kritiserer regeringens økonomiske helhedsplan for årene frem til 2025 og finanslovsforslaget for 2017 for ikke at forholde sig til fattigdom og ulighed i Danmark. Pengene går bl.a. til sikkerhed og sundhed, men på områderne hjemløshed, alkoholbehandling og stofmisbrugsbehandling er der også brug for massive investeringer. Trods enkelte positive træk i planerne frygter Jann Sjursen, at uligheden fortsat vil vokse.

11. september, 2016 – Debatindlæg i Avisen Kommunen:

Politikerne vil vide, hvad der virker på området for socialt udsatte, men ikke alt kan måles

Jann Sjursen tager mantraet "vi skal vide, hvad der virker" på området for indsatser for socialt udsatte under behandling i dette indlæg. Selvfølgelig skal vi vide, hvad der virker, men menneskers livsforløb og udvikling er ikke lineære forløb med entydige sammenhænge mellem indsats og resultat, og ikke alt, som virker, kan måles.

25. september, 2016 – Debatindlæg i Jyllands-Posten:

Når kun arbejde skaber værdi for samfundet

Jann Sjursen svarer på et indlæg af daværende social- og indenrigsminister Karen Ellemann (V) og daværende beskæftigelsesminister Jørn Neergaard Larsen (V), som ikke anerkender, at også mennesker, der ikke kan arbejde, er en del af et fællesskab og har værdi for deres familie, venner, lokalsamfundet og samfundet som helhed. Jann Sjursen skriver bl.a., at der er voldsom fare for yderligere marginalisering af de berørte borgere i forbindelse med kontanthjælpsloftet.

27. oktober, 2016 – Debatindlæg i Arbejderen:

Masser af billige boliger til loftramte på kontanthjælp?

Jann Sjursen skriver om nogle af konsekvenserne af kontanthjælpsloftet. Mange lejere kan fx ikke længere betale husleje, og det vil betyde flere hjemløse. Daværende boligminister Inger Støjberg (V) mener, at en kontanthjælpsmodtager har haft rigeligt med tid til at finde en billigere bolig, inden loftets ikrafttræden. Men de billige boliger er i vid udstrækning optagede, og det vil give et socialt skævt Danmark at tvinge grupper af borgere til at bo i specifikke områder, alene fordi der er billige boliger.

12. november, 2016 – Debatindlæg i Midtjyllands Avis:**En uskik at inddrive gæld fra mennesker der ingen penge har**

Den 20. oktober fik ca. 20.000 familier besked om, at deres børne- og ungeydelse ville blive helt eller delvist tilbageholdt pga. ubetalt gæld til kommunen. Det skal være muligt for alle, også mennesker, der skylder penge væk, at leve en anstændig tilværelse, skriver Jann Sjursen i dette debatindlæg. At det offentlige ikke engang spørger til menneskers betalingsevne før inddrivelse af gæld, er en uskik. Det haster med, at Folketinget laver reglerne om tilbageholdelse af børne- og ungeydelse om.

15. november, 2016 – Debatindlæg på Altinget:**Flere typer frivilligt arbejde bør anerkendes**

Definitionen på frivilligt arbejde bør være bredere, så brugerfrivillighed også anerkendes, skriver Jann Sjursen. Det er primært veluddannede og de, der er i arbejde, der er engageret i frivilligt arbejde, mens mennesker med sociale udfordringer i stigende grad står udenfor. Der er behov for en bredere definition af frivilligt arbejde, sådan så fx peer-to-peer-ordninger kan indgå. Der er også behov for fortalervirksomhed, der kan skabe bredere forståelse for de forhold, der kan føre til socialt udsathed.

29. november, 2016 – Debatindlæg i Kristeligt Dagblad:**Nyt regeringsgrundlag. Desværre mere af det samme for socialt udsatte.**

Jann Sjursen ønsker en ny retning. Samfundets dårligst stillede borgere er fanget på et skib, som sejler den forkerte vej. Der er brug for et kursskifte. Men det kommer ikke af, at " det skal kunne betale sig at arbejde" eller de andre mantraer, som det nye regeringsgrundlag gentager fra de tidligere. Regeringen skal være klar til at ændre kursen, når hjemløsheden er stigende. Mere af det samme er ikke godt nok.

15. december, 2016 – Debatindlæg i Arbejderen:**Regeringens fattigdomsydelser har slået bunden ud af mange familiers økonomi.**

Familiebudgetterne hænger ikke sammen, og rekordmange søger om julehjælp. Den siddende regering har med især tre tiltag gjort det endnu sværere for mange udsatte. Integrationsydelse, kontanthjælpsloft og 225-timers-reglen er kommet til, mens fattigdomsgrænsen er afskaffet. Jann Sjursen påpeger, at ved at fjerne måleren fjerner man ikke problemet. Det skaber blot flere økonomiske problemer og afsavn hos mange mennesker – også dem, som absolut ikke kan tage et arbejde.

21. december, 2016 – Debatindlæg i Jyllands-Posten:**Disruptionråd – nogle er allerede hægtet af**

Lars Løkke Rasmussen (V) har taget initiativ til det såkaldte disruptionråd, der skal undersøge, hvordan virksomheder kan udnytte ny teknologi, og hvordan arbejdskraften kan tilpasses de nye typer job. Jann Sjursen opfordrer i dette debatindlæg til, at regeringen også undersøger, hvordan de sociale konsekvenser af udviklingen kan imødegås og begrænses, og hvorvidt udviklingen åbner nye muligheder for socialt udsatte og andre, som allerede er afkoblede.

23. januar, 2017 – Debatindlæg i Kristeligt Dagblad:**En presset psykiatri reddes ikke af knivforbud og mere tvang**

Jann Sjursen gør opmærksom på, at mere tvang og flere forbud i psykiatrien vil føre til et højere frustrationsniveau, og det gavner hverken sindslidende eller medarbejdere. Et nyt lovforslag rummer en række nye muligheder for tvangsforanstaltninger uden om de procedurer, der ellers gælder for tvang i psykiatrien. Men disse løsninger er for simple, har for store konsekvenser for mennesker med sindslidelser og tager ikke fat på nogle af de mere grundlæggende problemer i psykiatrien.

02. februar, 2017 – Debatindlæg i Arbejderen:

Minister fejlfortolker tal om kontanthjælpsloft

Beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen (V) har kaldt kontanthjælpsloftet og 225-timers-reglen for en succes. Men de tal, han bygger sin påstand på, siger ikke noget om, at reformen er en succes, understreger Jann Sjursen. Ministeren konkluderede, at kontanthjælpsreformerne har medført, at der er 4.000 færre på kontanthjælp. Men tallet er fra før kontanthjælpsloftet trådte i kraft, og det er usagligt og forkert at fortolke tallene så entydigt, skriver Jann Sjursen.

21. februar, 2017: Debatindlæg på Altinget:

Sådan knækker vi hjemløsekurven

Børne- og socialminister Mai Mercado (K) har meldt ud, at der skal udarbejdes en handlingsplan for bekæmpelse af hjemløshed. Jann Sjursen kvitterer for tiltaget og understreger, at en af de helt store udfordringer for at komme hjemløshed til livs simpelthen er manglen på billige boliger. Hvis de strukturelle barrierer med lave ydelser og få billige boliger ikke imødekommes, kan indsatser mod hjemløshed være skønne spildte kræfter.

1. marts, 2017: Debatindlæg på Altinget:

Styrk herberger og forsorgshjem

Jann Sjursen skriver bl.a. om jobcentrenes indsats, der desværre ofte modarbejder indsatsen i det sociale system. Når indsatserne fejler, vælger nogle brugere helt at tjekke ud. Der er behov for nogle lavtærskeltilbud, hvor man kan komme direkte ind fra gaden. Botilbudene, såsom herberger og forsorgshjem, bør prioriteres, da de kan være bindeleddet mellem et liv på gaden og et liv i egen bolig.

23. marts, 2017: Debatindlæg i Arbejderen:

Hvorfor kommer der flere på kontanthjælp?

Jann Sjursen skriver om de præmisser og myter, der omgiver skiftende regeringers reformer på beskæftigelsesområdet. Er flere på kontanthjælp, fordi det ikke kan betale sig at arbejde? Nej, stigningen skyldes snarere, at andre offentlige "kasser" er blevet lukket i, fx dagpenge og førtidspension. Paradokset er til at tage at føle på: man lukker for nogle ydelseskategorier for en gruppe borgere, som har mange barrierer for at komme på arbejdsmarkedet. De ender så i kontanthjælpsystemet, og antallet af kontanthjælpsmodtagere stiger – hvorefter man skærer i ydelserne for at få folk i arbejde.

Pressemeddelelser

17. maj, 2016:

Nye sociale mål: Forskellen er den samme, den konkrete indsats er afgørende

I anledning af regeringens nye sociale mål glæder Jann Sjursen sig over, at der skabes et bedre datagrundlag for at kunne følge udviklingen med en konsekvent opfølgning en gang årligt. Men Jann Sjursen påpeger samtidig, at det er afgørende, at den konkrete indsats ikke blot bliver målt, men også bliver bedre.

29. maj, 2016:

Årsrapport 2016: Gælder behandlingsgaranti også for socialt udsatte?

Rådet for Socialt Udsattes årsrapport for 2016 afdækker bl.a., at kommunerne ikke overholder behandlingsgarantien for stofmisbrugsbehandling. Rapporten beskriver bl.a., at en fjerdedel af kommunerne overskrider behandlingsgarantien i mere end 15 pct. af nye sager, og at det at komme i offentlig alkoholbehandling som socialt udsatte, nærmest er en undtagelse.

17. juni, 2016:

Rådet for Socialt Udsatte sætter evidensbølgen i det sociale arbejde til debat med ny bog

I dag er begreber som mål- og resultatstyring, effektmåling og evidensbaserede metoder en del af den virkelighed, som både socialt udsatte og socialarbejdere må forholde sig til. Rådet for Socialt Udsatte udgiver derfor en antologi, som kan inspirere studerende, professionelle og politikere inden for området til at tage de vigtige diskussioner af, hvilke konsekvenser de nye tilgange har.

21. juni, 2016:

Regeringen stiller skarpt på manglende viden, men glemmer, hvad vi allerede ved

Ifm. med regeringens socialpolitiske redegørelse udtaler Jann Sjursen, at det altid er godt med tal og analyser, der afdækker socialområdet, men der mangler indsatser. På misbrugsområdet er der virkelig mange, der ikke får et relevant behandlingstilbud, og Rådet for Socialt Udsatte savner i den grad konkret handling fra regeringen.

29. juni, 2016:

Skræmmende tal viser elendig retstilstand for kontanthjælpsmodtagere

Ny rapport fra Ankestyrelsen viser, at kommunerne har lavet fejl i 53 pct. af sagerne om sanktioner mod kontanthjælpsmodtagere eller modtagere af uddannelseshjælp. Jann Sjursen kritiserer den store fejlmargen og beskriver de konsekvenser, det har for menneskerne, som rammes. Rådet for Socialt Udsatte frygter for den fremtidige håndtering af kontanthjælpsloftet i kommunerne.

29. august, 2016:

Socialt udsatte drøfter fremtidens velfærd i Odense på Brugernes Bazar

Tirsdag den 30. august - samme dag som regeringens finanslovsforslag og 2025-plan med forslag om skattelettelser blev præsenteret - løb Brugernes Bazar af stablen i Odense. Her samles ca. 1.500 brugere fra hele landet for at drøfte fremtidens velfærd. Der er masser af udfordringer, som kunne have gavn af politikernes opmærksomhed - i stedet for skattelettelser.

4. november, 2016:

Positivt at satspuljeaftale tilgodeser udsatte

Regeringen og satspuljepartierne har afsat en knap en milliard kroner over de næste fire år til socialområdet. Rådet for Socialt Udsatte glæder sig over, at der er politisk vilje til at investere satspuljemidlerne i det, den er tiltænkt, nemlig socialt udsatte borgere. Der er flere gode initiativer i aftalen, men særligt er den sociale investeringsfond et velkomment tiltag.

14. december, 2016:

Socialt udsatte kvinder mødes med fordømmelse i stedet for hjælp

Rådet for Socialt Udsatte udgav sin rapport om socialt udsatte kvinder på en konference i København. Rapporten sætter fokus på de specifikke vanskeligheder, socialt udsatte kvinder oplever, når de søger hjælp til sociale problemer, og bygger bl.a. på 15 socialt udsatte kvinders fortællinger om deres livssituation og oplevelser med hjælpesystemet.

24. februar, 2017:

Ny rapport udfordrer myter om kontanthjælpsmodtagere og kontanthjælpen

Rådet for Socialt Udsatte udgav sin nye rapport om myter og påstande ift. kontanthjælp, førtidspension mv. Rapporten samler eksisterende viden, forskningsresultater, registerdata osv. for at belyse, om der er belæg for de politiske præmisser bag skiftende regeringers reformer. Rapporten tegner et billede af, at der er mange nuancer, som går tabt i den førte politik.

30. marts, 2017:

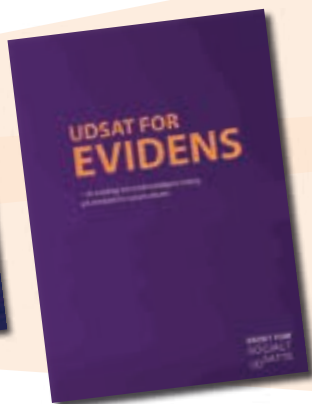
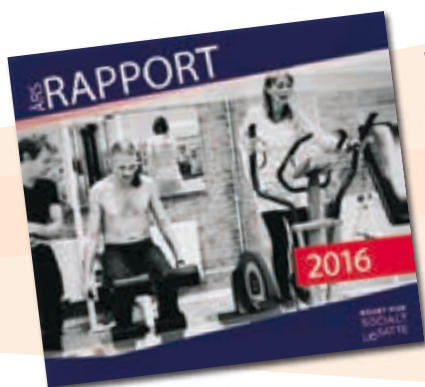
Exit Prostitution en god start, men der er brug for en national handlingsplan

I anledning af SFI's evaluering af projektet Exit Prostitution efterspørger Rådet for Socialt Udsatte en national handlingsplan på prostitutionsområdet. Socialt udsatte, der er i prostitution, bør have meget bedre hjælp, end tilfældet er i dag. Særligt de, der ønsker at forlade et liv i prostitution, bør have hjælp. Det er positivt, at Exit-prostitution har sat fokus på området, og den metode, der er brugt, kan også anvendes. Men der skal mere til – også for de udsatte, der af forskellige grunde ikke vil eller kan forlade prostitution.

Publikationer

Årsrapport 2016

Rådet for Socialt Udsattes årsrapport 2016 afspejler arbejdet i det foregående år. I rapporten er der samlet tilgængelig viden, tal og fakta om socialt udsattes situation i dagens Danmark, og der er herefter særskilte kapitler om de temaer, som Rådet i særlig grad har beskæftiget sig med i året, der er gået. De fleste af kapitlerne indeholder konkrete forslag til, hvordan indsatsen kan blive bedre. I årsrapporten for 2016 var temaerne bl.a.: Alkoholmisbrugsbehandling for socialt udsatte, konsekvenser af narkotikalovgivningen, udsatte grønlandske kvinder og evidens på socialområdet.

Udsat for evidens – en antologi om evidensbølgens indtog på området for socialt udsatte

Rådet for Socialt Udsatte ønsker at sætte evidensbølgen i det sociale arbejde til debat med bogen "Udsat for evidens". Bogen er en antologi, som indeholder i alt seks artikler, som ud fra forskellige vinkler stiller skarpt på tidens fokus på effektmåling, mål- og resultatstyring, evidensbaserede metoder mv. på området for socialt udsatte – en virkelighed, som både socialt udsatte og medarbejdere på området må forholde sig til hver dag ude i kommunerne.

Kvinder i social udsathed

Rådet for Socialt Udsatte har udgivet en rapport, der beskriver, hvordan mange socialt udsatte kvinder oplever, at det er svært at få den hjælp, de har brug for, når de henvender sig til offentlige myndigheder. Rapporten bygger på interviews med kvinder, der kæmper med sociale problemer, samt på interviews med socialarbejdere. Undersøgelsen rejser spørgsmålet, om kvinder er underrepræsenteret i statistikkerne, fordi kvinders sociale problemer har et andet udtryk end mænds, og at kvinder klarer deres problemer på andre og mere skjulte måder.

Holder påstandene?

Er der belæg for de politiske præmisser bag skiftende regeringers reformer af bl.a. førtidspension og kontanthjælp? Med udgangspunkt i eksisterende viden, forskningsresultater, registerdata mv. gennemgår en rapport af analysebureauet Analyse & Tal for Rådet for Socialt Udsatte "fup eller fakta" bag 10 politiske påstande, som ofte er hørt i debatten. Rapporten Holder påstandene? tegner et billede af, at der er mange nuancer, som går tabt i den førte politik.

Hørings svar

29. juli, 2016:

Udvalg skal se på en forbedret indsats for forebyggelse af vold på botilbud

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar til kommissoriet for det udvalg, som skal undersøge mulige tiltag til en forbedret indsats for forebyggelse af vold på botilbud. Overordnet mener Rådet, at det er positivt med yderligere fokus på forebyggelse af vold på bosteder. Dog er der klare mangler i tiltaget: fx er der hovedvægt på udviklingen af forslag til en ny tilbudstype. Rådet undrer sig over denne tilgang, da problemet med vold på bosteder er langt mere omfattende, end hvad der kan løses med en ny institutionstype.

4. august, 2016:

Godt tiltag mod yderligere gæld

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar om ret til advarsel i CPR-registret om kreditgivning, og hæftede sig ved, at selvom lovforslaget primært har til formål at forhindre identitetsmisbrug, giver forslaget også mulighed for, at en borger efter eget ønske kan få noteret en advarsel i CPR-registret, fordi vedkommende mangler betalingsevne, har stor gæld eller har problemer med at administrere sin økonomi. Rådet har gentagende gange efterlyst politisk handling i forhold til omfattende gældsproblematikker blandt udsatte grupper, og Rådet kunne derfor kvittere positivt for forslaget, som er ét skridt i den rigtige retning.

29. august, 2016:

Rådet for Socialt Udsatte ser positive elementer i forslag om harmonisering af regler for ungdomsboliger

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar til en udvalgsrapport om harmonisering og modernisering af reglerne på ungdomsboligområdet. Rådet er umiddelbart positiv over for forslaget om, at kommunen fremover varetager anvisningen til ungdomsboliger for unge med boligsociale behov – samt de øvrige forslag, som indebærer, at kommunen fremover får bedre redskaber til at sikre en gennemskuelig og så vidt muligt ensartet fælles anvisning med fælles anvisningskriterier.

7. september, 2016:

Rådet for Socialt Udsatte er imod indførelsen af en ny tilbudsform for at bekæmpe vold på bosteder

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar vedrørende regeringens tiltag for at forebygge vold på bosteder. Rådet er enig i det overordnede mål med arbejdet. Der er behov for at forebygge vold på botilbud, ligesom der er behov for at forbedre indsatsen over for mennesker med psykiske lidelser. Forslaget bærer dog præg af hastværk, og af at arbejdsgruppen udelukkende har bestået af ministerier, KL og Danske Regioner. Erfaringer fra interesseorganisationer, brugerorganisationer, fagfolk mv. er ikke inddraget i tilstrækkeligt omfang. Rådet tager afstand fra den del af forslaget, som rummer en række nye tvangsbestemmelser.

12. september, 2016:

Uheldigt med behov for så mange præciseringer i Jobreform

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar om en række præciseringer i forhold til jobreform fase 1 og mener, at det er påfaldende, at der allerede er behov for så forholdsvis mange justeringer i de nye regelsæt. Når der gennemføres reformer af så indgribende karakter, bør der som minimum være taget højde for u hensigtsmæssige skævheder og andre uheldige konsekvenser af reglerne fra start.

6. oktober, 2016:

Skærpelse af straffeloven bør ikke ramme foranstaltningssdomme

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar om et lovforslag, som skærper mulighederne for at straffe personer, som fx taler grimt eller opfører sig truende overfor offentlig ansatte. Rådet har forståelse for, at udgangspunktet for lovforslaget er, at der er sket en forræelse af den offentlige debat. Rådet er enig i, at offentligt ansatte skal beskyttes imod vold og trusler. Rådet gør dog opmærksom på gruppen af socialt udsatte, som ofte møder offentligt ansatte i sårbare situationer, hvor meget er på spil for dem. Rådet opfordrer desuden til, at det i forslaget eksplicit nævnes, at ændringerne af straffeloven ikke må føre til en skærpelse af straffen for mennesker, der har eller idømmes en foranstaltningssdom efter straffelovens §§ 68-69.

15. november, 2016:

Behov for ekstra indsats i forhold til forkyndelser til socialt udsatte (retsplejen)

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar om det faktum, at den øgede digitalisering af det offentlige kan være en udfordring for mange socialt udsatte. Rådet mener, at man i forbindelse med forkyndelser bør gøre en særlig indsats for, at også mennesker, der lever en kaotisk tilværelse, har psykiske lidelser, misbrugsproblemer mv., rent faktisk har mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet af meddelelsen.

12. december, 2016:

Ændrede regler om meddelelse om ret til folkepension vil skabe usikkerhed

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar om ændrede regler for meddelelse om ret til folkepension. Det er ikke Rådets opfattelse, at borgere i Danmark generelt er klar over, hvornår de er berettigede til folkepension. Det er ikke overraskende, idet det med de seneste års reformer er forskelligt fra årgang til årgang, hvornår man kan begynde at modtage folkepension. Rådet anbefaler ikke, at man ophører med den hidtil gældende praksis med at sende meddelelse om ret til folkepension.

5. januar, 2017:

Forbud mod "hjemløse-lejre" skaber yderligere pres på hjemløse

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar om en skærpelse af ordensbekendtgørelsen, som giver myndighederne flere muligheder for at rydde "hjemløse-lejre" i parker mv. Rådet mener, at uanset om der er tale om danske eller udenlandske hjemløse, så er der med skærpelsen tale om et yderligere pres på meget udsatte menneskers forsøg på at opretholde tilværelsen i situationer, hvor alternativerne kan være få og må siges at have karakter af nødløsninger. Det er Rådets klare opfattelse, at problemerne i stedet skal afhjælpes ved sociale indsatser.

17. januar, 2017:

Ordning om inklusionsboliger er god – men huslejen skal kunne sættes mere ned

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar om inklusionsboliger og er generelt positive overfor tiltaget, som nu implementeres med hhv. udkast til vejledning og bekendtgørelse. Men det er vurderingen, at muligheden for huslejenedsættelse på 12.000 kr. årligt ikke er tilstrækkeligt til, at også socialt udsatte på fx nedsat kontanthjælp kan få adgang til inklusionsboligerne.

17. januar, 2017:

Sammenlægning af SFI og KORA risikerer at svække socialforskningen

Rådet for Socialt Udsatte afgav hørings-svar til et lovforslag om at sammenlægge forskningsinstitutionerne SFI og KORA. Det er Rådets opfattelse, at forslaget i sin nuværende form rummer en betydelig risiko for, at socialforskningen vil blive nedprioriteret på det nye forskningscenter. Rådet anbefaler, at forskning i sociale problemer sikres i det nye lovforslag. Politisk uafhængighed og en bredt sammensat bestyrelse bør også sikres, hvis fusionen skal muliggøre fortsat uafhængig socialforskning på et højt internationalt niveau.

17. januar, 2017:

Forenkling af regler om offentlig gæld har alvorlig social slagside

Rådet for Socialt Udsatte afgav hørings-svar om reglerne for inddrivelse af gæld til det offentlige. Reglerne bliver i et nyt lovforslag ændret betydeligt - blandt andet for at forenkle reglerne. Rådet indskærper i sit hørings-svar, at der er tale om en forenkling, som kommer til at have en alvorlig slagside for socialt udsatte grupper. Mange socialt udsatte har efter et liv på kanten af samfundet ofte store gældsbyrder, som det ikke er muligt for de pågældende at komme ud af, og som låser de berørte fast i en håbløs og udsigtsløs situation.

26. januar, 2017:

Hjælp til mennesker med sindslidelser bør ikke have karakter af strafforanstaltninger

Rådet for Socialt Udsatte afgav hørings-svar om ændringsforslaget af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Rådet mener ikke, at der er brug for en ny mulighed for at flytte personer med sindslidelser fra deres bolig uden deres samtykke. Formålet med lovforslaget er først og fremmest "at forebygge vold og trusler og højne sikkerheden for medarbejdere og beboere på botilbud". Under de almindelige bemærkninger til lovforslaget fremgår det dog, at forslaget vurderes at have betydning for øvrige beboeres og personales retsfølelse. Rådet er uforstående overfor, at lovgivningen på det sociale område skal tjene til at tilgodese retsfølelsen.

26. januar, 2017:

Nye særlige socialpsykiatriske botilbud er ikke løsningen

Rådet for Socialt Udsatte afgav hørings-svar om forslag til bl.a. ændring af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien. Rådet kan ikke anbefale, at lovforslaget vedtages, og opfordrer forligspartierne til at ændre lovforslaget, så psykiatrilovens eksisterende bestemmelser om tvang finder anvendelse også i de nye specialiserede socialpsykiatriske afdelinger. Derudover opfordrer Rådet til at revidere lovforslaget, så bl.a. patientens selvbestemmelse, klare visitationskriterier, kvalificeret misbrugsbehandling mv. får en central rolle.

6. februar, 2017:

Socialt udsatte rammes, når man ikke kan betale med kontanter

Rådet for Socialt Udsatte afgav hørings-svar ifm. regeringens forslag om, at butikker får lov til at afvise kontanter i aften- og nattetimerne. Det er et forslag, som rammer socialt udsatte. Mange socialt udsatte, herunder psykisk syge, har ikke adgang til at bruge elektroniske betalingsmidler og er i høj grad afhængige af at kunne betale med kontanter. Rådet er derfor kritiske overfor regeringens forslag.

13. februar, 2017:

Rådet støtter forslag om øget klageadgang til afviste på forsorghjem

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar om ændring af blandt andet serviceloven og retssikkerhedsloven. Rådet mener, at forslaget til rummer mange gode elementer. Blandt andet ser Rådet med stor tilfredshed på, at det foreslås at indføre en klageadgang for borgere, som afvises på kvindekrisecentre, herberger eller forsorghjem.

15. februar, 2017:

Rådet advarer om brugen af mere tvang

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar om et lovforslag, der udvider mulighederne for tvang i somatisk behandling. Forslaget skal ses i sammenhæng med den nationale handlingsplan for mennesker med demens, men omfatter også mennesker med sindslidelser. Rådet finder det generelt betænkeligt, at man anvender tvang i indsatsen over for mennesker med sindslidelser, men mener samtidig, man bør sikre, at også mennesker, som ikke formår at forholde sig fornuftsmæssigt til et behandlingsbehov, modtager nødvendig behandling.

24. februar, 2017:

Rådet er fortsat imod at flytte personer med sindslidelser uden samtykke

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar på det reviderede lovforslag om bl.a. flytning af personer med sindslidelser fra deres bolig uden deres samtykke. Rådet mener fortsat ikke, at der er brug for en ny mulighed for at flytte personer med sindslidelser fra deres bolig uden deres samtykke. Rådet er dog glad for at kunne konstatere, at det reviderede udkast i meget vidt omfang imødekommer Rådets tidligere konkrete bemærkninger og ønsker til præciseringer i lovteksten.

24. februar, 2017:

Revideret forslag om nye socialpsykiatriske afdelinger ændrer ikke ved de alvorlige problemer

Rådet for Socialt Udsatte afgav på ny høringssvar om lovforslag om bl.a. oprettelse af socialpsykiatriske afdelinger. Det var med glæde Rådet kunne konstatere, at partierne bag aftalen ønskede at sende forslaget om specialiserede socialpsykiatriske afdelinger i en ny høring. Rådet havde betydelige indvendinger mod forslaget, som det forelå ved den første høring. Derfor var ærgrelsen så meget desto større, da det blev klart, at det nye udkast ikke ændrer nævneværdigt ved de alvorlige problemer, der blev påpeget i de mange kritiske høringssvar.

28. februar, 2017:

Positivt med mere selvbestemmelse

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar ifm. forslag til lov om personlige borgerstyrede budgetter. Rådet vurderer, at det er overordentlig positivt, at man med forslaget om personlige borgerstyrede budgetter vil understøtte realiseringen af borgerens egne ønsker og målsætninger gennem større grad af selvbestemmelse. Rådet foreslår, at de involverede borgere og de organisationer, der repræsenterer dem, bør inddrages i at udpege rådgiverne.

24. marts, 2017:

Positive forslag i udkast til lov om frikommunenetværk

Rådet for Socialt Udsatte afgav høringssvar om frikommuneforsøgene, der rummer flere gode elementer. Bl.a. støtter Rådet forslaget om udvidet adgang for kommunerne til anvendelse af udslusningsboliger og bestræbelsen på at koordinere målsætninger og indsatser for borgere, der modtager støtte på flere områder. Men der er også tiltag, der har negative konsekvenser for socialt udsatte. Bl.a. kan Rådet ikke tilslutte sig forslaget om udvidelse af opsigelsesregler, så det i flere situationer bliver muligt at opsiges lejere i almene plejeboliger, og Rådet finder det ikke rimeligt, at socialfaglige hensyn og hensyn til borgernes retssikkerhed skal vige til fordel for en bedre styring af kommunens udgifter.

DU

SERVICECENTRE

←

Tilretteværelse (Røde) i den midterste ende af A-korset

BorgerServiceCenter 1. sal
Jobcenter 2. sal
og tilkørselsbiling

KAPITEL 11:

English summary

CHAPTER 1:

The situation for the socially marginalised in Denmark

Poverty does exist in Denmark – and it is on the rise

There is an ongoing debate in Denmark regarding the definition of poverty in an affluent society such as the Danish, and the relevance of an economic poverty line as a measure of poverty.

In 2012 the then Danish government commissioned a panel of experts to look at this question and in 2013 it presented its proposal for a Danish poverty line. This read: A person is poor if they have had a disposable income of less than 50 % of the average national income for three years in succession and have assets of no more than DKK100,000. Students were not included in these figures. In 2013 this meant that in Denmark a person was deemed to be poor if he or she had had a disposable income of less than €13,850 per annum for three years in a row. By this measure approximately 40,000 Danes were living below the poverty line in 2013. In 2015 the succeeding government did away with the Danish poverty line and with the annual report on poverty.

The Council for Socially Marginalised People believes that with the abolition of the poverty line Denmark has lost a vital aid in the monitoring of the UN's goals for 2030 – one of which is to end poverty. In the latest reforms of social benefits, rates were set so low that they do not meet the Danish standard for a minimum budget. The current benefits scale should be abolished, and there is a need for a recognised poverty line against which new laws can be evaluated.

Numerous reforms of Danish state benefits and allowances

As already described above, both the former and the current government. Over the past few years a number of extensive reforms have been made to Danish state benefits, including unemployment benefit, sickness benefit, disability allowance and income support. Most recently, the regulations governing the ceiling of the total amount of social assistance, the 225-hour rule and the integration allowance have been reinstated after being suspended from 2011 to 2015. The ceiling of the total amount of social assistance represents the maximum amount that an individual can receive in state support. The 225-hour rule states that an individual must work 225 hours in a year in order to receive the full amount of social benefit. The integration allowance is a special, low allowance available to new residents in Denmark.

These reforms render that section of the population which is farthest away from employment or education even more marginalised. Two thirds of those on social benefits are deemed incapable of taking on a job in the near future, due to illness or social problems. The number of newly awarded disability pensions has fallen drastically since the rules were changed in 2013. This year the Council has been focussing particularly on dispelling the myths surrounding social benefits. Read more on this in the summary of Chapter 5 on p. 88.

Will the number of homeless continue to rise?

The number of homeless has been systematically recorded since 2007. This census is taken every other year in the second week of February and is carried out by SFI – the Danish National Centre for Social Research, with the help of various organisations working with the homeless. A new census was carried out in 2017 and the results of this will be published later this year. Since 2009 the number of homeless has been rising steadily: from around 5,000 in 2009 to over 6,000 in 2015.

Due to the growing number of homeless people there is a great demand for places in homeless hostels and shelters. The number of stays at hostels and shelters remained the same from 2010 to 2015. But the number of stays of more than 120 days has increased by 200. Homeless hostels and shelters play a very important part in providing temporary accommodation for the homeless, but if these start to look too much like a long-term option then there is cause for concern. Unfortunately, it seems likely that the increase in lengthier stays in homeless hostels and shelters is the result of a shortage of cheap housing. Read more about this in the summary of Chapter 8 on p. 91.

The number of drug abusers is still unknown

The Danish Health Authority's most recent survey of the number of drug abusers in Denmark was carried out in 2009. According to this, approximately 33,000 Danes were then suffering from drug abuse. However, the Centre for Alcohol and Drug Research estimates that the actual figure may be closer to 70,000-90,000. Under Danish law, drug abusers are guaranteed access to treatment within two weeks of request. But one in three municipalities do not honour this guarantee. The Danish government manifesto states that it intends to explore the possibilities of reducing the two-week waiting period for drug abusers. The Centre for Socially Marginalised People awaits with interest the concrete results of their deliberations.

Every sixth marginalised person suffers from alcohol abuse

The Danish National Institute for Public Health estimates that 140,000 Danes are alcohol dependent. The Centre for Alcohol and Drug Research calculates that among young people aged 15-24, 25,000-30,000 consume so much alcohol that intervention and treatment become necessary. Today, though, only around 15,000 Danes are receiving treatment for alcohol abuse.

A survey conducted by the Danish National Institute for Public Health in 2012 revealed that one in six marginalised people has a problem with alcohol abuse. The latest homeless census, from 2015, show that four out of ten homeless persons suffer from alcohol abuse.

A new ruling from the Danish Council of Appeal on Health and Safety at Work – the national complaints body for the social service and employment sectors – has cast doubt on whether it will still be possible, in the future, for residential centres to have a house rule prohibiting alcohol or drugs on the premises. The Council for Marginalised People considers it absolutely essential that homeless persons still have the possibility to stay in substance-free accommodation.

Mental health services under pressure

There has been much talk in the Danish media recently of the strain being felt by Danish psychiatric departments. Both staff and the relatives of patients have voiced concerns over staff shortages. According to figures from the Danish Regions organisation, between 2007 and 2016 the number of psychiatric beds fell by 11.6%, from 3,287 in 2007 to 2,905 in 2016.

At the same time, a statistical survey conducted by the Danish Ministry for Health and the Elderly in the spring of 2017 reveals that the average expenditure per psychiatric patient has fallen by as much as 18 % between 2006 and 2015. This compares with a drop of just 4 % per somatic patients.

The number of custodial sentences rose between 2000 and 2011, from 421 to a record 915. This rise is not necessarily due solely to an increase in violent and threatening behaviour towards public employees. The trade unions have done much to encourage their members to report violent incidents, not least so that they can receive compensation for work-related injuries. The Council believes it would be very unfortunate if the number of custodial sentences were to start to rise again due to changes in the handling of applications for compensation for work-related injuries.

Marginalised Greenlanders find life hard in Denmark

It is estimated that somewhere between 6% and 20% of the 14,000-18,000 Greenlanders living in Denmark have problems with homelessness, alcohol and/or drug abuse, mental illness and poverty. Marginalised Greenlanders differ from other socially marginalised individuals in Denmark in that – although they are Danish citizens – they can face particular linguistic and cultural challenges and be less familiar with the ins and outs of the Danish system.

A state-financed strategic programme to develop and improve support for marginalised Greenlanders in Denmark came to an end at the close of 2016, but this leaves the question as to how the knowledge and experience gained and the working partnerships built up through this programme can become established within the municipalities and other bodies. To this end fresh funding is being made available for a special project, scheduled to run from 2017 to 2020.

The Council for Socially Marginalised People would like to see the development of a more permanent nationwide initiative aimed at the large – and increasing – number of Greenlanders in Denmark with social problems.

At last, political agreement on provisions for adults in the Danish Social Services Act

In March 2017, the Danish government introduced a bill proposing a number of changes to the Danish Social Services Act, the Act on Social Supervision and the Danish Act on Legal Protection and Administration in Social Matters. The Council for Socially Marginalised People believes that this proposal contains many good elements. Among other things, higher priority has been accorded to preventative intervention. The revised Social Services Act will also enable municipalities to make much greater use of the expertise and options offered by the voluntary sector.

Lastly, it will now be possible to complain to the Danish National Social Appeals Board over rulings by the heads of institutions regarding the rejection of applications for admission to and discharge from women's crisis centres and homeless shelters and hostels. This represents a significant improvement in legal protection for users of these facilities.

How many live in prostitution?

It is not known exactly how many individuals in Denmark make their living from prostitution. According to the latest figures from the National Board of Social Services for people living off prostitution, more than 2,900 people in Denmark make their living in this way.

There is also some debate in Denmark as to why certain individuals go into prostitution, on the consequences of this, and on whether prostitution should be regarded as a profession or a social problem. What is clear, however, is that for a great many people in prostitution, social problems are very much part and parcel of their lives. It is on these people that the Council for Socially Marginalised People's work focuses, and at whom various social initiatives – such as the ambitious Exit Prostitution programme, which ran until 2016 – are aimed. Read more about this in the summary of Chapter 4 on p. 87.

New study of sickness and health of the socially marginalised

It is a known fact that the health condition of socially marginalised people in Denmark is worse than that of the rest of the Danish population. Socially marginalised people also use health care services more often than the rest of the population.

The Council for Socially Marginalised People has focused intensely on this subject and is in the process of having a large study finished. The study is the third of its kind done for The Council, and will describe in detail the situation concerning health and sickness of socially marginalised people. The study will make it possible to compare the current situation with the previous studies done in 2007 and 2012.

The study consists of a register analysis, a qualitative analysis and a questionnaire and will provide knowledge about the experiences of socially marginalised people in their encounter with the Danish health care system.

The first part of the study (the register analysis) will be published during the summer of 2017 and the final parts (qualitative analysis and questionnaire) will be published in 2018.

Municipal budgets for the marginalised sector

Net public operating costs in the marginalised sector are still about DKK 1 billion below those of 2010. Expenditure in 2015 was slightly higher than in 2014, but only marginally so.

Expenditure on long-term and temporary assisted housing, in particular, has fallen considerably since 2010. The amount spent on homeless shelters and hostels and women's crisis centres rose during this period and now stands at around DKK 1 billion.

After a sharp drop in 2010 and 2011, expenditure on the treatment of drug and alcohol abuse is gradually creeping back up to 2010 levels. Expenditure on low-threshold programmes such as day centres and activation programmes and on outreach support in the form of guidance counsellors and contact persons is still significantly lower than in 2010. Expenditure seems, though, to have remained more or less stable since 2012.

CHAPTER 2: Intricate advances and retreats in the psychiatric field

In Denmark, approximately 5,200 people suffering from mental illness live in care homes. The Council for Socially Marginalised People believes it is very important to ensure that living conditions in a care home should be as much like ordinary life as possible.

Over the past few years there has been a great deal of discussion about this subject, a debate sparked by the Danish government's presentation of a bill proposing a new type of social psychiatry department. This proposal came after the killing of a member of staff in a care home by a resident, its aim being to reduce the number of violent attacks in social service centres and care homes. The target group for these new departments would be individuals with severe psychiatric disorders who are deemed to pose a risk to others and who have already spent repeated or lengthy spells in psychiatric units. This bill provided greater scope for the issuing of court orders authorising such measures as commitment and detention without consent and the search of a patient's home and belongings – measures which would bypass the usual procedures for committing someone to a psychiatric unit. The Council for Socially Marginalised People believes that solutions involving greater scope for involun-

tary commitment oversimplify the problem and can have serious negative consequences for people with psychiatric disorders. They do not solve some of the more fundamental problems encountered within the mental health services, such as premature discharge from hospital and the lack of treatment options available to people suffering from both mental illness and drug or alcohol abuse. In the Council's opinion, more compulsory measures and sanctions will only lead to greater frustration, something which benefits neither the mentally ill nor mental health workers.

Fortunately the bill was withdrawn following much criticism from interested parties in the field. In April 2017, it was announced that a new bill will be introduced later in the spring of 2017 and that it will take views by the patient organisations into greater account. The most important difference from the first bill is that no new compulsory measures and sanctions will be introduced.

CHAPTER 3: Female and socially marginalised – a bad combination?

In Denmark, social work is, in principle, a gender neutral undertaking, in which men and women are offered the same sorts of treatment and support. But men and women are not necessarily affected in the same way by the same conditions and they do not necessarily have the same needs, as the Council for Socially Marginalised People has discovered. In December 2016 the Council published a report entitled Women in Socially Marginalised Circumstances. Find this report at www.udsatte.dk.

Three-quarters of those making use of homeless hostels and shelters and drug and alcohol abuse treatment programmes are men. Many marginalised women tend to steer clear of hostels and night cafés because of the risk of being sexually assaulted by other (male) users. In some places, however, special female homeless hostels or screened-off sections for women have been set up.

Marginalised women who have been subjected to violence or sexual assault can find it difficult to obtain help. In the survey conducted by the Council several women spoke of being treated with suspicion when they reported an assault to the police or the social services.

The Council proposes that support for the socially marginalised be designed in such a way that women will also take advantage of it. The Council also calls for the police, the social services and NGOs to be more aware of the problem of physical and sexual abuse of marginalised women.

The Council proposes the setting up of a sufficient number of centres for socially marginalised women who have been subjected to violence and sexual harassment, and that existing establishments, including women's crisis centres, should also take in socially marginalised women. The Council also proposes the gathering of more research-based knowledge on the bearing of gender on social problems and social service undertakings.

CHAPTER 4: Exit Prostitution – what now?

There is widespread agreement among researchers and social care professionals in Denmark and in other countries that a large proportion of people working in prostitution also have social problems and that they need help in dealing with these. It may well be a case of not one, but several interlinked problems: a combination, for example, of financial difficulties, housing issues, mental and physical illness and drug or alcohol abuse. In addition to which, many people in prostitution are also subject to repeated violent and sexual assault.

Exit Prostitution is a four-year Danish project which ran from 2012-2016. The Exit Prostitution project is based on the Critical Time Intervention (CTI) model, which was originally designed to relieve homelessness among vulnerable people, including people with severe psychiatric disorders. In conjunction with the National Board of Social Services, The Danish National Institute for Social Research (SFI) adapted this model for the Exit Prostitution target group.

Evaluation of the project has revealed good results. Among other things, the mental well-being of the participants evidently increases with each completed phase of the

CTI model. It is also important to emphasise, however, that CTI is not a miracle cure and that a number of municipalities involved in the project made it known in various contexts that they would not continue to use the model after the project was finished, mainly because it craves a lot in terms of resources.

The Council for Socially Marginalised People recommends that a more long-term action plan for this work be drawn up and that permanent resources should in future be allocated to this area.

CHAPTER 5: Myths surrounding social benefits should be dispelled

One of the key political agendas in Denmark at the moment concerns the many reforms of the Danish system of social benefits and allowances. The central aim of these reforms is to encourage people outside the labour market to enter employment or education by improving the financial incentive. The Council for Socially Marginalised People believes, however, that there is a need for a far more nuanced view of the challenges facing the socially marginalised.

For this reason the Council has placed focus on the prevailing myths and the assertions made about socially marginalised people on social benefits with a survey of knowledge within this field conducted by the analysis bureau Analyse & Tal. Find this analysis at www.udsatte.dk.

The resultant report describes how most recipients of social benefits are incapable of responding to financial incentives. Two-thirds of this group are deemed unfit for employment, due to social problems, physical or mental illness, a lack of skills and so on.

The number of newly awarded disability pensions has fallen drastically since the rules were changed in 2013. Instead, many individuals must now attend what is known as the interdisciplinary rehabilitation programme. The programme was introduced as part of the Disability Pension Reform of 2014 and was intended to be comprehensive, individually tailored programmes for people with no close links with the labour market. But at worst the programme only delay the moment when disability pension will be awarded – a process which creates insecurity for sick and socially marginalised individuals.

The Council proposes, among other things, that the incentives structure should be changed so that municipalities will have no incentive to keep very sick and socially marginalised people on social benefits or on the interdisciplinary rehabilitation programme instead of awarding disability pensions.

Denmark has adopted the UN's sustainable development goals, the first of which is "to end poverty". But it is hard to see what concrete steps the politicians responsible are taking to achieve this goal. Instead, low-level state benefits and allowances are pushing many people below the poverty line. Many socially marginalised people also have serious problems with debt to both public and private creditors.

The Council proposes that the Danish government should draw up a national action plan to combat poverty in Denmark. The Council also proposes that everyone in Denmark should be guaranteed access to permanent, publicly-funded, impartial debt counselling.

CHAPTER 6: Local councils for the socially marginalised reinforce dialogue

More and more Danish municipalities are choosing to set up local councils for the socially marginalised and adopting local policies for marginalised people. 36 municipalities now have a council for the socially marginalised, 20 have a specific policy regarding socially marginalised people and several others are working towards this. Local councils for the socially marginalised are attached to individual municipalities and do their part to facilitate dialogue between individuals and local authorities on issues affecting the socially marginalised. It is up to each municipality to decide whether to set up their own council for the socially marginalised, unlike councils for senior citizens and the disabled, which are mandatory. A local policy for socially marginalised people is the policy pursued by a municipality on matters relating to the socially marginalised.

Earlier in 2017 the Council for Socially Marginalised People was awarded an additional four-year grant for the implementation of a programme aimed at promoting local councils for the socially marginalised. This grant will enable the Council to accord higher priority to this work through various activities designed to support and develop existing local councils for the socially marginalised.

Chapter 7: New action plan to combat homelessness is needed

The Danish government has announced that in 2017 it intends to draw up an action plan to combat homelessness. The Council for Socially Marginalised People welcomes this move. The Council finds it unacceptable that the number of homeless in Denmark has for some years been on the rise.

In Denmark, Housing-first programmes help many people out of homelessness and into their own home. But the prevention of homelessness also needs to become a priority. The Council believes that there is no point in talking about combatting homelessness if there are no concrete solutions in place to deal with the major structural barrier: a shortage of cheap housing that individuals on the lowest level of benefits can afford.

The way out of homelessness can be long and hard, and both civil society and NGOs play an important part in this process.

Between 2009 and 2015 the number of young homeless people doubled. But figures from the latest homeless census in Denmark indicate that there has also been an increase in the number of homeless people over 50. One reason for this may be that homeless people, too, are living longer, and that is a positive sign, but it does also increase the need for special housing geared towards individuals who have led a hard and punishing life.

In the major cities especially, but also elsewhere in the country, homeless shelters and hostels are much the worse for wear and inadequate for today's needs. The Council believes such facilities need to undergo substantial renovation and upgrading and be provided with the necessary resources.

It is not unusual for socially marginalised people to be sent back out onto the street after a spell in hospital, a psychiatric unit or the prison system. Measures must be taken to cover this transition period and ensure that the help that has been given does not go to waste.

The Council looks forward to seeing the promised action plan to combat homelessness and in Chapter 7 of this report it presents a number of suggested points for inclusion in such a plan.

Chapter 8: Marginalised migrants

In Denmark today more and more indigent unregistered migrants are to be found collecting empty bottles, begging and sleeping in city parks. This is a complex issue – but the Council believes that political recognition of the problem and the need to find fitting ways of helping for people in need is vital.

Since voluntary and private initiatives carried out under the auspices of NGOs are not covered by the Danish Social Services Act, they can provide help to unregistered individuals. In recent years there has been little political willingness to prioritise public funding of year-round voluntary and private initiatives to help unregistered migrants. But the Council would point out that many of these people are at imminent risk of falling into further social decline – which would result in even greater human and financial costs.

The Council proposes the guaranteeing of year-round funding for NGO-supported initiatives to help marginalised migrants in Denmark, regardless of their residency status. The Council also recommends the guaranteeing of permanent, year-round funding for initiatives designed to facilitate the decent, humane repatriation of marginalised migrants, should this prove to be the best solution for the individual, and to ensure that marginalised migrants have access to health care until their residency status is clarified and/or repatriation arranged.

KAPITEL 12:

Kommissorium for Rådet for Socialt Udsatte

Kommissorium

Rådet for Socialt Udsatte skal fungere som talerør for socialt udsatte. Samfundet har en særlig forpligtelse til at sørge for, at socialt udsatte kommer til orde, og Rådet skal sikre, at socialt udsattes synspunkter bliver hørt i den almindelige samfundsdebat.

Rådet skal følge den sociale indsats for udsatte borgere, formidle viden om området og stille forslag til, hvordan indsatsen over for socialt udsatte kan blive bedre, herunder i forhold til forebyggelse af sociale problemer og i forhold til udsatte borgeres muligheder for at skabe et bedre liv for sig selv.

Ved socialt udsatte tænkes især på hjemløse, stofmisbrugere, alkoholmisbrugere, mennesker med sindslidelse, mennesker i prostitution, mennesker ramt af fattigdom eller andre store og sammensatte sociale problemer, der er forbundet med eller kan føre til social udsathed.

Rådets opgaver

Rådet for Socialt Udsatte har til opgave at tilrettelægge sit virke, så det har en tæt og løbende dialog med socialt udsatte. Derudover skal Rådet indsamle viden på området og formidle viden til den brede offentlighed.

Rådet skal udarbejde en årlig rapport om socialt udsattes situation og i forbindelse hermed komme med forslag til en forbedret indsats, herunder forslag til civilsamfundets inddragelse i opgaveløsningen. Rådet forventes i denne henseende bl.a. at have fokus på forebyggelse af sociale problemer og på udsatte borgeres muligheder for at skabe sig selv en god tilværelse som en integreret del af samfundet.

Rådet skal følge indsatsen for socialt udsatte, herunder i forhold til regeringens særlige initiativer over for målgruppen og de sociale 2020-mål.

Regeringen kan efter behov rådføre sig med Rådet.

Rådets sammensætning og virke

Rådet for Socialt Udsatte er et uafhængigt råd under Børne- og Socialministeriet og bistås af et sekretariat i samme ministeriums regi.

Børne- og socialministeren udpeger formanden og medlemmerne. Rådet består af 8-12 medlemmer.

Formanden og medlemmerne udpeges personligt i kraft af deres særlige viden og erfaring inden for områderne hjemløse, stofmisbrugere, alkoholmisbrugere, mennesker med sindslidelse, mennesker i prostitution og mennesker ramt af fattigdom eller andre store og sammensatte sociale problemer.

Rådet beskikkes for en fireårig periode, som følger perioden for kommunal- og regionsrådene.

Rådet for Socialt Udsattes mødeaktivitet

Rådet for Socialt Udsatte har afholdt to
rådsseminarer og fire rådsmøder:

2016:

Rådsmøde, 31. maj

Rådsseminar, 13. og 14. september

Rådsmøde, 8. november

Rådsmøde, 5. december

2017:

Rådsmøde, 18. januar

Rådsseminar, 9. og 10. marts

Medarbejdere i sekretariatet

Ole Kjærgaard, Sekretariatschef
E-mail: okj@udsatte.dk

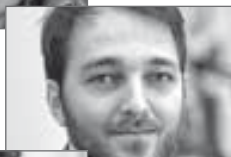
Kirsten Munk, Politisk konsulent
E-mail: kimu@udsatte.dk

Pernille Loumann, Politisk konsulent
E-mail: pelo@udsatte.dk

Adam Elias Effersøe Cold, Politisk konsulent
E-mail: adco@udsatte.dk

Helena-Maria Hanna Holm, Politisk konsulent
E-mail: hmhh@udsatte.dk

Lars Wermelin Aarestrup, Kommunikationskonsulent
E-mail: lwaa@udsatte.dk

Jens Sørensen, Kontorassistent
E-mail: jeso@udsatte.dk

Line Karlskov Jensen (indtil 30.5.2016)
Politisk Konsulent

Helene Forsberg (indtil 30.9.2016)
Politisk Konsulent

Nicolaj Beuschel (indtil 30.9.2016)
Kommunikationskonsulent

Søren Salling Weber (indtil 30.9.2016)
Studentemedhjælp

Kolofon

Oplag: 1.500

Fotografer:
Helga C. Theilgaard

Side 66-67
Nikolaj Beuschel og Kirsten Munk

Grafisk produktion og layout:
Line Kirketerp Koch (www.line-k.dk)

978-87-999619-2-4 (trykt)
978-87-999619-3-1 (online)

Årsrapporten kan bestilles gratis eller
downloades på www.udsatte.dk

RÅDET FOR
SOCIALT
UDSATTE

Rådet for Socialt Udsatte
Store Torvegade 26
3700 Rønne
www.udsatte.dk
post@udsatte.dk